

Eneco Groep N.V. Jaarrekening 2019

Geconsolideerde jaarrekening 2019	84		
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	84	19. Overige financiële vaste activa	132
Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	85	20. Activa en verplichtingen aangehouden voor verkoop	132
Geconsolideerde balans	86	21. Handelsdebiteuren	133
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	87	22. Overige vorderingen	134
Geconsolideerd mutatieoverzicht groepsvermogen	88	23. Liquide middelen	134
		24. Groepsvermogen	135
		25. Personeelsvoorzieningen	136
		26. Overige voorzieningen	138
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	89	27. Rentedragende schulden	140
1. Grondslagen voor de financiële verslaggeving	89	28. Handelscrediteuren en overige schulden	141
2. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	97	29. Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen	141
		30. Transacties met verbonden partijen	144
		31. Beheersing van financiële risico's	145
		32. Kapitaalmanagement	157
		33. Gebeurtenissen na balansdatum	157
Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening	112	Toelichting op het geconsolideerd kasstroomoverzicht	158
3. Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten	112	34. Mutatie werkkapitaal	158
4. Overige opbrengsten	112		
5. Personeelsbeloningen	113	Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen	159
6. Bezoldiging bestuurders en commissarissen	113		
7. Resultaat geassocieerde deelnemingen en joint ventures	116	Vennootschappelijke jaarrekening	162
8. Financiële baten	116	Vennootschappelijke winst- en verliesrekening	162
9. Financiële lasten	116	Vennootschappelijke balans	163
10. Belastingen over het resultaat	116		
11. Overheidssubsidies	117	Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening	164
		1. Waarderingsgrondslagen	164
Toelichting op de geconsolideerde balans	119	2. Bezoldiging bestuurders en commissarissen	164
12. Materiële vaste activa – activa in eigendom	120	3. Financiële vaste activa	164
13. Materiële vaste activa – gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen	121	4. Eigen vermogen	165
14. Immateriële vaste activa	123	5. Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen	166
15. Bedrijfscombinaties en overige wijzigingen in de consolidatiestructuur	124	6. Accountantskosten	166
16. Geassocieerde deelnemingen en joint ventures	125	7. Voorstel winstbestemming 2019	167
17. Uitgestelde belastingen	127		
18. Afgeleide financiële instrumenten	129		

Geconsolideerde jaarrekening 2019

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

x € 1 mln.	Toelichting	2019	2018
Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten	3	4.271	4.100
Inkoop energie en energie-gerelateerde activiteiten		3.236	3.101
Brutomarge		1.035	999
Overige opbrengsten	4	61	83
Brutomarge en overige opbrengsten		1.096	1.082
Personeelsbeloningen	5	260	264
Uitbesteed werk en andere externe kosten		382	389
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties materiële vaste activa	12	220	180
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties immateriële vaste activa	14	76	73
Overige bedrijfskosten		26	14
Bedrijfskosten		964	920
Bedrijfsresultaat		132	162
Aandeel in resultaat geassocieerde deelnemingen en joint ventures	7	-	-9
Financiële baten	8	9	9
Financiële lasten	9	-24	-32
Resultaat voor belastingen		117	130
Belastingen	10	-37	6
Resultaat na belastingen		80	136
Resultaatverdeling			
Resultaat toe te rekenen aan minderheidsaandeelhouders		1	-
Resultaat toe te rekenen aan aandeelhouders van Eneco Groep N.V.		79	136
Resultaat na belastingen		80	136

Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

x € 1 mln.	Toelichting	2019	2018
Resultaat na belastingen		80	136
Niet-gerealiseerde resultaten die niet via de winst- en verliesrekening worden afgewikkeld			
Herwaardering van toegezegd-pensioenregelingen		1	-1
Niet-gerealiseerde resultaten die wel via de winst- en verliesrekening worden afgewikkeld			
Translatieverschillen	31	13	-1
Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen en afdekking netto-investering in buitenlandse entiteiten	31	-29	-13
Uitgestelde belastingverplichtingen kasstroomafdekkingen en afdekking netto-investering in buitenlandse entiteiten	17 31	8	2
Aandeel in niet-gerealiseerde resultaten van geassocieerde deelnemingen en joint ventures, na belasting	16 31	-7	-2
Totaal niet-gerealiseerde resultaten		-14	-15
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten		66	121
Resultaatverdeling			
Minderheidsaandeelhouders		1	-
Aandeelhouders van Eneco Groep N.V.		65	121
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten		66	121

Geconsolideerde balans

x € 1 mln.	Toelichting	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Vaste activa			
Materiële vaste activa			
- Activa in eigendom	12	2.661	2.495
- Gebruiksrechten geleasede activa	13	212	-
Immateriële vaste activa			
Geassocieerde deelnemingen en joint ventures	14	1.045	1.074
Uitgestelde belastingvorderingen	16	111	109
Financiële vaste activa			
- Afgeleide financiële instrumenten	17	30	30
- Overige financiële vaste activa	18	51	84
- Overige financiële vaste activa	19	114	129
Totaal vaste activa		4.224	3.921
Vlottende activa			
Activa aangehouden voor verkoop	20	1	2
Immateriële activa en voorraden	14	158	178
Handelsdebiteuren	21	655	722
Actuele belastingvorderingen		6	1
Overige vorderingen	22	162	239
Afgeleide financiële instrumenten	18	225	176
Liquide middelen	23	537	504
Totaal vlottende activa		1.744	1.822
TOTAAL ACTIVA		5.968	5.743
Groepsvermogen			
Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouders van Eneco Groep N.V.	24	2.932	2.936
Minderheidsbelangen	24	5	3
Totaal groepsvermogen		2.937	2.939
Langlopende verplichtingen			
Personeelsvoorzieningen	25	8	9
Overige voorzieningen	26	140	107
Uitgestelde belastingverplichtingen	17	251	267
Afgeleide financiële instrumenten	18	72	76
Leaseverplichtingen	13	193	-
Rentedragende schulden	27	479	464
Overige schulden	28	148	142
Totaal langlopende verplichtingen		1.291	1.065
Kortlopende verplichtingen			
Verplichtingen aangehouden voor verkoop	20	1	3
Personeelsvoorzieningen	25	7	7
Overige voorzieningen	26	2	13
Afgeleide financiële instrumenten	18	214	150
Leaseverplichtingen	13	23	-
Rentedragende schulden	27	72	41
Actuele belastingverplichtingen		4	8
Handelscrediteuren en overige schulden	28	1.417	1.517
Totaal kortlopende verplichtingen		1.740	1.739
TOTAAL PASSIVA		5.968	5.743

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

x € 1 mln.	Toelichting	2019	2018
Resultaat na belastingen		80	136
Aanpassingen voor:			
- Financiële baten en lasten in het resultaat	8.9	15	23
- Belastingen ten laste van het resultaat	10	37	-6
- Aandeel in resultaat geassocieerde deelnemingen en joint ventures		-	9
- Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties materiële vaste en immateriële activa	12, 13, 14	296	253
- Resultaat bij verkoop materiële en immateriële vaste activa		5	1
- Mutatie werkkapitaal	33	55	120
- Mutatie voorzieningen, afgeleide financiële instrumenten en overige		33	-19
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		521	517
Ontvangen dividend van geassocieerde deelnemingen en joint ventures		1	2
Betaalde rente		-20	-18
Ontvangen rente		8	10
Ontvangen (-betaalde) vennootschapsbelasting		-56	-83
Kasstroom uit operationele activiteiten		454	428
Nieuw verstrekte leningen		-3	-6
Aflossing verstrekte leningen		-	201
Acquisitie dochterondernemingen (netto, exclusief aangekochte liquide middelen)	15	-22	-288
Desinvestering dochterondernemingen (netto, exclusief verkochte liquide middelen)		7	48
Acquisitie joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen		-7	-12
Desinvestering joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen		-	11
Investerings materiële vaste activa		-325	-229
Desinvesteringen materiële vaste activa		5	5
Investerings immateriële vaste activa	14	-18	-19
Desinvesteringen activa aangehouden voor verkoop		-2	6
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-365	-283
Dividendbetalingen		-68	-64
Betaling kortlopende leaseverplichtingen		-25	-
Aflossing langlopende rentedragende schulden	27	-47	-108
Nieuw verkregen langlopende rentedragende schulden	27	82	66
Aankoop/verkoop belang minderheidsaandeelhouders		1	-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-57	-106
Mutatie liquide middelen		32	39
Saldo liquide middelen per 1 januari		504	465
Translatieresultaat liquide middelen dochterondernemingen		1	-
Saldo liquide middelen inkrimping consolidatiekring		-	-
Saldo liquide middelen per 31 december		537	504

Geconsolideerd mutatieoverzicht groepsvermogen

x € 1 mln.	Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouders van Eneco Groep N.V. ¹							Minderheidsbelangen	Totaal groepsvermogen
	Gestort en opgevraagd kapitaal	Agio-reserve	Reserve translatieverschillen	Reserve kasstroomafdekkingen	Ingehouden resultaten	Onverdeeld resultaat	Totaal eigen vermogen		
Per 31 december 2017	-	2.781	-6	10	-	81	2.866	3	2.869
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2018	-	-	-	-	13	-	13	-	13
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2018	-	2.781	-6	10	13	81	2.879	3	2.882
Resultaat na belastingen 2018	-	-	-	-	-	136	136	-	136
Totaal niet-gerealiseerde resultaten	-	-	-1	-13	-1	-	-15	-	-15
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-	-	-1	-13	-1	136	121	-	121
Winstbestemming 2017	-	-	-	-	17	-17	-	-	-
Dividend aan aandeelhouders van Eneco Groep N.V.	-	-	-	-	-	-64	-64	-	-64
Totaal transacties met eigenaren van de vennootschap	-	-	-	-	17	-81	-64	-	-64
Per 31 december 2018	-	2.781	-7	-3	29	136	2.936	3	2.939
Resultaat na belastingen 2019	-	-	-	-	-	79	79	1	80
Totaal niet-gerealiseerde resultaten	-	-	3	-18	1	-	-14	-	-14
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-	-	3	-18	1	79	65	1	66
Winstbestemming 2018	-	-	-	-	68	-68	-	-	-
Dividend aan aandeelhouders van Eneco Groep N.V.	-	-	-	-	-	-68	-68	-	-68
Wijzigingen minderheidsbelang in dochtervennootschappen	-	-	-	-	-1	-	-1	1	-
Totaal transacties met eigenaren van de vennootschap	-	-	-	-	67	-136	-69	1	-68
Per 31 december 2019	-	2.781	-4	-21	97	79	2.932	5	2.937

1 Voor verdere informatie omtrent het eigen vermogen raadpleeg toelichting 23 Groepsvermogen.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Tenzij anders vermeld, zijn alle bedragen opgenomen in miljoenen euro.

1. Grondslagen voor de financiële verslaggeving

1.1 Algemene informatie

Eneco Groep N.V. ('de vennootschap') is een vennootschap naar Nederlands recht, statutair gevestigd te Rotterdam en houdstermaatschappij van dochterondernemingen, deelnemingen in joint operations en joint ventures alsmede geassocieerde deelnemingen (deze gezamenlijk aangeduid als 'Eneco' of 'Groep'). De vennootschap is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 67470041.

Vanuit haar missie 'duurzame energie van iedereen' investeert de Groep in de verdere verduurzaming van de energieketen met als doel energie ook op langere termijn schoon, leverbaar en betaalbaar te houden voor onze klanten. De Groep richt zich op innovatieve energiediensten en producten. Hiermee kunnen klanten energie besparen, zelf of samen duurzame energie opwekken en energie terug leveren aan het energienet. Daartoe worden nieuwe diensten ontwikkeld die vorm en inhoud geven aan de energietransitie, onder meer via het platform Toon®, innovatieve flexdiensten en diensten gericht op energiebesparing. De Groep is behalve in Nederland ook actief in België, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland.

De belangrijkste strategische samenwerkingsverbanden betreffen deelnemingen, participaties en lidmaatschappen in windparken, zowel onshore als offshore, in zonneparken, in startups en in coöperaties. Dit zijn de gezamenlijke investeringen met Mitsubishi Corporation in het offshore windpark Luchterduinen, het offshore windpark Norther voor de Belgische kust (operationeel vanaf mei 2019) en daarnaast de investering (samen met Partners Group, Shell, Mitsubishi Corporation en Van Oord) in het offshore windpark in ontwikkeling Blauwwind (Borssele III & IV). Vanaf 2018 neemt Eneco ook deel in het offshore windpark in ontwikkeling SeaMade in België. Verder neemt de Groep deel in de energiecentrale Enecogen VOF, in Groene Energie Administratie B.V. (Greenchoice) en in het Duitse Next Kraftwerke GmbH, exploitant van een virtuele energiecentrale ('Virtual Power Plant').

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld door de Raad van Bestuur van de vennootschap. De jaarrekening 2019 is ondertekend door de Raad van Bestuur in de vergadering van 21 februari 2020 en zal op 20 maart 2020 ter vaststelling worden voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de per 31 december 2019 geldende International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals goedgekeurd door de Europese Commissie, en Titel 9 Boek 2 BW. Waar nodig zijn waarderingsgrondslagen van joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen in overeenstemming gebracht met die van Eneco Groep N.V. De geconsolideerde jaarrekening is met toepassing van het continuïteits- en het toerekeningsbeginsel opgesteld.

De vennootschappelijke winst- en verliesrekening is op grond van artikel 402, Titel 9 Boek 2 BW in beknopte vorm weergegeven.

1.2 Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden

Per 1 januari 2019 zijn een nieuwe IFRS-standaard, een nieuwe IFRS-interpretatie en een aantal wijzigingen in bestaande IFRS-standaarden door de Europese Commissie goedgekeurd en van kracht geworden. Voor zover relevant worden zij door Eneco vanaf die datum toegepast.

- Nieuwe IFRS-standaard IFRS 16 'Leases'

Algemene impact van de toepassing van IFRS 16

IFRS 16 is van toepassing voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2019. Deze nieuwe standaard vervangt de bestaande regelgeving in IAS 17 'Leases', IFRIC 4 'Determining whether an Arrangement contains a Lease', SIC 15 'Operating Leases – Incentives' en SIC 27 'Evaluating the Substance of Transactions in the Legal Form of a Lease'.

Volgens deze standaard vervalt voor lessees (huurders) bij de verwerking van het leasecontract in de jaarrekening het onderscheid tussen operating en finance leases en is off balance accounting in geval van operating leases niet langer toegestaan. Van bedrijfsmiddelen waarover de beschikkingsmacht bestaat op basis van een operating lease dient het gebruiksrecht in de balans te worden geactiveerd. Daartegenover staat een passivering van de leaseverplichting.

Voor lessors (verhuurders) vervalt dit onderscheid tussen een operating en finance lease niet. De grondslagen voor waardering en resultaatbepaling voor lessor accounting zijn in 2019 niet veranderd en zijn gelijk aan de in de jaarrekening 2018 vermelde grondslagen.

Eneco heeft gebruik gemaakt van een praktische mogelijkheid ('practical expedient') in IFRS 16 om bij de invoering van deze standaard het cumulatieve effect daarvan in de openingsbalans per 1 januari 2019 te verwerken en niet de vergelijkende cijfers 2018 aan te passen (zgn. 'modified retrospective approach').

Door de implementatie van IFRS 16 worden zowel de geleasede activa als de leaseverplichtingen in de balans verwerkt onder de 'Materiële vaste activa – gebruiksrechten geleasede activa' en de 'Leaseverplichtingen', (zowel onder Langlopende als Kortlopende verplichtingen) tegen de contante waarde van in totaal € 220 mln. respectievelijk € 225 mln. per 1 januari 2019. Het gevolg van IFRS 16 is verder dat de geactiveerde geleasede activa worden afgeschreven over de resterende gebruiksduur en via de 'Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties materiële vaste activa' ten laste van het resultaat worden gebracht. De leaseverplichtingen worden na eerste opname verminderd met de leasebetalingen en verhoogd door de oprenting. De interestkosten voor het oprenten worden via de 'Financiële lasten' in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Impact verandering van de definitie van een lease

Eneco heeft gebruik gemaakt van de praktische mogelijkheid in IFRS 16 om de bestaande contracten per de transitiedatum van 1 januari 2019 niet opnieuw te beoordelen op basis van de criteria van IFRS 16 of dit leaseovereenkomsten zijn of een lease bevatten. Dat betekent dat contracten die voorheen onder IAS 17 en IFRIC 4 kwalificeerden als een lease ook als zodanig onder IFRS 16 zijn aangemerkt. Contracten die voorheen niet werden gekwalificeerd als een lease zijn dat ook niet met ingang van 1 januari 2019. Dit laatste geldt ook voor de al tot en met 2018 bestaande inkoopcontracten voor energie, zoals vermeld in toelichting 29 'Niet uit de balans blijvende verplichtingen' van de jaarrekening 2018, en voor zover gerelateerd aan specifieke productiecapaciteit (wind- of zonnepark).

Of nieuwe inkoop- of andere contracten aangegaan vanaf 1 januari 2019, een lease zijn of bevatten is beoordeeld op basis van de IFRS 16-criteria. De verandering van de definitie van een 'lease' volgens de nieuwe regels heeft vooral betrekking op het concept van 'control' (beschikkingsmacht). IFRS 16 bepaalt dat of een contract een lease is of bevat, afhangt of Eneco als lessee (huurder) het recht van control heeft verkregen inzake het gebruik van een specifiek gedefinieerd actief voor een bepaalde periode in ruil voor betaling van een vergoeding.

Voor meer informatie, zie verder toelichting 1.4 'Implementatie IFRS 16 'Leases' per 1 januari 2019'.

- Nieuwe Interpretatie IFRIC 23 'Uncertainty over Income Tax Treatments'

Deze interpretatie geeft richtlijnen voor de verwerking van onzekere (winst)belastingposities in de (half)jaarrekening. Eneco moet vaststellen of zij onzekere belastingposities afzonderlijk beoordeelt, dan wel als collectief. Een belastingplichtige entiteit moet een oordeel vormen en bepalen of elk ingenomen fiscale standpunt onafhankelijk moet worden beoordeeld of dat sommige ingenomen standpunten samen moeten worden overwogen. Die beslissing moet gebaseerd zijn op welke aanpak betere voorspellingen biedt voor het oplossen van de onzekerheid.

Eneco moet daarbij overwegen of het waarschijnlijk is (> 50%) dat de relevante autoriteit elk ingenomen fiscale standpunt of groep van ingenomen standpunten zal accepteren die Eneco ('de entiteit') heeft gebruikt, of van plan is te gebruiken, in de betreffende belastingaangifte:

- Als de entiteit concludeert dat het waarschijnlijk is dat een bepaald ingenomen fiscale standpunt wordt aanvaard, moet de entiteit de belastingpositie consistent met het ingenomen fiscale standpunt in zijn belastingaangifte behandelen.
- Als de entiteit concludeert dat het niet waarschijnlijk is dat een bepaald ingenomen fiscale standpunt wordt aanvaard, moet de entiteit het 'meest waarschijnlijke bedrag' of de 'verwachte waarde' van het ingenomen fiscale standpunt gebruiken bij het bepalen van de belastingpositie. Die beslissing moet gebaseerd zijn op welke methode betere voorspellingen biedt voor het oplossen van de onzekerheid.

Inherent aan de bedrijfsactiviteiten van Eneco, met diverse belastingplichtige entiteiten in meerdere belastingjurisdicties, is een aantal onzekere belastingposities in deze jaarrekening verwerkt. Deze posities zijn conform de uitleg hiervoor in de cijfers opgenomen als het naar het oordeel van Eneco waarschijnlijk resp. niet waarschijnlijk is dat de belastingautoriteiten de posities zullen accepteren. De impact van deze onzekere belastingposities is niet materieel in het kader van deze jaarrekening en is derhalve niet verder toegelicht.

- Wijzigingen van diverse standaarden

Annual Improvements to IFRS Standards 2015-2017 Cycle

- IFRS 3 'Business Combinations': verduidelijking inzake het verkrijgen van zeggenschap ('control') over een bedrijf waarin al werd deelgenomen in de vorm van een joint operation; deze transactie wordt aangemerkt als een bedrijfscombinatie die 'in fasen is gerealiseerd' ('business combination achieved in stages') waarbij geldt dat het reeds gehouden belang in die joint operation wordt geherwaardeerd naar de reële waarde.
- IFRS 11 'Joint Arrangements': verduidelijking inzake het verkrijgen van gezamenlijke zeggenschap ('joint control') over een bedrijf waarin al werd deelgenomen in de vorm van een joint operation; in die situatie vindt geen herwaardering naar reële waarde plaats van de reeds gehouden deelneming in dat bedrijf.
- IAS 12 'Income Taxes': verduidelijking van de reeds bestaande regels inzake de verwerking van belasting op dividenduitkeringen waardoor die nu van toepassing worden op alle belastinggevolgen van dividenden en niet alleen meer in bepaalde specifieke situaties, waarin er verschillende belastingtarieven gelden voor uitgekeerde en niet-uitgekeerde winsten.
- IAS 23 'Borrowing Costs': verduidelijking inzake de situatie dat wanneer een specifieke lening nog uitstaat nadat de activa-post die daarmee verband houdt gereed is voor het beoogde

gebruik of verkoop, deze lening onderdeel wordt van de algemene leningen van een entiteit. Aan de hand daarvan wordt het percentage berekend voor het activeren van rente als onderdeel van de kostprijs van het betreffende actief (zoals materiële vaste activa).

Wijziging in IAS 28 'Investments in Associates and Joint Ventures'

Deze standaard is aangepast om te verduidelijken dat een entiteit IFRS 9 'Financial Instruments', inclusief de vereiste bepalingen inzake bijzondere waardevermindering, toepast op andere langetermijnbelangen dan verkregen aandelen. Bijvoorbeeld verstrekte leningen vanuit Eneco aan de betreffende geassocieerde deelneming of joint venture waarin wordt deelgenomen. Dit geldt alleen indien deze langetermijnbelangen onderdeel uitmaken van de netto-investering in de geassocieerde deelneming of joint venture. Voor de waardering van het aandelenbelang als onderdeel van deze netto-investering wordt de equity methode toegepast. Voor deze andere langetermijnbelangen gelden dan de waarderingsregels volgens IFRS 9 in plaats van voorheen die in IAS 28.

De wijzigingen in bestaande IFRS-standaarden die hieronder zijn vermeld, zijn van toepassing vanaf boekjaar 2020 en zijn reeds goedgekeurd door de Europese Commissie.

Wijzigingen in IAS 1 'Presentation of Financial Statements' en IAS 8 'Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors'

- De wijzigingen zijn bedoeld om de definitie van 'materieel' ('material') in IAS 1 begrijpelijker te maken en zijn niet bedoeld om het onderliggende concept van 'materialiteit' ('materiality') in IFRS-standaarden te wijzigen.
- Het concept van het 'verbergen' ('obscuring') van materiële informatie met immateriële informatie is opgenomen als onderdeel van de nieuwe definitie.
- De drempel voor materialiteit die gebruikers beïnvloedt, is gewijzigd van 'zou kunnen beïnvloeden' in 'kan redelijkerwijs worden verwacht dat dit invloed heeft'.
- De definitie van 'materieel' in IAS 8 is vervangen door een verwijzing naar de definitie van 'materieel' in IAS 1. Bovendien heeft de IASB andere Standaarden en het 'conceptueel kader' ('The Conceptual Framework for Financial Reporting') gewijzigd als die een definitie van 'materieel' bevatten of verwijzen naar de term 'materieel' om te zorgen voor consistentie.
- De definitie is nu gewijzigd in: "Informatie is materieel als redelijkerwijs kan worden verwacht dat het weglaten, onjuiste weergave of verbergen van invloed is op beslissingen die de primaire gebruikers van financiële overzichten voor algemene doeleinden, nemen op basis van die financiële overzichten; deze overzichten verschaffen financiële informatie over een specifieke rapporterende entiteit."

Wijzigingen in IFRS 9 'Financial Instruments' en IFRS 7 'Financial Instruments: Disclosures' inzake het project 'Interest Rate Benchmark Reform' (EU-endorsed in januari 2020)

De Groep past kasstroomhedge accounting toe om het op Euribor gebaseerd renterisico af te dekken. In de komende jaren wordt Euribor vervangen door nieuwe, te ontwikkelen, rentebenchmarks. De nieuwe rentebenchmarks zijn momenteel niet voorhanden voor de hedgerelaties van de Groep. Toepassing van hedge accounting vereist onder andere een economische relatie tussen het afgedekte risico en het afdekkingsinstrument (renteswapcontracten gebaseerd op Euribor) en de zeer waarschijnlijke fluctueren(de) kasstromen als het afgedekte risico (rentebetalingen gebaseerd op Euribor). De economische relatie en de hoge mate van waarschijnlijkheid van de kasstromen wijzigt als gevolg van de vervanging van Euribor en mogelijk wordt hierdoor niet meer aan de eisen van hedge accounting voldaan onder IFRS 9. IFRS faciliteert een overgangsmaatregel (tijdelijke vrijstelling) waarbij hedge accounting gecontinueerd wordt tijdens de overgang(sfase) naar nieuwe rentebenchmarks. Deze overgangsmaatregel wordt toegepast totdat de onzekerheid over de nieuwe rentebenchmark is verdwenen of de hedgerelatie is beëindigd.

Overige nieuwe IFRS-standaarden, wijzigingen in bestaande standaarden en/of nieuwe interpretaties die op latere boekjaren van toepassing zullen zijn en/of nog niet zijn goedgekeurd door de Europese Commissie en/of niet relevant zijn voor de Groep, zijn niet nader toegelicht in deze jaarrekening.

1.3 Grondslagen voor de consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat Eneco Groep N.V., haar dochterondernemingen en het proportionele deel van haar joint operations, alsmede niet-geconsolideerde joint ventures, geassocieerde deelnemingen en overige kapitaalbelangen.

Dochterondernemingen

Een dochteronderneming is een onderneming waarover de vennootschap beslissende zeggenschap heeft. Dit houdt in dat de vennootschap direct dan wel indirect de financiële en operationele bedrijfsvoering van die onderneming beheerst met als doel economische voordelen te verkrijgen uit de activiteiten van die onderneming. Zeggenschap is gebaseerd op het feit of de investeerder (1) overheersende zeggenschap heeft over de entiteit, (2) onderhevig is aan, en rechten heeft op, variabele rendementen uit de investering in de entiteit en (3) de mogelijkheid heeft om zijn overheersende zeggenschap te gebruiken om het bedrag van deze rendementen te beïnvloeden. Over het algemeen heeft de vennootschap meer dan de helft van de aandelen van haar dochterondernemingen.

De jaarrekening van een dochteronderneming wordt volgens de integrale consolidatiemethode in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen vanaf de datum dat beslissende zeggenschap is verworven tot het moment dat die beslissende zeggenschap niet meer bestaat. Bij de bepaling of sprake is van beslissende zeggenschap worden ook potentiële stemrechten meegenomen die onmiddellijk kunnen worden uitgeoefend. Volgens de integrale consolidatiemethode worden in de geconsolideerde jaarrekening de activa, verplichtingen, baten en lasten van dochterondernemingen voor 100% opgenomen. Intercompany-balansposities, -transacties en -resultaten op dergelijke transacties tussen dochterondernemingen worden geëlimineerd.

Minderheidsbelangen (aandeel derden) bestaan uit het kapitaalbelang toebehorend aan de minderheidsaandeelhouders van de reële waarde van de activa en passiva die identificeerbaar waren bij de overname van een dochteronderneming en het minderheidsbelang in de veranderingen van het eigen vermogen die daarna hebben plaatsgevonden. Minderheidsbelangen van derden in het eigen vermogen en het resultaat van dochterondernemingen worden afzonderlijk gepresenteerd.

Joint operations / Joint ventures

Joint operations en joint ventures zijn ondernemingen voor samenwerkingsverbanden, waarvoor contractueel met één of meerdere partijen is overeengekomen, dat zij gezamenlijke beslissende zeggenschap hebben over die onderneming. Hierbij wordt onder een joint operation ('gezamenlijke bedrijfsactiviteit') verstaan een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, recht hebben op de activa en aansprakelijk zijn voor de verplichtingen die verband houden met de overeenkomst. Een joint venture is een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, rechten op de netto-activa van de overeenkomst hebben.

Alleen het aandeel van de Groep in activa, verplichtingen, baten en lasten in joint operations worden geconsolideerd op basis van de waarderingsgrondslagen van de Groep. Joint ventures worden op basis van de 'equity method' opgenomen volgens de waarderingsgrondslagen van de Groep. Belangen in joint operations en joint ventures worden opgenomen vanaf de datum dat gezamenlijke zeggenschap is verkregen tot het moment dat die gezamenlijke zeggenschap niet meer bestaat.

Geassocieerde deelnemingen

Een geassocieerde deelneming is een onderneming waarop invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het financiële en operationele beleid, maar waarbij geen beslissende zeggenschap aanwezig is. Over het algemeen betreft dit een aandeel van 20% tot 50% van de stemrechten in de geassocieerde deelneming. Het aandeel in geassocieerde deelnemingen wordt in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen volgens de 'equity method'. Hierbij vindt eerste opname plaats tegen de verkrijgingsprijs van de deelneming. Vervolgens wordt de boekwaarde aangepast met het aandeel in het resultaat en verminderd met de ontvangen dividenden. De verkrijgingsprijs van een deelneming is het bedrag waarvoor de deelneming door Eneco is verworven. Als dit bedrag groter is dan de waarde van de overgenomen netto identificeerbare activa, dan omvat dit bedrag mogelijk ook goodwill. Geassocieerde deelnemingen worden opgenomen vanaf het moment dat invloed van betekenis is verworven tot het moment dat die invloed niet meer bestaat. Resultaten van transacties met geassocieerde deelnemingen worden geëlimineerd naar rato van het kapitaalbelang in de geassocieerde deelneming. Eventuele bijzondere waardeverminderingen van geassocieerde deelnemingen worden niet geëlimineerd.

Verliezen op geassocieerde deelnemingen worden verwerkt tot het bedrag van de netto-investering in de deelneming, waarin naast de boekwaarde ook eventueel verstrekte leningen aan de deelneming zijn begrepen. Voor het aandeel in verdere verliezen wordt alleen een voorziening opgenomen indien de Groep zich daarvoor aansprakelijk heeft gesteld.

Overige kapitaalbelangen

Overige kapitaalbelangen zijn investeringen in ondernemingen waarin de Groep een belang heeft en geen beslissende zeggenschap of invloed van betekenis kan uitoefenen. Deze belangen worden gewaardeerd tegen reële waarde en mutaties in deze waarde worden in de winst- en verliesrekening opgenomen. Indien de reële waarde niet betrouwbaar te bepalen is, wordt het kapitaalbelang gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Dividenden worden verantwoord in het resultaat op het moment dat deze opeisbaar zijn.

1.4 Implementatie IFRS 16 'Leases' per 1 januari 2019

Aanpassingen in openingsbalans door invoering IFRS 16

Bij de toepassing van IFRS 16 heeft de Groep leaseverplichtingen opgenomen in de balans met betrekking tot leases die eerder waren geclassificeerd als operating leases volgens de criteria van IAS 17 en IFRIC 4. Deze verplichtingen, aangepast op basis van IFRS 16, zijn in de openingsbalans 2019 gewaardeerd tegen de contante waarde van de resterende leasebetalingen, verdisconteerd aan de hand van de 'incremental borrowing rates' van Eneco per activa-categorie. De gewogen gemiddelde 'incremental borrowing rates', toegepast voor de waardering van de leaseverplichtingen per 1 januari 2019 en gerelateerd aan de verschillende daarmee samenhangende activa-categorieën en valutasoorten, variëren van 0,22% tot 3,56%.

De Groep heeft als huurder (lessee) geen leases die eerder onder IAS 17 werden geclassificeerd als finance leases.

Per 1 januari 2019	
Leaseverplichtingen inzake operating leases per 31 december 2018 volgens jaarrekening 2018, tegen nominale waarde	291
Short-term leases waarvan de kosten direct in het resultaat worden verantwoord ¹	-1
Low-value leases waarvan de kosten direct in het resultaat worden verantwoord	-2
Contracten die zijn herbeoordeeld, waarbij non-leasecomponenten (bv. servicekosten) zijn aangemerkt	-3
Aanpassingen als gevolg van een verschillende behandeling van opties in de contracten voor uitbreiding en beëindiging (vergeleken met de 2018-berekening)	1
Aanpassingen met betrekking tot variabele leasebetalingen en/of wijzigingen in de index of koers die van invloed zijn op variabele leasebetalingen	-12
Aanpassingen als gevolg van de proportionele verwerkingsmethode voor joint operations	-15
Aanpassingen als gevolg van overige verschillen	4
Leaseverplichtingen opgenomen in de balans per 1 januari 2019 nominaal	263
Leaseverplichtingen opgenomen in de balans per 1 januari 2019 verdisconteerd	225
Waarvan:	
- Kortlopende leaseverplichtingen	22
- Langlopende leaseverplichtingen	203

¹ Voor deze berekening betreft dit twee categorieën: short-term leasecontracten die voor maximaal 12 maanden waren afgesloten en het restant van meerjarige leasecontracten waarvan de laatste termijnen in 2019 aflopen.

De gebruiksrechten voor de geleasede activa zijn voor een gelijk bedrag als de desbetreffende leaseverplichtingen gewaardeerd en in de openingsbalans 2019 verwerkt, gecorrigeerd met het bedrag van alle vooruitbetaalde of overlopende leasebetalingen met betrekking tot die leaseovereenkomsten zoals opgenomen in de balans per 31 december 2018 en ontvangen lease incentives. Er waren geen leasecontracten die op de datum van eerste toepassing verlieslatend waren en een aanpassing in de waardering van de gebruiksrechten vereisen.

De per 1 januari 2019 in de balans opgenomen gebruiksrechten voor de geleasede activa van totaal € 220 mln. hebben betrekking op grond en gebouwen voor € 212 mln. en overige bedrijfsmiddelen voor € 8 mln.

De verandering van de waarderingsgrondslagen inzake leasecontracten heeft de volgende posten in de openingsbalans per 1 januari 2019 beïnvloed:

Per 1 januari 2019	
Materiële vaste activa – gebruiksrechten geleasede activa	220
Uitgestelde belastingvorderingen	-
Overige langlopende schulden	5
Rentedragende schulden - leaseverplichtingen	-225
Overige kortlopende schulden	-
Totale impact	-

De netto impact van de implementatie van IFRS 16 op het Eigen vermogen van de Groep per 1 januari 2019 is nihil.

Aanpassingen presentatie in winst- en verliesrekening 2019 door invoering IFRS 16

De verandering van de waarderingsgrondslagen inzake leasecontracten heeft geleid tot verschillen in presentatie en bedragen in de winst- en verliesrekening vergeleken met de toepassing van de voorgaande standaard IAS 17:

	2019	
	IFRS 16 (nieuw)	Pro forma IAS 17 (oud)
Uitbesteed werk en andere externe kosten	2	28
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties materiële vaste activa	22	-
Financiële lasten	4	-
Totaal bedrag leasekosten	28	28

Impact van IFRS 16 op het geconsolideerde kasstroomoverzicht

De presentatie van betaalde bedragen inzake leaseovereenkomsten in het geconsolideerde kasstroomoverzicht is na de invoering van IFRS 16 als volgt:

- betalingen in verband met 'short-term leases', 'low-value leases' en variabele leasetermijnbetalingen die niet zijn opgenomen in de waardering van de leaseverplichtingen, worden gepresenteerd als onderdeel van de 'Kasstroom uit operationele activiteiten';
- betalingen voor het interest-deel van de leaseverplichtingen worden gepresenteerd als onderdeel van de 'Kasstroom uit operationele activiteiten';
- betalingen voor het nominale / principale deel van de leaseverplichtingen worden gepresenteerd als onderdeel van de 'Kasstroom uit financieringsactiviteiten'.

Onder IAS 17 werden alle leasebetalingen uit hoofde van operating leases gepresenteerd als onderdeel van de 'Kasstroom uit operationele activiteiten'.

Toegepaste praktische mogelijkheden ('practical expedients') volgens IFRS 16

Bij de implementatie van IFRS 16 heeft de Groep de volgende mogelijkheden ('practical expedients') toegepast die door deze standaard zijn toegestaan:

- contracten die voorheen onder IAS 17 en IFRIC 4 kwalificeerden als een lease zijn ook onder IFRS 16 als zodanig aangemerkt; contracten die voorheen niet werden gekwalificeerd als een lease zijn dat ook niet met ingang van 1 januari 2019;
- het gebruik van één disconteringsvoet voor de waardering van een leaseportefeuille per activacategorie (bijvoorbeeld grond en gebouwen) rekening houdend met de soort valuta;
- het toepassen van eerdere beoordelingen of leasecontracten verlieslatend zijn;
- de accounting van (voorheen) operating leaseovereenkomsten met een resterende leaseperiode van minder dan 12 maanden op 1 januari 2019 als 'short-term leases';
- de uitsluiting van eerder betaalde initiële directe kosten voor de waardering van de gebruiksrechten voor de gelease activa op de datum van eerste toepassing; en
- het achteraf gebruiken van nieuwe informatie bij het bepalen van de leaseperiode wanneer het contract opties bevat om de huurovereenkomst te verlengen of te beëindigen.

Voor meer informatie, zie toelichtingen 2.7 'Materiële vaste activa - gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen', 2.8 'Leases – verhuur van materiële vaste activa', 13 'Materiële vaste activa – gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen', 29 'Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen' en 31.3 'Liquiditeitsrisico'.

2. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

2.1 Algemeen

Hierna worden de belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling samengevat die zijn gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2019.

De waarderingsgrondslagen in deze jaarrekening zijn consistent met de waarderingsgrondslagen, toegepast in de jaarrekening 2018, met uitzondering van invloeden van nieuw toegepaste en gewijzigde standaarden, zoals vermeld in paragraaf 1.2 'Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden'.

Oordelen, schattingen en veronderstellingen

Het opmaken van een jaarrekening brengt mee dat het management oordelen, schattingen en veronderstellingen toepast die van invloed zijn op de verantwoorde bedragen en op de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen. De toegepaste oordelen, schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op marktgegevens, kennis, ervaring uit het verleden en andere factoren die onder de gegeven omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De werkelijke resultaten kunnen echter afwijken van de gemaakte schattingen. Toegepaste oordelen, schattingen en veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Oordelen

De volgende toelichtingen bevatten informatie die is gebruikt voor het vormen van oordelen bij de toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving die significant effect hebben op de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen bedragen:

- toelichting 2.2 'Opbrengsten' onder Energielevering en Energie-gerelateerde activiteiten: of de opbrengsten worden verantwoord gedurende een periode of op een bepaald moment;
- toelichting 3 'Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten': of de Groep acteert als agent of principaal; en
- toelichting 'Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen': de mate van zeggenschap die de Groep heeft over een deelneming.

Schattingen en veronderstellingen

Schattingwijzigingen worden verwerkt in de periode waarin de schattingen worden herzien indien de wijzigingen alleen op deze periode betrekking hebben. Indien de schattingwijziging tevens betrekking heeft op toekomstige perioden dan vindt wijziging prospectief plaats in de hiervoor relevante perioden. Informatie over de belangrijkste schattingen en veronderstellingen met een aanzienlijk risico op een materiële aanpassing van de boekwaarde van activa en passiva dan wel impact op resultaatposten zijn onder andere opgenomen in de volgende toelichtingen:

- toelichting 3 'Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten': het geschatte verbruik inzake energielevering zoals is uitgelegd in paragraaf 2.2 (waarderingsgrondslagen voor de opbrengsten);
- toelichting 12 'Materiële vaste activa – activa in eigendom': de gebruiksduren van materiële vaste activa;
- toelichting 13 'Materiële vaste activa – gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen': de gebruiksduren van geleasede activa indien afwijkend van de leasetermijn en het al dan niet uitoefenen van verlengingsopties van leasecontracten;

- toelichting 14 'Immateriële vaste activa': de gebruiksduren van immateriële vaste activa en bijzondere waardeverminderingen van activa, alsmede belangrijke veronderstellingen die ten grondslag liggen aan realiseerbare bedragen in het kader van het uitvoeren van een impairment test;
- toelichting 17 'Uitgestelde belastingen': erkenning van uitgestelde belastingvorderingen ofwel de beschikbaarheid van toekomstig belastbare winst waartegen overdraagbare fiscale verliezen kunnen worden gebruikt;
- toelichting 21 'Handelsdebiteuren': de belangrijkste veronderstellingen die ten grondslag liggen aan het bepalen van de voorziening dubieuze debiteuren op basis van de 'expected credit losses'-methode; en
- toelichtingen 25 'Personeelsvoorzieningen' en 26 'Overige voorzieningen' (waarvan de amoveringsvoorzieningen de grootste categorie betreffen): de belangrijkste (actuariële) parameters voor en inschattingen van de hoogte van deze voorzieningen.

Bijzondere waardevermindering van activa

Van een bijzondere waardevermindering is sprake indien de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde van een actief is gelijk aan de hoogste van de verkoopprijs minus verkoopkosten of de bedrijfswaarde. De bedrijfswaarde van een actief wordt bepaald op basis van de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen.

Deze contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet vóór belastingen waarin de tijdswaarde van geld en de specifieke risico's van het actief tot uitdrukking komen. Voor activa die niet zelfstandig kasstromen genereren en afhankelijk zijn van de kasstromen van andere activa of groepen van activa, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor de kasstroomgenererende eenheid waarvan de betreffende activa deel uitmaken.

Een kasstroomgenererende eenheid is de kleinste identificeerbare groep activa die zelfstandig kasstromen genereert die grotendeels onafhankelijk zijn van de kasstromen uit andere activa of groepen van activa. Kasstroomgenererende eenheden worden onderscheiden op basis van de economische samenhang tussen activa en het genereren van externe kasstromen en niet op basis van afzonderlijke juridische entiteiten.

Goodwill wordt bij eerste vaststelling toegewezen aan een of meerdere kasstroomgenererende eenheden, in overeenstemming met de wijze waarop intern de goodwill door het management wordt beoordeeld.

Halfjaarlijks wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen. Als een dergelijke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor het betreffende actief of de kasstroomgenererende eenheid. Voor goodwill wordt jaarlijks de realiseerbare waarde bepaald.

Als de boekwaarde van aan kasstroomgenererende eenheden toegewezen activa hoger is dan de realiseerbare waarde wordt de boekwaarde tot de realiseerbare waarde teruggebracht. Deze bijzondere waardevermindering wordt ten laste van het resultaat gebracht. Een bijzondere waardevermindering van een kasstroomgenererende eenheid wordt eerst in mindering gebracht op de goodwill die aan de desbetreffende eenheid (of groepen van eenheden) is toegewezen en vervolgens naar rato in mindering gebracht op de boekwaarde van de overige activa van de betreffende eenheid (of groepen van eenheden).

Een eerder verantwoorde bijzondere waardevermindering kan worden teruggenomen ten gunste van het resultaat als de oorzaak van vermindering die daarvoor bestond niet langer bestaat of is veranderd. Een bijzondere waardevermindering wordt slechts teruggenomen tot het bedrag van de oorspronkelijke boekwaarde, verminderd met reguliere afschrijvingen. Bijzondere waardeverminderingen op goodwill worden niet teruggenomen.

Vreemde valuta

De euro (€) is de functionele valuta van de Groep en is eveneens de valuta waarin de jaarrekening wordt gepresenteerd. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend in euro tegen de wisselkoers op de datum waarop deze transacties plaatsvinden. In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen op balansdatum worden omgerekend in euro tegen de wisselkoers op balansdatum. Valutakoersverschillen die optreden bij de omrekening worden verwerkt in het resultaat.

Indien de functionele valuta van buitenlandse dochterondernemingen, joint operations, joint ventures of geassocieerde deelnemingen afwijkt van de euro, worden de koersverschillen als gevolg van omrekening verantwoord onder translatieverschillen in het eigen vermogen. Het cumulatieve translatieverschil wordt ten gunste, respectievelijk ten laste van het resultaat gebracht bij eventuele verkoop van een buitenlandse dochteronderneming, joint operation, joint venture of geassocieerde deelneming. Translatieverschillen van monetaire items die onderdeel uitmaken of uitmaakten van de netto-investering in voornoemde buitenlandse activiteiten worden tevens gecumuleerd in de translatiereserve en bij verkoop van de buitenlandse activiteiten naar het resultaat gebracht.

Saldering

Vorderingen en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd indien sprake is van een contractueel recht tot salderen en tevens sprake is van intentie tot het gesaldeerd afwikkelen. Indien de intentie of daadwerkelijke gesaldeerde afwikkeling ontbreekt, wordt per contract bepaald of sprake is van een actief of een verplichting.

2.2 Opbrengsten

Prestatieverplichtingen

Opbrengsten worden verantwoord op basis van de te verwachten vergoeding als aan de leveringsverplichting van goederen of diensten is voldaan. De vergoeding kan bestaan uit een vaste prijs met voor enkele productvormen een aanvulling met een variabele prijs. Eneco neemt de variabele prijs van de prestaties uitsluitend op wanneer het zeer waarschijnlijk is dat geen significante terugname van het cumulatieve bedrag van de opbrengsten zal plaatsvinden zodra de onzekerheid die samenhangt met de variabele prijs bekend is. Ter bepaling van de opbrengsten worden contracten geïdentificeerd evenals eventuele afzonderlijke prestatieverplichtingen binnen de contracten. Er is sprake van afzonderlijke prestatieverplichtingen indien het goed of dienst een zelfstandige waarde heeft voor de eindgebruiker en de levering niet in hoge mate afhankelijk is van andere onderdelen van het contract. Na het vaststellen van de transactieprijs wordt deze gealloceerd naar de afzonderlijke prestatieverplichtingen op basis van de prijzen waarvoor deze goederen of diensten aan afnemers worden verkocht.

Bedragen die worden gefactureerd en geïncasseerd voor eigen risico (indien Eneco als principaal optreedt), worden als opbrengst verantwoord. Bedragen die worden gefactureerd en geïncasseerd voor derden (wanneer Eneco agent is) worden niet als opbrengst verantwoord. De Groep hanteert in het algemeen een betaaltermijn van 15-30 dagen afhankelijk van het type klanten.

Voor iedere prestatieverplichting wordt vastgesteld of deze wordt voldaan gedurende een bepaalde periode of op een bepaald tijdstip. Eneco past de praktische oplossing van IFRS 15 toe om mogelijke financieringscomponenten bij voorschotten en periodieke vergoedingen van afnemers niet in aanmerking te nemen indien deze niet significant zijn op basis van een beoordeling op portfolioniveau.

Verrichte of nog te verrichten prestatieverplichtingen die in de voorgaande of latere periode worden afgewikkeld resulteren in contractactiva respectievelijk contractverplichtingen. Een contractactief uit hoofde van opbrengsten is een voorwaardelijk recht op een vergoeding voor de Groep in ruil voor goederen of diensten aan de afnemer. Zodra de goederen of diensten aan de afnemer zijn overgedragen en de Groep geen risico meer heeft uit hoofde van de transactie wordt

dit actief gepresenteerd als een vordering (debiteurenvorderingen of 'nog te factureren bedragen'). Deze vorderingen vormen geen onderdeel van de contractactiva.

Een contractverplichting is de verplichting om goederen of diensten over te dragen aan een afnemer waarvoor de Groep een vergoeding heeft ontvangen of nog zal ontvangen. Te verrekenen bedragen uit hoofde van voorschotbetalingen voor energie vallen onder de overige schulden en vormen geen onderdeel van de contractverplichtingen.

Energielevering

Opbrengsten uit de verkoop van energie aan eindverbruikers worden opgenomen gedurende de periode waarin de energie wordt geleverd aan de klant. Wanneer de Groep bedragen gedurende of aan het einde van de contractduur aan de klant betaalt dan worden deze in mindering gebracht op de opbrengst gedurende de looptijd van het contract.

De afrekening van verkopen aan grootverbruikers vindt maandelijks op basis van meterstanden plaats. Voor verkopen aan kleinverbruikers is de afrekening eveneens gebaseerd op meterstanden dan wel op meteropnames gespreid over het hele jaar. De omvang van de energielevering gedurende de verslagperiode aan kleinverbruikers en de opbrengstwaarden daarvan worden daarom deels geschat op basis van historische verbruiksgegevens, standaardklantprofielen, weersomstandigheden en van toepassing zijnde energietarieven. Op basis van historische informatie van meteropnames is vastgesteld dat de gehanteerde data om verbruiksgegevens te schatten per balansdatum voldoende betrouwbaar zijn.

Het verschil tussen de leveringen aan kleingebruikers volgens de termijnfacturen en de daadwerkelijk geleverde hoeveelheid energie wordt aan het eind van de verslagperiode in de nog te factureren of te verrekenen bedragen opgenomen. De van warmteklanten ontvangen bijdragen voor aansluitkosten worden verwerkt als contractverplichtingen en worden gedurende de geschatte gebruiksduur lineair ten gunste van het resultaat gebracht.

De opbrengsten van de geleverde energie van lopende energiecontracten correspondeert direct met de afname door de afnemer. Eneco maakt gebruik van de praktische toepassing volgens IFRS 15 om de prijs van toekomstige prestatieverplichtingen niet toe te lichten en neemt alleen de verkoopverplichtingen op volgens de bepalingen van de "Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen" (zie toelichting 29).

Energie-gerelateerde activiteiten

De opbrengsten uit de aanleg, onderhoud en verhuur van energie-installaties en verbruikstoestellen alsmede uit de verkoop van zonnepanelen en abonnementen op slimme thermostaten zijn opgenomen als opbrengsten uit energie-gerelateerde activiteiten. Bij de aanleg van verbruikstoestellen en de verkoop van zonnepanelen en slimme thermostaten wordt de opbrengst verantwoord op het moment dat de beschikkingsmacht over het goed is overgedragen aan de klant. De andere genoemde energie-gerelateerde activiteiten worden als opbrengst in aanmerking genomen gedurende de periode van levering.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden opgenomen wanneer een redelijke zekerheid bestaat dat aan de voorwaarden voor verkrijging is of wordt voldaan en dat de subsidies zijn of worden ontvangen. Exploitatiesubsidies ter compensatie voor kosten worden als opbrengsten verantwoord in de periode waarin die kosten worden gemaakt.

2.3 Inkoopkosten energie

De inkoop van energie bestaat uit direct toewijsbare kosten aan de verkoop van energie aan eindverbruikers. De inkoopkosten van energiecontracten en -commodities die zijn aangegaan met als doel het daadwerkelijk verkrijgen van energie ('own use'), worden in dezelfde periode verantwoord als de periode waarin de opbrengst van de verkoop wordt gerealiseerd.

Contractwervingskosten die additioneel gemaakt worden voor het verkrijgen van contracten worden, op voorwaarde dat deze kosten worden terugverdiend, geactiveerd als vooruitbetaalde kosten en geamortiseerd over de looptijd van de contracten. De amortisatiekosten worden gepresenteerd afhankelijk van het verkoopkanaal als 'inkoop energie' of 'uitbested werk en andere externe kosten'. Voor contracten met een looptijd van één jaar of korter worden deze wervingskosten direct ten laste van het resultaat gebracht.

2.4 Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten omvatten de rentebaten van belegde en uitstaande middelen, dividendopbrengsten van overige kapitaalbelangen, rentelasten van opgenomen gelden, rentelasten als gevolg van de periodieke oprenting van voorzieningen en leaseverplichtingen, valutakoersresultaten en winsten en verliezen op financiële afdekkingsinstrumenten die in het resultaat worden verwerkt. Rentebaten en -lasten worden opgenomen volgens de effectieve rentemethode. Dividendopbrengsten van overige kapitaalbelangen worden verantwoord zodra deze opeisbaar zijn.

2.5 Belastingen op het resultaat

Belastingen op het resultaat omvatten de actuele belastingen en de mutaties in de uitgestelde belastingen. Deze bedragen worden ten laste (of ten gunste) van het resultaat gebracht, tenzij het posten betreffen die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen.

De actuele belastingen betreffen de bedragen die waarschijnlijk verschuldigd of verrekenbaar zijn over het fiscale resultaat van het verslagjaar. Deze zijn berekend op basis van de geldende belastingwetgeving en -tarieven.

Belastingen op het resultaat omvatten alle belastingen die zijn gebaseerd op fiscale winsten en verliezen, inclusief belastingen die door dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen of joint ventures zijn verschuldigd op uitkeringen aan de Groep.

Additionele belastingen op het resultaat voor dividenduitkeringen worden gelijktijdig verwerkt met de verplichting om het betreffende dividend uit te keren.

2.6 Materiële vaste activa – activa in eigendom

De materiële vaste activa worden opgenomen tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met alle rechtstreeks toerekenbare kosten. De kostprijs van activa die in eigen beheer worden vervaardigd bestaat uit kosten van materiaal en diensten, kosten van directe manuren en overige direct toerekenbare kosten. Kostenbijdragen van derden en overheidssubsidies worden op de kostprijs in mindering gebracht, voor zover dit geen bijdragen van afnemers betreffen. Mits daarvoor een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting bestaat wordt in de kostprijs een contant gemaakte schatting opgenomen van het bedrag dat naar verwachting bij het einde van het gebruik van het actief nodig is voor ontmanteling, sloop, verwijdering en herstel tot de oorspronkelijke staat van de locatie waar het actief is gesitueerd.

Financieringskosten (bouwrente) die direct toerekenbaar zijn aan de verwerving, bouw of productie van een in aanmerking komend actief worden in de kostprijs opgenomen. Als een actief uit meerdere significante componenten met onderscheiden gebruiksduren bestaat, worden deze componenten afzonderlijk opgenomen.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden opgenomen wanneer een redelijke zekerheid bestaat dat aan de voorwaarden voor verkrijging is of wordt voldaan en dat de subsidies zijn of worden ontvangen.

Investeringsubsidies ter compensatie van de kosten van een actief worden op de kostprijs van dat actief in mindering gebracht en vervolgens gedurende de gebruiksduur van dat actief meegenomen in de berekening van de afschrijvingen.

Uitgaven na eerste opname

Latere uitgaven worden alleen aan de boekwaarde van een actief toegevoegd indien en voor zover daardoor de toestand van het actief is verbeterd ten opzichte van zijn oorspronkelijk geraamde prestatienorm. Reparatie en onderhoud worden als last genomen in de periode dat de betreffende kosten ontstaan.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden ten laste van het resultaat gebracht volgens de lineaire methode op basis van de geschatte gebruiksduur, rekening houdend met de geschatte restwaarde. De gebruiksduur en restwaarde worden jaarlijks beoordeeld, eventuele aanpassingen worden prospectief verwerkt. Op grond, terreinen en activa in aanbouw wordt niet afgeschreven.

De volgende gebruiksduren worden toegepast:

Categorie	Gebruiksduur in jaren
Bedrijfsgebouwen	25 - 50
Machines en installaties	10 - 50
Overige bedrijfsmiddelen	3 - 25

2.7 Materiële vaste activa - gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen

Algemeen

Vanaf 1 januari 2019 worden leaseovereenkomsten in de balans verwerkt als een gebruiksrecht voor een geleased actief en een overeenkomstige leaseverplichting op de datum waarop het geleasede actief beschikbaar is voor gebruik door Eneco. De beoordeling of een contract een leaseovereenkomst is of een lease bevat vindt plaats bij aanvang van dat contract. Indien betalingen niet-leasecomponenten bevatten (bijv. onderhouds- of servicekosten) dan worden deze niet meegenomen in de waardering in de balans maar ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarop de prestaties betrekking hebben.

Bedrijfsmiddelen met een waarde minder dan USD 5.000 ('low-value leases'), om praktische redenen wordt EUR 5.000 als grens gehanteerd, of met een leasetermijn korter dan 12 maanden ('short-term leases') zijn binnen IFRS 16 vrijgesteld van activering waar de Groep gebruik van maakt.

Waardering leaseverplichtingen

Verplichtingen die voortvloeien uit een leasecontract worden initieel gewaardeerd op basis van de contante waarde van de volgende soorten leasebetalingen:

- vaste betalingen (inclusief termijnbetalingen die variabel lijken maar naar hun aard vast zijn), na aftrek van eventuele te ontvangen lease 'incentives';
- variabele leasebetalingen die zijn gebaseerd op een index of een koers;
- bedragen die naar verwachting verschuldigd zullen zijn onder restwaarde-garanties;
- de uitoefenprijs van een koopoptie als het redelijk zeker is dat van die optie gebruik zal worden gemaakt;
- leasebetalingen als gevolg van een verlengingsoptie als het redelijk zeker is dat van die optie gebruik zal worden gemaakt;

- uitbetalingen van boetes voor het beëindigen van de huurovereenkomst, indien de huurtermijn overeenkomt met de huurder die die optie uitoefent.

Een leaseverplichting wordt initieel verdisconteerd aan de hand van de interestvoet die impliciet in het leasecontract is opgenomen. Als dat percentage niet beschikbaar is, wordt de 'incremental borrowing rate' van de desbetreffende activacategorie gebruikt. Dit is het rentetarief dat Eneco zou moeten betalen om de benodigde liquide middelen te lenen om een actief van vergelijkbare waarde te verkrijgen in een vergelijkbare economische omgeving met vergelijkbare voorwaarden.

Vervolgens wordt de leaseverplichting opgericht tegen de interestvoet die impliciet in het leasecontract is opgenomen of, als deze niet beschikbaar is, tegen de 'incremental borrowing rate'. De leaseverplichting wordt verminderd met de lease-betalingen en verhoogd door oprenting. De interestkosten voor het oprenten worden via de 'Financiële lasten' in de winst- en verliesrekening verwerkt. Deze financieringskosten worden ten laste van het resultaat gebracht gedurende de leaseperiode op een dussdanige manier dat een constante periodieke rentevoet gegenereerd wordt voor het resterende saldo van de leaseverplichting.

Eneco maakt een herbeoordeling van het leasecontract en past een herwaardering toe van de leaseverplichting en van het daarmee samenhangende gebruiksrecht van het geleasede actief indien:

- de leasetermijn is aangepast of er is een verandering in de inschatting van de uitoefening van een koopoptie;
- de nog te betalen (variabele) leasebedragen zijn gewijzigd door aanpassingen in een index of koers of een verandering in de verwachte betaling inzake een gegarandeerde restwaarde; en
- een leasecontract is aangepast en deze aanpassing van de lease is niet verwerkt als een afzonderlijke (nieuwe) leaseovereenkomst.

Waardering gebruiksrechten van geleasede activa

Gebruiksrechten van geleasede activa worden initieel gewaardeerd tegen kostprijs en omvatten het volgende:

- het bedrag van de initiële waardering van de leaseverplichting;
- leasebetalingen gedaan op of voor de ingangsdatum minus ontvangen lease incentives;
- eventuele initiële directe kosten; en
- verwachte herstelkosten (amoveringskosten) indien contractueel verplicht.

Het gebruiksrecht voor het geleasede actief wordt vervolgens afgeschreven ten laste van het resultaat op lineaire basis over de kortste termijn van de gebruiksduur of de leasetermijn van het actief.

Onder IFRS 16 worden gebruiksrechten voor geleasede activa beoordeeld op een bijzondere waardevermindering in overeenstemming met de regelgeving in IAS 36 'Impairment of Assets'. Daarmee vervalt de verplichting onder de vorige standaard IAS 17 om een voorziening te vormen voor een verlieslatend contract.

Bedragen die niet zijn opgenomen in de waardering van leaseverplichtingen

Dit betreft de volgende betalingen:

- betalingen in verband met kortlopende leaseovereenkomsten ('short-term leases') en leases van activa met een lage waarde ('low-value leases') worden als last in de winst- en verliesrekening opgenomen onder de regel 'Uitbesteed werk en andere externe kosten'.

Kortlopende leasecontracten zijn overeenkomsten met een leasetermijn van 12 maanden of korter en geleasede activa met een lage waarde omvatten vooral ICT-apparatuur en klein kantoormeubilair; en

- bedragen voor variabele leasebedragen die niet samenhangen met / afhankelijk zijn van een index of een koers.

Deze bedragen worden als kosten geboekt in de periode dat een bepaalde gebeurtenis of conditie zich voordoet en zijn in de winst- en verliesrekening opgenomen als 'Uitbesteed werk en andere externe kosten'.

Belangrijkste waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen volgens IAS 17 'Leases'

Tot en met het boekjaar 2018 werden eerst alle contracten waarvan het vermoeden was dat deze een lease bevatten, beoordeeld op grond van de criteria in IFRIC 4 'Determining whether an Arrangement contains a Lease'. Vervolgens werden al deze contracten met leases van materiële vaste activa geclassificeerd als een operating lease; de Groep had als huurder (lessee) geen finance leases. Betalingen die zijn gedaan onder operating leases (na aftrek van eventuele incentives die zijn ontvangen van de verhuurder) werden ten laste van het resultaat gebracht gedurende de leaseperiode (grotendeels als 'Uitbesteed werk en andere externe kosten' in de winst- en verliesrekening).

2.8 Leases – verhuur van materiële vaste activa

Lease-overeenkomsten waarbij Eneco als verhuurder (lessor) feitelijk alle voordelen en risico's van eigendom heeft, worden aangemerkt als een operating lease. Indien dit niet het geval is worden deze overeenkomsten gezien als een finance lease. Deze resultaat- en waarderingsgrondslagen zijn niet gewijzigd door de invoering van IFRS 16 per 1 januari 2019.

Materiële vaste activa die op basis van een operating lease-overeenkomst aan derden ter beschikking worden gesteld, worden opgenomen en verwerkt volgens de grondslagen voor materiële vaste activa. De leasebaten worden lineair over de leaseperiode in de winst- en verliesrekening verwerkt, tenzij een andere toerekening meer in overeenstemming is met het patroon van de, met het lease-object verkregen, opbrengsten. Eventuele vergoedingen, zoals voor service en reparatie, die opgenomen zijn in de leasetermijnen, worden verwerkt in overeenstemming met de criteria voor het verlenen van diensten.

Materiële vaste activa die op basis van een finance lease-overeenkomst aan derden ter beschikking worden gesteld, worden als (langlopende) vorderingen opgenomen ter hoogte van de netto-investering in die activa. De leasebetalingen worden op basis van de constante periodieke rente gesplitst in een rente-component en een aflossingscomponent. De rentecomponent wordt in de betreffende periode ten gunste van het resultaat gebracht en de aflossing wordt in mindering gebracht op de leasevordering.

2.9 Goodwill

De overnameprijs van een dochteronderneming, joint operation, joint venture of geassocieerde deelneming is gelijk aan het bedrag dat voor de verwerving van het kapitaalbelang is betaald. Wanneer deze overnameprijs hoger is dan het aandeel in de reële waarde op verwervingsdatum van de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen, wordt het meerdere verantwoord als goodwill. Een eventueel negatief verschil wordt verwerkt als bate ten gunste van het resultaat (badwill).

Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met bijzondere waardeverminderingen (impairments). Goodwill wordt toegerekend aan één of meerdere kasstroomgenererende eenheden. Jaarlijks wordt getoetst of goodwill een bijzondere waardevermindering moet ondergaan.

Betaalde goodwill bij de overname van dochterondernemingen en joint operations wordt in de balans opgenomen onder de immateriële vaste activa. Goodwill die is betaald voor het verkrijgen van een joint venture of geassocieerde deelneming is opgenomen in de verkrijgingsprijs.

2.10 Overige immateriële vaste activa

Overige immateriële vaste activa betreffen klantenbestanden verworven bij overnames, software en licenties, concessies, vergunningen, merknamen, overige rechten en ontwikkelingskosten. De kosten hiervan worden geactiveerd indien waarschijnlijk is dat deze activa economisch voordeel zullen brengen en de kosten betrouwbaar kunnen worden bepaald. Overige immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Klantenbestanden

Een klantenbestand dat is verkregen van een overgenomen partij wordt bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, dit is inclusief de meegekochte geactiveerde contractwervingskosten. Deze waarde wordt op de overnamedatum bepaald op basis van de meest recente soortgelijke transacties mits de economische omstandigheden vergelijkbaar zijn, anders wordt de reële waarde bepaald door discontering van geschatte toekomstige netto kasstromen van dit actief.

Software

Software wordt geactiveerd tegen kostprijs. Zowel voor standaardsoftware als maatwerksoftware bestaat de kostprijs uit de eenmalige kosten van licenties, verhoogd met de kosten om de software gebruiksklaar te maken. Alle toerekenbare kosten van softwareproducten, die kwalificeren als immaterieel vast actief, worden tegen kostprijs opgenomen. Kosten van onderhoud van software worden als last verwerkt in de periode waarin deze ontstaan.

Merknamen

Als de Groep besluit in het kader van een bedrijfscombinatie om de merknaam van die overgenomen partij in stand te houden om commerciële redenen, wordt deze bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde wordt op de overnamedatum bepaald op basis van de 'relief from royalty method'.

Ontwikkelingskosten

Ontwikkelingskosten zijn gericht op de toepassing van kennis verkregen door eigen onderzoek of door derden, voor een plan of ontwerp voor de productie of toepassing van verbeterde materialen, producten, processen, systemen of diensten, voorafgaand aan het begin van commerciële productie of gebruik. Ontwikkelingskosten worden alleen geactiveerd indien deze kunnen worden aangemerkt als immaterieel vast actief, anders worden deze kosten als last genomen in de periode waarin deze zijn ontstaan. Onderzoekskosten zijn gericht op het verwerven van nieuwe wetenschappelijke of technische kennis en inzichten. Deze kosten worden in het resultaat genomen in de periode waarin deze ontstaan.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden ten laste van het resultaat gebracht op basis van de geschatte gebruiksduur en vanaf het moment dat het betreffende actief beschikbaar is voor gebruik. Overige immateriële vaste activa worden afgeschreven volgens de lineaire methode. De restwaarde van deze activa is nihil.

De volgende gebruiksduren worden toegepast:

Categorie	Gebruiksduur in jaren
Klantenbestanden	6 - 20
Licenties	3 - 30
Software	3 - 5
Merkmamen	20
Concessies, vergunningen en rechten	3 - 30
Ontwikkelingskosten	5 - 15

2.11 Emissierechten

Emissierechten worden bij eerste opname onderscheiden naar rechten bestemd voor eigen gebruik ('own use') en rechten bestemd voor handelsdoeleinden.

Emissierechten die worden aangehouden om periodiek aan de overheid te kunnen leveren voor de werkelijke CO₂-uitstoot (eigen gebruik) worden opgenomen als immaterieel actief en gewaardeerd tegen kostprijs. Rechten met een vlottend karakter worden gepresenteerd als immateriële activa. Voor deze leveringsverplichting wordt een voorziening aangehouden die eveneens wordt gewaardeerd tegen kostprijs. Ingeval van een verwacht leveringstekort wordt deze voorziening ten laste van het resultaat verhoogd met de laagste van de marktwaarde van dat tekort en de boete die voor dat tekort naar verwachting verschuldigd zal zijn.

Emissierechten die worden aangehouden voor handelsdoeleinden worden verwerkt als afgeleid financieel instrument. De winst of het verlies van de herwaardering naar reële waarde van deze rechten wordt direct in het resultaat verwerkt als overige opbrengsten.

2.12 Uitgestelde belastingen

Uitgestelde belastingen worden berekend volgens de balansmethode en toegepast op de relevante verschillen die bestaan tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van activa en verplichtingen. Uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van kracht zullen zijn wanneer de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld uitgaande van de geldende belastingwetgeving en -tarieven. Uitgestelde belastingen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Uitgestelde belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare tijdelijke verschillen, de voorwaartse compensatie van fiscale verliezen en de verrekening van ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden. Dit is alleen toegestaan indien en voor zover het waarschijnlijk is dat toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee de niet-gecompenseerde fiscale verliezen en de ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden kunnen worden verrekend.

Uitgestelde belastingvorderingen voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen, joint operations en belangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures worden alleen opgenomen als het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de nabije toekomst zal worden afgewikkeld en dat toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee het tijdelijke verschil kan worden verrekend.

Uitgestelde belastingverplichtingen worden opgenomen voor alle belastbare tijdelijke verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen, joint operations en belangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures, behalve als de Groep het moment kan bepalen waarop het tijdelijke verschil wordt afgewikkeld en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil niet in de nabije toekomst zal worden afgewikkeld.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden met elkaar gesaldeerd als een juridisch afdwingbaar recht op verrekening van de belastingvorderingen en -verplichtingen bestaat en de

uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen verband houden met belastingen die door dezelfde belastingautoriteit op dezelfde fiscale eenheid worden geheven.

2.13 Afgeleide financiële instrumenten

Bij de operationele en financieringsactiviteiten worden risico's gelopen door ontwikkelingen in marktprijzen van energiecommodities (elektriciteit, gas, olie e.d.), vreemde valuta, rentestanden en emissierechten. Om deze risico's te beheersen wordt gebruik gemaakt van afgeleide financiële instrumenten zoals termijn- en swapcontracten. Voor commoditycontracten wordt bij het aangaan van de transactie vastgesteld of het instrument bestemd is voor eigen gebruik ('own use') of risicoafdekking.

Waardering en verwerking

Afgeleide financiële instrumenten worden gewaardeerd tegen reële waarde. Mutaties in de reële waarde van afgeleide financiële instrumenten worden direct in het resultaat verwerkt, tenzij de afgeleide financiële instrumenten bestemd zijn voor eigen gebruik of worden gebruikt als risicoafdekking. De bepaling van de reële waarde van afgeleide financiële instrumenten en andere financiële instrumenten is afhankelijk van het niveau van het instrument in de reële waarde-hiërarchie:

Niveau 1

De reële waarde-bepaling van financiële instrumenten in niveau 1 wordt gebaseerd op genoteerde prijzen voor gelijke instrumenten in actieve markten zonder enige aanpassing.

Niveau 2

De reële waarde-bepaling van financiële instrumenten in niveau 2 wordt gebaseerd op marktprijzen of prijsopgaven aangevuld met andere beschikbare informatie. Bij de waardering methodiek wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van observeerbare marktprijzen. De waardering van niveau 2 energierechtcontracten is gebaseerd op marktprijzen of prijsopgaven voor liquide perioden voor onderliggende waarden als elektriciteit, gas ('title transfer facility'), olie-gerelateerde prijzen en emissierechten. Andere contracten worden gewaardeerd middels afstemming met de tegenpartij waarbij observeerbare forwardcurves van rente en valuta worden gehanteerd.

Niveau 3

De reële waarde-bepaling van financiële instrumenten in niveau 3 wordt gebaseerd op berekeningen waarin één of meer significante inputfactoren niet zijn gebaseerd op objectieve marktdata.

Presentatie in de balans

Afgeleide financiële instrumenten met een positieve waarde worden opgenomen als kort- (afwikkeling binnen een jaar) of langlopende activa (afwikkeling na een jaar). Instrumenten met een negatieve waarde worden opgenomen onder de kort- of langlopende verplichtingen. Activa en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd indien sprake is van een contractueel recht tot salderen en tevens de intentie bestaat om de contracten netto af te wikkelen.

Eigen gebruik

Contracten worden aangemerkt voor eigen gebruik als deze worden afgewikkeld door middel van fysieke levering of ontvangst van energierechten of emissierechten in overeenstemming met de behoefte van de vennootschap. De transacties op basis van deze contracten worden in het resultaat verantwoord in de periode waarin de levering of ontvangst plaatsvindt (accrual accounting).

Kasstroomafdekking (cash flow hedge accounting)

Contracten worden aangemerkt als afdekkingsinstrument als daarmee het risico op schommelingen in (toekomstige) kasstromen die het resultaat kunnen beïnvloeden wordt afgedekt. Indien de afdekking is toe te wijzen aan een specifiek risico of aan de volledige mutatie van de transactie (energiecontracten) verbonden met een actief, een verplichting of een zeer

waarschijnlijke toekomstige transactie, kunnen de daaraan toegewezen afgeleide financiële instrumenten worden verwerkt als afdekkingsinstrument.

Als wordt voldaan aan de voorwaarden van hedge accounting wordt het effectieve gedeelte van mutaties in de reële waarde van de desbetreffende afgeleide financiële instrumenten rechtstreeks via de reserve kasstroomafdekkingen in het eigen vermogen verwerkt. Het niet-effectieve gedeelte wordt direct verwerkt in het resultaat.

In het eigen vermogen verwerkte bedragen worden ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht op het moment dat het afgedekte actief of verplichting wordt afgewikkeld. Wanneer een afdekkingsinstrument afloopt, wordt verkocht, beëindigd, uitgeoefend, wanneer niet langer wordt voldaan aan de voorwaarden voor deze wijze van administratieve verwerking (hedge accounting), terwijl de onderliggende toekomstige transactie nog steeds moet plaatsvinden, blijft het cumulatief resultaat in het eigen vermogen (in de reserve kasstroomafdekkingen) totdat de verwachte toekomstige transactie uiteindelijk plaatsvindt. Als de verwachte toekomstige transactie niet langer waarschijnlijk is, wordt het cumulatieve resultaat direct overgebracht van het eigen vermogen naar het resultaat.

Afdekking van netto-investeringen in een buitenlandse activiteit

Om translatieverschillen op buitenlandse, niet-euro activiteiten te mitigeren wordt 'net investment hedge accounting' toegepast. Door toepassing van deze wijze van hedge accounting worden zowel de koersverschillen als gevolg van omrekening van de buitenlandse entiteiten als de koersverschillen van de daaraan toegewezen financiële instrumenten (bijvoorbeeld leningen of valutatermijncontracten) ten gunste of ten laste van de reserve translatieverschillen gebracht (rekening houdend met uitgestelde belastingen) tot het einde van de hedge-relatie of eventuele eerdere beëindiging.

2.14 Overige financiële vaste activa

De overige financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit langlopende vorderingen met een looptijd langer dan een jaar zoals leningen, vorderingen en vooruitbetalingen aan geassocieerde deelnemingen, joint ventures of externe partijen. De langlopende vorderingen, leningen en vooruitbetalingen worden opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. Voor zover nodig wordt voor de overige vorderingen en leningen een bijzondere waardevermindering in aftrek genomen op basis van de 'expected credit losses'-methode volgens IFRS 9. Zie toelichting 2.17 'Handelsdebiteuren en overige vorderingen' voor meer informatie over deze methode.

2.15 Activa en verplichtingen aangehouden voor verkoop

De activa (en verplichtingen van een activagroep) aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten worden geclassificeerd als aangehouden voor verkoop zodra de boekwaarde niet wordt gerealiseerd door voortgezet gebruik maar door verkoop. Deze classificatie vindt alleen plaats als de verkoop van de activagroep of bedrijfsactiviteiten zeer waarschijnlijk is, deze in hun huidige toestand onmiddellijk beschikbaar zijn voor verkoop en de verkoop naar verwachting binnen een jaar zal zijn afgerond. Indien af te stoten activiteiten classificeren als beëindigde bedrijfsactiviteiten (zoals belangrijke bedrijfsonderdelen) worden de resultaten hiervan, inclusief de vergelijkende cijfers in de winst- en verliesrekening gepresenteerd op de regel beëindigde bedrijfsactiviteiten. Voor zover noodzakelijk worden eliminaties ten behoeve van de consolidatie uitgevoerd.

Activa aangehouden voor verkoop zijn gewaardeerd op boekwaarde voorafgaand aan classificatie als aangehouden voor verkoop of lagere reële waarde verminderd met verkoopkosten.

2.16 Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs, volgens de methode van het gewogen gemiddelde of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs is de verkrijgingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten om de voorraden op hun huidige locatie en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs in het kader van normale bedrijfsvoering, verminderd met verwachte verkoopkosten. Waardeverminderingen op voorraden worden ten laste van het resultaat geboekt als de opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde.

2.17 Handelsdebiteuren en overige vorderingen

Handelsdebiteuren en overige vorderingen zijn vorderingen met een looptijd korter dan een jaar. De prestaties die Eneco heeft geleverd per balansdatum en die nog niet zijn gefactureerd aan de afnemer zijn opgenomen onder de 'Nog te factureren bedragen'. Dit is inclusief de bedragen die op balansdatum aanvullend op de reeds in rekening gebrachte voorschotten nog moeten worden gefactureerd. Vorderingen worden opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van een bijzondere waardevermindering op basis van de 'expected credit losses'-methode volgens IFRS 9.

Voor handelsdebiteuren wordt deze bijzondere waardevermindering bepaald voor de gehele verwachte looptijd van de vordering (de 'lifetime expected credit losses'-methode volgens IFRS 9). Dit gebeurt voor handelsdebiteuren aan de hand van een 'voorziening-matrix' die is gebaseerd op historische cijfers inzake verliezen per categorie/type debiteur, gecorrigeerd voor éénmalige effecten uit het verleden, en die relevante informatie weergeeft over de huidige omstandigheden, een redelijk betrouwbare voorspelling kan geven en de implicatie voor deze verwachte verliezen. Voor overige vorderingen (zowel lang- als kortlopend) wordt deze waardering uitgevoerd op basis van de verwachte bijzondere waardeverminderingen voor de komende twaalf maanden ('12-month expected credit losses method').

Handelsvorderingen worden afgeboekt wanneer er geen redelijke verwachting is van ontvangst van de gehele of gedeeltelijke betaling van de vordering respectievelijk het nog te factureren bedrag.

Bijzondere waardeverminderingverliezen op handelsvorderingen worden gepresenteerd als 'Overige bedrijfskosten' binnen het bedrijfsresultaat. Latere terugboekingen van eerder afgeboekte bedragen worden gecrediteerd op dezelfde regel in de winst- en verliesrekening.

Vorderingen met een looptijd korter dan een jaar worden niet tegen contante waarde gewaardeerd bij eerste opname. Vanwege het kortlopende karakter van de posten handelsdebiteuren en overige vorderingen is de boekwaarde per balansdatum gelijk aan de reële waarde.

2.18 Liquide middelen

De liquide middelen omvatten de kas- en banksaldi en deposito's met een looptijd van circa drie maanden of die in circa drie maanden kunnen worden opgevraagd.

2.19 Personeelsvoorzieningen

Toegezegde-bijdrageregelingen pensioenen

Pensioenverplichtingen van bijna alle Nederlandse bedrijfsonderdelen zijn ondergebracht bij de bedrijfstakpensioenfondsen: Stichting Pensioenfonds ABP (ABP) en de Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek (PMT). Voor de medewerkers in Duitsland geldt een staatspensioenregeling, de bijdrage daarvoor wordt via de sociale lasten ingehouden op het salaris van de werknemers. Voor een beperkt aantal medewerkers zijn individuele verzekerde regelingen van toepassing bij verschillende verzekeringsmaatschappijen.

In geval van toekomstige tekorten kunnen pensioenpremies alleen prospectief en binnen een beperkte bandbreedte door de pensioenfondsen worden bijgesteld. Op basis van IFRS classificeren de betreffende pensioenregelingen bij het ABP en PMT als toegezegde- bijdrageregelingen van meerdere werkgevers. Een toegezegde-bijdrageregeling is een regeling waarbij een vaste premie wordt betaald ten gunste van een werknemer zonder enige resterende aanspraak van of verplichting jegens die werknemer. Verplichtingen ten aanzien van bijdragen aan pensioen- en daaraan gerelateerde regelingen op basis van beschikbare premies, worden als last in de winst- en verliesrekening verwerkt in de periode waarop deze betrekking hebben.

De hoogte van het pensioen in Nederland is afhankelijk van leeftijd, salaris en dienstjaren. Medewerkers hebben de keuze om onder aanpassing van de hoogte van het pensioen eerder of later dan de AOW-gerechtigde leeftijd met pensioen te gaan. Dat laatste kan alleen met instemming van de Groep. Bij het ABP kunnen medewerkers met pensioen tussen 60 jaar en AOW-gerechtigde leeftijd +5 jaar. Bij PMT ligt dit tussen 5 jaar voor en 5 jaar na de AOW-gerechtigde leeftijd.

Toegezegd-pensioenregelingen

Toegezegd-pensioenregelingen zijn verplichtingen om toekomstige pensioenaanspraken uit te keren. Deze toegezegd-pensioenaanspraken zijn afhankelijk van leeftijd, dienstjaren en salaris. De verplichtingen uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen worden voor iedere regeling afzonderlijk actuariael berekend. Dit geldt vooral voor de pensioenregelingen in België, die inhoudelijk kwalificeren als toegezegd-pensioenregelingen doordat de werkgever een bepaalde rendementsgarantie heeft afgegeven.

Verplichtingen voor toegezegd-pensioenregelingen zijn gebaseerd op de actuariële contante waarde van de betreffende verplichting bepaald aan de hand van de 'projected unit credit'-methode. Deze methode berust op een lineaire opbouw van rechten op basis van geprojecteerde salarissen en houdt onder meer rekening met toekomstige salarisstijgingen en de inflatie. De (netto) verplichtingen zijn bepaald als het saldo van de actuariael berekende contante waarde van de verplichtingen en de reële waarde van de fondsbeleggingen volgens de actuariële rapporten. De servicekosten en netto interest zijn begrepen in de personeelskosten. Winsten en verliezen op de afwikkeling van een toegezegd-pensioenregeling worden genomen en in het resultaat verantwoord op het moment dat de afwikkeling plaatsvindt. Actuariële winsten en verliezen inzake de herwaardering van een (netto) pensioenverplichting worden in het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten verwerkt.

(Overige) personeelsvoorzieningen

Er wordt een voorziening opgenomen voor de verplichting om bedragen uit te keren bij dienstjubilea en pensionering van medewerkers. Verder wordt een voorziening opgenomen voor de verplichting bij te dragen in de ziektekostenpremie van gepensioneerde medewerkers, voor loondoorbetaling bij ziekte en het werkgeversrisico inzake de Werkloosheidswet. Deze verplichtingen worden per rapportagedatum, voor zover van toepassing, actuariael berekend volgens de vergoeding/dienstjaren- methode ('projected unit credit'-methode) met een disconteringsvoet voor belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt

2.20 Overige voorzieningen

Een voorziening wordt opgenomen als een bestaande in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting van een onzekere omvang of met een onzeker tijdstip bestaat door een gebeurtenis in het verleden en waarvan het waarschijnlijk is, dat de afwikkeling zal leiden tot een uitstroom van middelen.

Voorzieningen die binnen een jaar na balansdatum worden afgewikkeld of van beperkt materieel belang zijn worden opgenomen tegen nominale waarde. Overige voorzieningen worden opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitgaven. Bij de bepaling van deze uitgaven wordt rekening gehouden met de specifieke risico's ten aanzien van de betreffende

verplichting. De contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet voor belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt. Voor de bepaling van de verwachte uitgaven wordt uitgegaan van gedetailleerde plannen om daarmee onzekerheden over de omvang te beperken.

Amoveringsvoorziening

Voor materiële vaste activa waarvoor een verplichting bestaat om bij het einde van het gebruik de activa te ontmantelen, te slopen en te verwijderen wordt een voorziening opgenomen ter hoogte van de contante waarde van de kosten die daaraan naar verwachting zijn verbonden. Als op grond van de verplichting de uitstroom van middelen zeer onwaarschijnlijk is, wordt geen amoveringsvoorziening gevormd. De eerste opname van een amoveringsvoorziening voor een actief wordt verwerkt in de kostprijs van het betreffende actief. Als bij latere beoordeling blijkt dat de contante waarde van de geschatte kosten voor amovering en herstel aanzienlijk afwijken van de opgebouwde voorziening, dan wordt het verschil als dotatie of vrijval verrekend met de kostprijs van het betreffende materieel vast actief. De aangepaste kostprijs wordt verder afgeschreven over de resterende gebruiksduur van dat actief. De amoveringsvoorziening wordt periodiek opgerent.

Verlieslatende contracten

Voor verlieslatende contracten wordt een voorziening gevormd indien het waarschijnlijk is dat de onvermijdelijke kosten van het nakomen van de verplichtingen hoger zijn dan de economische voordelen van die contracten.

Reorganisatie

Een reorganisatievoorziening wordt opgenomen als een gedetailleerd formeel plan is opgesteld en goedgekeurd waarbij tevens de belangrijkste kenmerken van dat plan aan de direct betrokkenen zijn meegedeeld en de geldige verwachting is gewekt dat de reorganisatie zal worden doorgevoerd. In een reorganisatievoorziening zijn slechts die kosten opgenomen die direct met de reorganisatie te maken hebben, dus die als gevolg van de reorganisatie noodzakelijk zijn en die niet in verband staan met de doorlopende activiteiten

2.21 Rentedragende schulden

Rentedragende schulden worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde van de ontvangen tegenprestatie verminderd met de transactiekosten die direct aan deze schulden toewijsbaar zijn (incl. eventuele agio / disagio). Na eerste opname worden rentedragende schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

2.22 Handelscrediteuren en overige schulden

Handelcrediteuren en overige schulden worden tegen reële waarde in de balans opgenomen. Daarna vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs. Verplichtingen met een looptijd korter dan een jaar worden niet verdisconteerd bij eerste opname. Gezien de korte termijn van de posten handelscrediteuren en overige schulden is de boekwaarde per balansdatum gelijk aan de reële waarde.

De bijdragen van klanten voor aansluitkosten op het warmtenetwerk maken onderdeel uit van de contractverplichtingen.

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Alle bedragen zijn in miljoenen euro tenzij anders vermeld.

3. Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten

In de onderstaande tabellen is de opbrengst voor energielevering en energie-gerelateerde activiteiten uitgesplitst naar soort product en geografische markt.

	2019	2018
Elektriciteit	2.457	2.347
Gas	1.430	1.398
Warmte	298	279
Energie-gerelateerde activiteiten	86	76
Totaal	4.271	4.100

In de opbrengst Elektriciteit 2019 is voor € 115 mln. (2018: € 95 mln.) aan overheidssubsidies opgenomen. Voor meer informatie wordt verwezen naar toelichting 11 'Overheidssubsidies'.

Jaarlijks rekent de Groep opbrengsten over voorgaande jaren af met haar afnemers. In 2019 is voor € 26 mln. (2018: € 30 mln.) aan opbrengsten opgenomen met betrekking tot eerdere leveringsjaren waarvan € 11 mln. is verwerkt in de 'Overige opbrengsten'.

	2019	2018
Nederland	2.893	2.615
België	627	717
Duitsland	669	686
Verenigd Koninkrijk	82	75
Overige	-	7
Totaal	4.271	4.100

In de totale omzet 2019 is voor de Duitse activiteiten circa € 256 mln. (2018: € 261 mln.) aan gefactureerde transportvergoedingen namens netbeheerders en circa € 210 mln. (2018: € 220 mln.) aan (milieu)heffingen en belastingen opgenomen, omdat Eneco voor deze posten gezien de lokale regelgeving optreedt als principaal.

4. Overige opbrengsten

De overige opbrengsten bestaan voornamelijk uit vergoedingen voor doorbelastingen van kosten, verkopen van CO₂-rechten, vrijval bijdrage aansluitkosten en baten uit hoofde van het afstoten van belangen in dochterondernemingen en joint operations.

5. Personeelsbeloningen

	2019	2018
Lonen en salarissen	199	178
Sociale lasten	23	25
Pensioenpremies	18	18
Overige personeelskosten	20	43
Totaal	260	264

De totale personeelsbeloningen bedragen € 281 mln. (2018: € 281 mln.), hiervan zijn voor een bedrag van € 13 mln. (2018: € 8 mln.) personeelskosten geactiveerd. Voor een bedrag van € 8 mln. (2018: € 9 mln.) zijn personeelskosten als onderdeel van de kosten voor 'Inkoop energie en energie-gerelateerde activiteiten' verantwoord in verband met het direct aan de omzet gerelateerde karakter van deze kosten. In de 'Lonen en salarissen' zijn voor € 25 mln. personeelskosten opgenomen gerelateerd aan de verkooptransactie van Eneco. Deze gratificatieregeling is niet van toepassing op de leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen.

Personeelsaantallen

De specificatie van het gemiddelde aantal personeelsleden herleid naar fulltime equivalenten (Fte) gedurende het jaar is als volgt te specificeren:

	2019	2018
Gemiddelde		
FTE's in dienst	2.775	2.990
waarvan werkzaam buiten Nederland	766	726
Per 31 december		
FTE's in dienst	2.802	2.873

6. Bezoldiging bestuurders en commissarissen

Het bezoldigingsbeleid voor de Raad van Bestuur is op voorstel van de Raad van Commissarissen goedgekeurd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van destijds Eneco Holding N.V. op 20 mei 2005 en is ongewijzigd van toepassing op de Groep.² De beloning van de Raad van Bestuur wordt vastgesteld door de Raad van Commissarissen op advies van de Remuneratie-, Selectie- en Benoemingscommissie. Het Remuneratierapport over 2019 wordt beschikbaar gesteld op de website van Eneco.

De bezoldiging van de bestuurders bestaat – met uitzondering van de bezoldiging van de heer Sondag – uit een vaste beloning en een variabele beloning. De heer Sondag heeft enkel een vaste beloning. De variabele beloning bedraagt op target 20% van het vaste jaarinkomen inclusief vakantietoeslag. Ook in 2019 was de variabele beloning van leden van de Raad van Bestuur afhankelijk van prestatiecriteria. De hoofdcriteria voor de variabele beloning liggen grotendeels in lijn met de strategische thema's en zijn:

- Financieel Resultaat (EBITDA);
- Succesvol privatiseringstraject;

² De leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen worden aangemerkt als 'key management personnel' op grond van de bepalingen in IAS 24 'Related Party Disclosures'.

- Duurzame doelstelling;
- Strategie, groei en overnames (prestatiecriteria CSGO), herstructurering (prestatiecriteria COO) en in control (prestatiecriteria CFO).

De pensioentoezeggingen voor de leden van de Raad van Bestuur zijn ondergebracht bij de reguliere pensioenregeling van Eneco. Sinds 1 januari 2015 is de fiscaal gefaciliteerde opbouw van pensioenaanspraken gemaximeerd op een geïndexeerd jaarsalaris van € 107.593,- bruto (2019). Als gevolg hiervan is de pensioenbijdrage voor het salaris boven € 107.593,- bruto (2019) anders vormgegeven en ondergebracht in de kolom 'Overig'.

De huidige arbeidsovereenkomsten met de leden van de Raad van Bestuur zijn – met uitzondering van de heer Sondag – aangegaan voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van vier maanden voor de vennootschap (N.V. Eneco Beheer). De leden van de Raad van Bestuur zijn elk benoemd voor een periode van vier jaar. Bij het gedwongen verlaten van de vennootschap hebben de heren Rameau, Dubbeld en Van de Noort recht op een uitkering van 12 maanden salaris.

De arbeidsovereenkomst van de heer Sondag is aangegaan voor de bepaalde tijd van vier jaar met een opzegtermijn van 6 maanden voor de vennootschap (N.V. Eneco Beheer). Aangezien de heer Sondag, op eigen verzoek, bij overdracht van de aandelen Eneco zal verlaten, heeft hij recht op een vergoeding². Van dit recht heeft hij zelfstandig afstand genomen. Na overdracht van de aandelen treedt de heer Sondag aan als senior adviseur van de vennootschap voor een periode van 6 jaar, tegen een vergoeding van € 100 duizend per kalenderjaar.

Specificatie van het totaal van de vergoedingen:

Bezoldiging bestuurders

x € 1.000	Bruto salaris	Variabele beloning	Pensioen premie	Overig	Totaal 2019
mr. L.M. Sondag	558	N.v.t.	32	60	650
ir. C.J. Rameau	395	85	28	40	548
drs. G.A.J. Dubbeld	395	100	28	40	563
F.C.W. van de Noort	332	78	25	30	465
Totaal	1.680	263	113	170	2.226

x € 1.000	Bruto salaris	Variabele beloning	Pensioen premie	Overig	Totaal 2018
mr. L.M. Sondag	336	N.v.t.	20	36	392
ir. C.J. Rameau	395	85	27	41	548
drs. G.A.J. Dubbeld	395	67	27	41	530
F.C.W. van de Noort	321	80	24	29	454
mr. J.F. de Haas ¹	1.608	N.v.t.	21	40	1.669
Totaal	3.055	232	119	187	3.593

1 De heer De Haas was tot 1 september 2018 in dienst, waardoor de kosten tot deze datum zijn meegenomen. Dit bedrag is inclusief het aan hem uitgekeerde bedrag conform de afvloeiingsregeling (€ 1.221 duizend). Daarnaast is conform de gemaakte afspraken een bedrag van € 30 duizend betaald voor de prestaties over 2018.

Bezoldiging commissarissen

De gebruikelijke bezoldiging van de voorzitter van de Raad van Commissarissen bedraagt € 36.500,- per jaar. Op 26 juli 2018 is Mr. C.M. (Charlotte) Insinger MBA door de Ondernemingskamer van het Gerechtshof in Amsterdam aangesteld als tijdelijk voorzitter van de raad van commissarissen van Eneco Groep. Naar aanleiding hiervan is met de huidige voorzitter

2 De waarde van de vergoeding is gefixeerd op anderhalf maal het daadwerkelijk laatstgenoten jaarsalaris vermeerderd met de vakantietoeslag, met als maximum de waarde van het salaris vermeerderd met de vakantietoeslag in de periode vanaf de beëindigingsdatum tot aan de datum dat de arbeidsovereenkomst van rechtswege zou eindigen.

afgesproken dat zij op uur basis factureert tot een maximaal bedrag van 1,5 x de hierboven vastgestelde gebruikelijke remuneratie van de Voorzitter van de Raad van Commissarissen (dit bedrag is exclusief BTW, inclusief de vaste onkostenvergoeding en vergoeding voor eventuele deelname in commissies). De overige commissarissen ontvangen elk een honorarium van € 28.700,- per jaar.

Specificatie van het totaal van de vergoedingen:

x € 1	Commissies			Onkosten	Totaal 2019
	Remuneratie	Audit commissie	Remuneratie/ selectie- en benoemings-commissie		
mr. C.M. Insinger MBA, voorzitter	54.750				54.750
mr. F.J. Leeftang	28.700		3.150	1.150	33.000
mr. drs. M.B.A. Keim RA	28.700	5.200		1.150	35.050
drs. R. Zandbergen	28.700	5.200		1.150	35.050
mr. drs. A. Nicolai	28.700		3.150	1.150	33.000
mr. M. Enthoven	28.700	5.200		1.150	35.050
drs. E.Ph. Goudswaard MBA MM	28.700		3.150	1.150	33.000
Totaal	226.950	15.600	9.450	6.900	258.900

x € 1	Commissies				Onkosten	Totaal 2018
	Remuneratie	Audit commissie	Remuneratie/ selectie- en benoemings-commissie	Begeleidings- commissie toekomstig aandeel-houderschap ¹		
mr. C.M. Insinger MBA, voorzitter	27.375					27.375
mr. F.J. Leeftang	6.866		754		275	7.895
drs. M. Sijmons	14.350		1.575		575	16.500
ir. M.E. van Lier Lels	15.835		1.738	2.869	635	21.077
ir. E.H.M. van den Assem, voormalig voorzitter	20.039	1.555		2.855	631	25.080
ir. H.G. Dijkgraaf	7.175	1.300			288	8.763
mr. drs. M.B.A. Keim RA	28.700	5.200			1.150	35.050
drs. R. Zandbergen	28.700	5.200	658	3.561	1.150	39.269
mr. drs. A. Nicolai	28.700		3.150	3.561	1.150	36.561
mr. M. Enthoven	14.508	1.639		989	581	17.717
drs. E.Ph. Goudswaard MBA MM	6.866		754		275	7.895
Totaal	199.114	14.894	8.629	13.835	6.710	243.182

¹ Deze commissie is per 7 september 2018 opgeheven. De vergoeding is tot deze datum uitgekeerd.

Voor een aanwezigheidsoverzicht per commissaris in 2019, wordt verwezen naar het 'Bericht Raad van Commissarissen'.

7. Resultaat geassocieerde deelnemingen en joint ventures

Voor een overzicht van de geassocieerde deelnemingen en joint ventures wordt verwezen naar Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen.

	2019	2018
Aandeel in het resultaat na belastingen	9	-4
Resultaat uit desinvesteringen	-	-
Bijzondere waardeverminderingen	-9	-5
Totaal	-	-9

8. Financiële baten

De financiële baten betreffen voornamelijk rentebaten van een lening aan een joint venture met betrekking tot de financiering van windparken op zee.

9. Financiële lasten

	2019	2018
Rentelasten	16	25
Oprenting voorzieningen	2	2
Overig	6	5
Totaal	24	32

Voor de gemiddelde rentelast van de leningen wordt verwezen naar toelichting 27 'Rentedragende schulden'.

10. Belastingen over het resultaat

Eneco Groep N.V. is zelfstandig belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Daarnaast vormt de enige dochter N.V. Eneco Beheer met vrijwel al haar Nederlandse dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met aan het hoofd N.V. Eneco Beheer. De specificatie van de belastingen over het resultaat is als volgt:

	2019	2018
Actuele belastinglasten/-baten	52	47
Mutatie uitgestelde belastingen	-15	-53
Belastingen over het resultaat	37	-6

In december 2018 heeft de Eerste Kamer in Nederland ingestemd met een wetswijziging die in stappen leidt tot een lager tarief van de vennootschapsbelasting (VPB) van 25% in 2018 tot uiteindelijk 20,50% in 2021. Echter, op Prinsjesdag 2019 heeft de Nederlandse regering het

Belastingplan 2020 gepresenteerd waarin is voorgesteld om de verlaging van de vennootschapsbelasting pas in 2021 te laten ingaan in plaats van in 2020. Het tarief wordt dan verlaagd naar 21,7% (in plaats van 20,50% zoals in 2018 was besloten). De Eerste Kamer heeft hiermee ingestemd op 17 december 2019. Eneco heeft de gevolgen hiervan opnieuw verwerkt in de waardering van de uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen voor zover deze betrekking hebben op entiteiten die onder de Nederlandse vennootschapsbelasting vallen (conform de bepalingen hiervoor in IAS 12 'Income Taxes'). Deze latere tariefsverlaging in Nederland heeft geleid tot een verhoging van de uitgestelde belastingvorderingen en –verplichtingen van per saldo circa € 8 mln. die ten laste van het resultaat 2019 is gebracht. Dit bedrag is verwerkt in de 'Mutatie uitgestelde belastingen' in de hierboven opgenomen tabel als onderdeel van de post 'Belastingen over het resultaat' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening.

Voor België en het Verenigd Koninkrijk zijn in 2018 besluiten genomen over tariefsverlaging voor de vennootschapsbelasting die in 2019 niet zijn gewijzigd: in België geldt voor 2018 en 2019 een verlaagd tarief van 29,6% (was: 33,99%) en vanaf 2020 wordt dit verder verlaagd tot 25%. In het Verenigd Koninkrijk worden de VPB-tarieven verlaagd van 19% in 2018 en 2019 naar 17% in 2020.

De actuele belastinglasten zijn inclusief belastingcorrecties inzake voorgaande jaren (€ 4 mln.; 2018: € 3 mln.) en bedragen € 52 mln. (2018: € 47 mln.). De mutatie uitgestelde belastingen in de tabel hierboven is inclusief vrijval van te amortiseren Energie Investeringsaftrek van € 3 mln. (2018: € 3 mln.). Daarnaast is in dit bedrag aan uitgestelde belastingen voor per saldo € 6 mln. bate (2018: last van € 1 mln.) opgenomen voor correcties uitgestelde belastingen inzake voorgaande jaren.

De specificatie van de effectieve belastingdruk uitgedrukt als percentage van het resultaat voor belastingen en het overeenkomstige belastingbedrag is als volgt:

		2019		2018	
Resultaat voor belasting		117		130	
Nominaal belastingtarief (in Nederland)	25,0%	29	25,0%	33	
Effect van:					
- Deelnemingsvrijstelling	4,6%	5	-5,2%	-7	
- Fiscaal niet-aftrekbare kosten	2,6%	3	3,8%	5	
- Fiscale stimuleringsmaatregelen	-2,7%	-3	-2,5%	-3	
- Inhaalregeling buitenlandse verliezen	0,0%	0	1,4%	2	
- Mutatie uitgestelde belastingen (effect tariefswijziging)	6,7%	8	-30,8%	-40	
- Mutatie uitgestelde belastingen (overig)	-2,0%	-2	2,2%	3	
- Correctie resultaat voorgaande jaren (actuele en uitgestelde belastingen)	-1,8%	-2	2,5%	3	
- Investeringsaftrek en verrekenbare verliezen buitenland	0,0%	0	-0,9%	-1	
- Fiscaal afwijkende tarieven buitenland	-1,1%	-1	2,2%	3	
- Overige	0,3%	0	-2,3%	-4	
Effectieve belastingdruk	31,6%	37	-4,6%	-6	

11. Overheidssubsidies

De specificatie van de overheidssubsidies die ten gunste van het resultaat zijn gebracht is als volgt:

	2019	2018
Energie-investeringsaftrek (EIA)	3	3
Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE)	115	94
Overige overheidssubsidies	-	1
Totaal	118	98

Toelichting op de geconsolideerde balans

Tenzij anders vermeld, zijn alle bedragen opgenomen in miljoenen euro.

12. Materiële vaste activa – activa in eigendom

	Grond en bedrijfs- gebouwen	Machines en installaties	Overige bedrijfs- middelen	Activa in aanbouw	Totaal
Aanschafwaarde					
Per 1 januari 2018	86	3.810	44	180	4.120
Investeringen	1	50	1	187	239
Acquisities	-	25	-	-25	-
Desinvesteringen	-11	-44	-1	-6	-62
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	3	-	4	7
Herclassificatie overig	3	41	1	-113	-68
Translatieverschillen	-	-3	-	-	-3
Per 31 december 2018	79	3.882	45	227	4.233
Investeringen	-	69	2	292	363
Acquisities	-	6	-	-	6
Desinvesteringen	-	-9	-2	-9	-20
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	-2	-	-	-2
Herclassificatie overig	-	191	-	-183	8
Translatieverschillen	-	19	-	1	20
Per 31 december 2019	79	4.156	45	328	4.608
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen					
Per 1 januari 2018	21	1.504	29	28	1.582
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	3	174	5	-	182
Desinvesteringen	-3	-19	-1	-	-23
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	1	-	-	1
Herclassificatie overig	-	-3	-	-	-3
Translatieverschillen	-	-1	-	-	-1
Per 31 december 2018	21	1.656	33	28	1.738
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	3	191	4	-	198
Acquisities	-	3	-	-	3
Desinvesteringen	-	-2	-2	-	-4
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	-2	-	-	-2
Herclassificatie overig	-	9	-	-	9
Translatieverschillen	-	4	-	1	5
Per 31 december 2019	24	1.859	35	29	1.947
Netto boekwaarde					
Per 1 januari 2018	65	2.306	15	152	2.538
Per 31 december 2018	58	2.226	12	199	2.495
Per 31 december 2019	55	2.297	10	299	2.661

Geactiveerde rente

De in het boekjaar toerekenbare geactiveerde rente in de materiële vaste activa is € 3 mln. (2018: € 1 mln.). In 2019 bedraagt het activeringspercentage voor interest 1,40% (2018: 1,35%).

Activa in aanbouw

De activa in aanbouw betreft voornamelijk in aanbouw zijnde windparken, zowel op land als op zee, en reguliere investeringen in warmtenetten.

Leases – verhuur van materiële vaste activa door Eneco ('lessor')

Verbruikstoestellen en energie-installaties (zoals geisers en zonnepanelen) die verhuurd worden aan klanten, blijven eigendom van de Groep. De verhuur omvat de terbeschikkingstelling aan gebruikers inclusief het onderhoud. De verhuuropbrengsten die in het resultaat zijn verwerkt bedragen € 21 mln. (2018: € 21 mln.).

13. Materiële vaste activa – gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen

De classificatie en het verloop van de gebruiksrechten voor de geleasede activa zijn als volgt:

	Grond en bedrijfsgebouwen	Overige bedrijfsmiddelen	Totaal
Aanschafwaarde			
Per 31 december 2018	-	-	-
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2019	212	8	220
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2019	212	8	220
Acquisities	7	1	8
Herclassificatie	2	4	6
Translatieverschillen	-	-	-
Per 31 december 2019	221	13	234
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen			
Per 31 december 2018	-	-	-
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2019	-	-	-
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2019	-	-	-
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	19	3	22
Translatieverschillen	-	-	-
Per 31 december 2019	19	3	22
Netto boekwaarde			
Per 1 januari 2018	-	-	-
Per 31 december 2018	-	-	-
Per 31 december 2019	202	10	212

Het verloop van de leaseverplichtingen is als volgt:

	2019
Per 1 januari bij implementatie IFRS 16	225
Toevoeging nieuwe leases	10
Betaalde termijnen	-29
Oprenting leaseverplichtingen (financiële lasten)	4
Wijziging contractduur, indexering	6
Herclassificaties	-
Translatieverschillen	-
Per 31 december	216
Classificatie per 31 december	
Kortlopend	23
Langlopend	193
Per 31 december	216

Lease-activiteiten van Eneco als huurder ('lessee')

De Groep huurt activa als grond van landeigenaren voor wind- en zonneparken, daken van bedrijfsgebouwen voor zonnepanelen, kantoren, magazijnen, (ICT-)apparatuur en bedrijfsauto's. Huurcontracten worden meestal aangegaan voor vaste perioden van 1 tot 40 jaar, maar kunnen verlengings- of beëindigingsopties bevatten. Huurtermijnen worden op individuele basis onderhandeld en bevatten een breed scala van verschillende voorwaarden. De leaseovereenkomsten leggen geen enkel convenant op, maar geleasede activa mogen niet worden gebruikt als zekerheid voor financieringsdoeleinden.

Bedragen inzake leases verantwoord in de winst- en verliesrekening

	2019
Afschrijvingskosten inzake eigendomsrechten geleasede materiële vaste activa	22
Interestkosten door oprenting leaseverplichtingen	4
Overige leasekosten ¹	2

¹ Dit betreft kosten van 'short-term leases', kosten van 'low-value leases' niet zijnde 'short-term leases' en kosten i.v.m. variabele leasebetalingen die niet zijn opgenomen in de leaseverplichtingen

Bedragen inzake leases verantwoord in het kasstroomoverzicht

Het totaal bedrag aan betalingen voor leases in 2019 was € 31 mln. (aflossing van leaseverplichtingen € 25 mln., rentebetalingen € 4 mln. en overige leasekosten van € 2 mln.). Zie ook Toelichting op het geconsolideerd kasstroomoverzicht.

Variabele leasebetalingen

Eneco heeft een aantal leasecontracten waarin afspraken zijn vastgelegd inzake variabele leasebedragen (die niet afhankelijk zijn van een index of een koers). Dit geldt met name voor de grondleasecontracten voor de wind-activiteiten in het Verenigd Koninkrijk. Deze variabele componenten hangen vooral af van de geproduceerde hoeveelheid elektriciteit.

Overige mogelijke leasebetalingen en -verplichtingen

De eventuele toekomstige leasebetalingen als gevolg van verlengings- en beëindigingsopties in leasecontracten, restwaarde-garanties en/of leasecontracten die nog niet in uitvoering zijn maar wel reeds zijn afgesloten zijn niet materieel in het kader van deze jaarrekening c.q. zijn niet van toepassing voor Eneco. De leasecontracten kennen verder geen bijzondere afspraken inzake restricties of convenanten die zouden kunnen leiden tot een beperking in het gebruik van de geleasede materiële vaste activa. Er zijn ook geen 'sale and lease back' transacties afgesloten.

14. Immateriële vaste activa

	Goodwill	Klanten- bestanden	Licenties en software	Concessies, vergunningen, merknamen en overige rechten	Ontwikkelings- kosten	Totaal
Aanschafwaarde						
Per 1 januari 2018	506	509	116	127	10	1.268
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2018	6	-2	-	-	-	4
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2018	512	507	116	127	10	1.272
Investerings	-	-	14	-	5	19
Acquisities	1	82	2	-	-	85
Desinvesteringen	-	-	-13	-	-2	-15
Inkrimping Consolidatiekring	-1	-	-2	-1	-1	-5
Translatieverschillen	-	-	-	-	-	-
Herclassificatie overig	13	-1	4	51	-3	64
Per 31 december 2018	525	588	121	177	9	1.420
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2019	-	-	-	-	-	-
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2019	525	588	121	177	9	1.420
Investerings	-	2	15	-	1	18
Acquisities	10	4	3	1	7	25
Desinvesteringen	-	-	-2	-	-	-2
Inkrimping consolidatiekring	-	-	-	-	-	-
Translatieverschillen	-	-	-	1	-	1
Herclassificatie overig	2	-	1	-	-	3
Per 31 december 2019	537	594	138	179	17	1.465
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen						
Per 1 januari 2018	-	182	75	33	2	292
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	-	49	16	5	2	72
Desinvesteringen	-	-	-15	-	-	-15
Inkrimping consolidatiekring	-	-	-2	-	-1	-3
Per 31 december 2018	-	231	74	38	3	346
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	-	49	18	7	2	76
Desinvesteringen	-	-	-2	-	-	-2
Inkrimping consolidatiekring	-	-	-	-	-	-
Per 31 december 2019	-	280	90	45	5	420
Netto boekwaarde						
Per 1 januari 2018	506	327	41	94	8	976
Per 31 december 2018	525	357	47	139	6	1.074
Per 31 december 2019	537	314	48	134	12	1.045

Goodwill

De goodwill per 31 december 2019 bedraagt € 537 mln. (31 december 2018: € 525 mln.). Dit betreft met name de goodwill die betrekking heeft op de groep van KGE's in Nederland voor € 148 mln., de groep van KGE's in België voor € 213 mln. en € 159 mln. goodwill die betrekking heeft op de groep van KGE's in Duitsland.

Voor de goodwill heeft een impairment-analyse plaatsgevonden waaruit is gebleken dat de realiseerbare waarde per (groep van) KGE('s) (bedrijfswaarde) hoger is dan de boekwaarde. Voor het bepalen van deze bedrijfswaarde zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd: de bedrijfswaarde van de KGE's is gebaseerd op de verwachte toekomstige kasstromen voor drie jaren zoals opgenomen in de meerjarenplanning van de Groep, die mede tot stand is gekomen door ervaringscijfers. Vervolgens zijn deze kasstromen geëxtrapoleerd rekening houdend met de verwachte economische levensduur van de (im)materiële vaste activa die onderdeel uitmaken van deze KGE's en die doorgaans langer is dan deze driejaarsperiode, waarbij een langetermijngroei van 1,0% is gehanteerd. De disconteringsvoeten voor belastingen bedragen 3,3% - 5,4% en sluiten aan op de risico's van de activiteiten van de betreffende KGE's (in 2018 voor alle KGE's: 4,9% - 7,2%). Deze disconteringsvoeten zijn gebaseerd op de methode 'weighted-average cost of capital' ('WACC') waarbij de gehanteerde parameters zijn afgeleid uit de gegevens van een peer group en marktgegevens. De berekening van de bedrijfswaarde van deze activa is gevoelig voor onder meer de volgende veronderstellingen: de disconteringsvoet, het gehanteerde groeicijfer voor het extrapoleren van kasstromen voorbij de meerjarenplanning van drie jaar en de gemiddelde levensduur van de activa. Daarbij is de disconteringsvoet de meest gevoelige factor: bij een stijging met 0,5%-punt daalt de berekende bedrijfswaarde voor het totaal van de KGE's met circa € 0,3 mld., waarbij er voor elke (groep van) KGE('s) nog geen sprake zou zijn van een impairment.

Klantenbestanden

De post klantenbestanden betreft de klantenbestanden van REMU (in 2003 overgenomen), Dong Energy Sales (in 2014 opgenomen), in 2017 de aangekochte klantenbestanden van LichtBlick en Eni, en in 2018 de aangekochte klantenbestanden van E.ON Benelux Levering. In 2019 zijn het klantenbestand van Robin Energie aangekocht en de klantenbestanden/oplaadpunten van enkele bedrijven inzake de elektrisch rijden-activiteiten (zie ook toelichting 15. 'Bedrijfscombinaties en overige wijzigingen in de consolidatiestructuur').

Concessies, vergunningen, merknamen en overige rechten

De post concessies, vergunningen, merknamen en overige rechten bestaat voornamelijk uit de geactiveerde merknaam voor LichtBlick en vergunningen die zijn verleend voor bestaande windparken in België en het Verenigd Koninkrijk.

Immateriële vlottende activa en voorraden

De post 'Immateriële activa en voorraden' bedraagt per 31 december 2019 € 158 mln. (2018: € 178 mln.). Hiervan heeft € 130 mln. (2018: € 145 mln.) betrekking op groenestroomcertificaten en emissierechten. Het restant op overige voorraden.

15. Bedrijfscombinaties en overige wijzigingen in de consolidatiestructuur

Algemeen

In 2019 hebben vier acquisities plaatsgevonden. Dit betreft één bedrijf in Nederland (FLOW Nederland B.V.) en één in Duitsland (ChargeIT mobility GmbH) op het gebied van laadpunten voor elektrisch rijden. Daarnaast een crowdfunding bedrijf in België voor projecten in de energietransitie en een bedrijf in België inzake de opwekking van zonne-energie. Deze acquisities zijn niet materieel in het kader van deze jaarcijfers, daarom zijn de toelichtingen volgens IFRS 3 'Business Combinations' slechts in beperkte mate vermeld. De totale koopprijs bedraagt € 22 mln. waarvan € 2 mln betrekking heeft op earn-out verplichtingen. Dit betreft vooral de aankoop van

(im)materiële vaste activa gewaardeerd tegen reële waarde (klantenbestanden/laadpunten/zonnepanelen) van € 17 mln., daarmee samenhangende latente belastingverplichtingen van € 4 mln. en in totaal € 10 mln. goodwill.

In het tweede halfjaar van 2019 is de op reële waarde gebaseerde beoordeling van de geïdentificeerde activa en verplichtingen afgerond en daarmee zijn de cijfers voor de bedrijfscombinaties in Nederland en België 'definitief' geworden. De beoordeling van de op reële waarde gebaseerde geïdentificeerde activa en verplichtingen voor het bedrijf in Duitsland is op balansdatum 31 december 2019 nog niet volledig afgerond gezien de korte termijn tussen datum van deze transactie en de balansdatum. Dit onderzoek kan de allocatie van de koopprijs aan deze activa en passiva in beperkte mate nog beïnvloeden. Om die reden zijn de cijfers van deze bedrijfscombinatie als 'voorlopig' verwerkt in de Groeps cijfers 2019.

Acquisitie LichtBlick – aankoop 2e tranche 50% aandelen in 2018

Eneco heeft in 2018 het recht uitgeoefend om de resterende 50% van de aandelen in LichtBlick Holding AG te verwerven voor een totaal bedrag van circa € 0,2 mld. Door deze aankoop van de resterende LichtBlick-aandelen, had Eneco ook 'control' verkregen over een 100%-deelneming van LichtBlick die voorheen werd aangestuurd door de oude aandeelhouders. In het tweede halfjaar van 2019 is de op reële waarde gebaseerde beoordeling van de geïdentificeerde activa en verplichtingen afgerond en daarmee zijn de cijfers voor deze niet-materiële bedrijfscombinatie 'definitief' geworden wat niet heeft geleid tot aanpassing van de 'voorlopige' cijfers zoals verwerkt in de jaarrekening 2018.

Pro forma Groeps cijfers 2019 incl. acquisities

De impact op de opbrengsten en het resultaat na belastingen van de Groep, indien bovenstaande vier acquisities op 1 januari 2019 zouden hebben plaatsgevonden, is niet materieel en derhalve niet toegelicht.

16. Geassocieerde deelnemingen en joint ventures

De Groep neemt samen met één of meerdere partijen deel in diverse ondernemingen voor gezamenlijk uit te voeren activiteiten in de vorm van geassocieerde deelnemingen en joint ventures.

De boekwaarde van de geassocieerde deelnemingen en joint ventures bestaat uit:

		Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Deelneming in Greenchoice (30%)	Geassocieerde deelneming	60	59
Deelneming in windpark Norther (25%)	Joint venture	15	9
Overige geassocieerde deelnemingen		33	32
Overige joint ventures		3	9
Totaal		111	109

De totale mutatie in 2019 in de boekwaarde van de geassocieerde deelnemingen en joint ventures bedraagt per saldo ca. € 2 mln. positief. Dit bedrag betreft onder meer investeringen in bedrijven die aansluiten op de 'smart energy' bedrijfsactiviteiten voor innovatieve energiediensten (en producten) en investeringen in windparken, totaal € 9 mln. Daarnaast is er voor enkele deelnemingen in 2019 een bijzondere waardevermindering ten laste van het resultaat gebracht van totaal € 9 mln. (2018: € 5 mln.).

De samenvatting van de financiële gegevens van de deelnemingen in Greenchoice en Norther, die materieel zijn voor de Groep, is in onderstaande tabellen weergegeven. Deze cijfers zijn afkomstig uit de meest recente gepubliceerde financiële informatie (Greenchoice) en de meest recente intern beschikbare informatie (Norther) en zijn voor zover nodig aangepast voor verschillen tussen de

eigen waarderingsgrondslagen en IFRS. De tabel bevat ook een aansluiting tussen de samengevatte financiële informatie per deelneming en de boekwaarde volgens het belang van Eneco in deze deelnemingen.

Greenchoice

Informatie over de balans	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Vaste activa	141	78
Vlottende activa	234	227
Langlopende verplichtingen	61	51
Kortlopende verplichtingen	189	132
Netto activa (100%)	125	122
Netto activa deel van de Groep	38	37
Boekwaarde belang in Greenchoice (incl. betaalde goodwill)	60	59

Informatie over de winst- & verliesrekening	2019	2018
Opbrengsten (100%)	437	366
Resultaat na belasting (100%)	3	10
Totaal niet-gerealiseerde resultaten (100%)	-	-
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten (100%)	3	10
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten - deel van de Groep (30%)	1	3

Norther

Informatie over de balans	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Vaste activa	993	694
Vlottende activa	152	178
- waarvan liquide middelen	111	173
Langlopende verplichtingen	959	759
- waarvan langlopende financiële verplichtingen (excl. handelscrediteuren, overige verplichtingen en voorzieningen)	908	734
Kortlopende verplichtingen	125	76
- waarvan kortlopende financiële verplichtingen (excl. handelscrediteuren, overige verplichtingen en voorzieningen)	105	76
Netto activa (100%)	61	37
Netto activa deel van de Groep	15	9
Boekwaarde belang in Norther	15	9

Informatie over de winst- & verliesrekening	2019	2018
Opbrengsten (100%)	105	-
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties (im)materiële vaste activa (100%)	27	-
Financiële baten (100%)	-	-
Financiële lasten (100%)	20	-
Belastinglast of -bate (100%)	24	-
Resultaat na belasting (100%)	51	-
Totaal niet-gerealiseerde resultaten (100%)	-27	-9
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten (100%)	25	-9
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten deel van de Groep (25%)	6	-2

Het totaal van de gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten (deel van de Groep) bedraagt voor de overige geassocieerde deelnemingen € 4 mln. negatief (incl. € 1 mln. bijzondere waardeverminderingen) en voor de overige deelnemingen in joint ventures € 10 mln. negatief (incl. € 8 mln. bijzondere waardeverminderingen).

17. Uitgestelde belastingen

De specificatie van de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen is als volgt:

	Vorderingen		Verplichtingen	
	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Materiële vaste activa	-	-	147	144
Immateriële vaste activa	21	21	115	123
Kasstroomafdekkingen	3	2	-3	3
Compensabele verliezen	5	4	-17	-18
Te verrekenen stallingsverliezen	-	-	11	12
Voorzieningen	1	3	-7	-2
Effect nieuwe IFRS-standaarden in 2018 en 2019 ²	-	-	5	5
Totaal	30	30	251	267

1 aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

2 Dit betreft uitgestelde belastingen inzake handelsdebiteuren en overige vorderingen (IFRS 9), omzetverantwoording - contractwervingskosten (IFRS 15) en gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen (IFRS 16)

De uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen die betrekking hebben op kasstroomafdekkingen worden via het eigen vermogen verwerkt. De post te verrekenen stallingsverliezen is het gevolg van vóór 2012 in Nederland verrekende verliezen uit een (buitenlandse) vaste inrichting, die weer tot het belastbaar Nederlands resultaat wordt gerekend (ingeaald) indien en voor zover de vaste inrichting winst maakt.

De veranderingen in de uitgestelde belastingen gedurende 2019 zijn als volgt:

	Netto-positie per 1 januari 2019 ¹	Verwerkt in winst- en verlies- rekening ²	Verwerkt in totaal niet-gerealiseerde resultaten	Overige (inclusief bedrijfs combinaties)	Netto-positie per 31 december 2019	Vorderingen	Verplichtingen
Materiële vaste activa	- 144	- 3	-	- 1	- 148	-	- 148
Immateriële vaste activa	- 102	12	-	- 4	- 94	21	- 115
Kasstroomafdekkingen	- 1	-	8	- 1	6	12	- 6
Compensabele verliezen	22	-	-	1	23	23	-
Te verrekenen stallingsverliezen	- 12	-	-	1	- 11	-	- 11
Voorzieningen	5	3	-	-	8	8	-
Effect nieuwe IFRS-standaarden in 2018 en 2019	- 5	-	-	-	- 5	-	- 5
Uitgestelde belastingverplichtingen (vorderingen) voor saldering	- 237	12	8	- 4	- 221	64	- 285
Saldering						- 34	34
Totaal						30	- 251

1 Aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

2 Dit bedrag is opgenomen in de 'Mutatie uitgestelde belastingen' als onderdeel van 'Belastingen over het resultaat.' Zie hiervoor toelichting '10 Belastingen over het resultaat'.

De veranderingen in de uitgestelde belastingen gedurende 2018 zijn als volgt:

	Netto-positie per 1 januari 2018	Verwerkt in winst- en verlies- rekening ¹	Verwerkt in totaal niet-gerealiseerde resultaten	Overige (inclusief bedrijfs combinaties)	Netto-positie per 31 december 2018	Vorderingen	Verplichtingen
Materiële vaste activa	-172	19	-	2	-151		-151
Immateriële vaste activa	-112	24	-	-4	-92	21	-113
Kasstroomafdekkingen	-4	-	2	-	-2		-2
Compensabele verliezen	22	-	-	1	23	23	-
Te verrekenen stallingsverliezen	-16	6	-	-2	-12		-12
Voorzieningen	4	1	-	-3	2	6	-4
Effect nieuwe IFRS-standaarden in 2018 en 2019	- 5	-	-	-	- 5	-	- 5
Uitgestelde belastingverplichtingen	-283	50	2	-6	-237	50	-287
Saldering						-20	20
Totaal						30	-267

1 Dit bedrag is opgenomen in de 'Mutatie uitgestelde belastingen' als onderdeel van 'Belastingen over het resultaat.' Zie hiervoor toelichting '10 Belastingen over het resultaat'.

De specificatie van de vervaltermijnen van verrekenbare tijdelijke verschillen na 31 december 2019 is als volgt:

Vervaltermijnen van verrekenbare verschillen	In jaren
Materiële vaste activa	1 - 45
Immateriële vaste activa	1 - 20
Kasstroomafdekkingen	1 - 20
Compensabele verliezen	1 - 10
Voorzieningen	1 - 10
Handelsdebiteuren en overige vorderingen (IFRS 9)	1 - 3 (aflopend)
Omzetverantwoording - contractwervingskosten (IFRS 15)	variabel (afhankelijk contractduur)
Gebruiksrechten geleasede activa en leaseverplichtingen (IFRS 16)	1 - 20

Voor compensabele (voorvoegings)verliezen (met inbegrip van nog niet benutte belastingfaciliteiten) ten bedrage van € 14 mln. (per 31 december 2018: € 18 mln.) is geen uitgestelde belastingvordering opgenomen, omdat niet zeker is of voldoende toekomstige fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor de deelnemingen en vaste inrichting, die geen onderdeel vormen van de fiscale eenheid. Volgens de fiscale regelgeving in de betreffende jurisdicties is verrekening van deze verliezen voor € 8 mln. onbeperkt mogelijk en voor € 6 mln. beperkt van 1 tot 7 jaren.

18. Afgeleide financiële instrumenten

18.1 Financiële instrumenten van de Groep

De specificatie van de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten is als volgt:

Financiële activa	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Valutacontracten	2	8
Energiecommoditycontracten	259	233
CO ₂ -emissierechtencontracten	15	19
Totaal	276	260

Classificatie	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Kortlopend	225	176
Langlopend	51	84
Totaal	276	260

Financiële verplichtingen	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Renteswapcontracten	30	4
Valutacontracten	4	-
Energiecommoditycontracten	251	219
CO ₂ -emissierechtencontracten	1	3
Totaal	286	226

Classificatie	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Kortlopend	214	150
Langlopend	72	76
Totaal	286	226

18.2 Financiële instrumenten met waardemutaties verwerkt in het resultaat

De specificatie van de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten waarvan de waardemutaties zijn verwerkt in het resultaat is als volgt:

Financiële activa	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Valutacontracten	1	-
Energiecommoditycontracten	224	202
CO ₂ -emissierechtencontracten	15	19
Totaal	240	221

Classificatie		
Kortlopend	211	160
Langlopend	29	61
Totaal	240	221

Financiële verplichtingen	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Energiecommoditycontracten	240	200
CO ₂ -emissierechtencontracten	1	3
Totaal	241	203

Classificatie		
Kortlopend	205	139
Langlopend	36	64
Totaal	241	203

18.3 Financiële instrumenten met waardemutaties verwerkt in het eigen vermogen

De specificatie van de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten waarvan de waardemutaties zijn verwerkt in het eigen vermogen via de reserve kasstroomafdekkingen is als volgt:

Financiële activa	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Renteswapcontracten	-	-
Valutacontracten	1	8
Energiecommoditycontracten	35	31
CO ₂ -emissierechtencontracten	-	-
Totaal	36	39

Classificatie		
Kortlopend	14	16
Langlopend	22	23
Totaal	36	39

Financiële verplichtingen	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Renteswapcontracten	30	4
Valutacontracten	4	-
Energiecommoditycontracten	12	19
CO ₂ -emissierechtencontracten	-	-
Totaal	46	23

Classificatie	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Kortlopend	9	11
Langlopend	37	12
Totaal	46	23

Deze instrumenten worden gebruikt in kasstroomhedge-afdekkingen om rente-, valuta- en energieprijsrisico's af te dekken en in afdekkingen van een netto-investering in buitenlandse entiteiten om valutarisico's af te dekken.

18.4 Reële waarde hiërarchie

De hiërarchie van de op reële waarde gewaardeerde afgeleide financiële instrumenten is als volgt::

Per 31 december 2019	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Activa				
Energiecommodity- en CO ₂ -emissierechtencontracten	72	183	19	274
Renteswap- en valutacontracten	-	2	-	2
	72	185	19	276

Verplichtingen				
Energiecommodity- en CO ₂ -emissierechtencontracten	-	252	-	252
Renteswap- en valutacontracten	-	34	-	34
	-	286	-	286

Per 31 december 2018	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Activa				
Energiecommodity- en CO ₂ -emissierechtencontracten	50	189	13	252
Renteswap- en valutacontracten	-	8	-	8
	50	197	13	260

Verplichtingen				
Energiecommodity- en CO ₂ -emissierechtencontracten	4	218	-	222
Renteswap- en valutacontracten	-	4	-	4
	4	222	-	226

18.5 Kasstroomafdekkingen

In toelichting 31.2 'Marktrisico' is het verloopoverzicht van de reserve kasstroomafdekkingen opgenomen.

De kasstroomafdekkingsinstrumenten betreffen afgeleide financiële instrumenten die netto tussen partijen worden afgerekend. De specificatie van de perioden waarin de uitgaande kasstromen van de kasstroomafdekkingen naar verwachting zullen worden gerealiseerd is als volgt:

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Verwachte kasstroom		
Binnen 1 jaar	22	84
Van 1 tot 5 jaar	-5	21
Na 5 jaar	29	-1
Totaal	46	104

Het totaal van de kasstroomafdekkingen dat in de toekomst in het resultaat wordt verwerkt is onder aftrek van belastingen opgenomen in de reserve kasstroomafdekkingen. De specificatie van de perioden waarin de resultaten van de kasstroomafdekkingen naar verwachting zullen worden gerealiseerd is als volgt:

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Verwachte verwerking in het resultaat na belastingen		
Binnen 1 jaar	2	-
Van 1 tot 5 jaar	-11	-3
Na 5 jaar	1	-
Totaal	-8	-3

19. Overige financiële vaste activa

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Overige kapitaalbelangen	-	-
Overige vorderingen	92	99
Contractwervingskosten	22	30
Totaal	114	129

In de Overige vorderingen is voor € 52 mln een lening opgenomen die is verstrekt aan een joint venture (2018: € 48 mln.) en zijn voor € 4 mln. (2018: € 7 mln.) contractactiva opgenomen. Deze bedragen worden gedurende de looptijd van de desbetreffende contracten ten laste van het resultaat gebracht.

Voor het verloop van de contractwervingskosten wordt verwezen naar toelichting 22 'Overige vorderingen'.

20. Activa en verplichtingen aangehouden voor verkoop

In 2018 is gestart met het verkoopproces van de CO₂-netwerken. In 2019 is verdergaand gevolg gegeven aan deze verkoop, die naar verwachting in het eerste halfjaar van 2020 zal worden afgewikkeld. Een niet-materieel bedrag is als een bijzondere waardevermindering ten laste van het resultaat 2019 gebracht. Daarnaast zal waarschijnlijk in het eerste halfjaar van 2020 het laatste deel van te verkopen warmte-infrastructuren en -installaties, waartoe in een eerder boekjaar was besloten, worden afgewikkeld.

21. Handelsdebiteuren

De specificatie van de handelsdebiteuren is als volgt:

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Energiedebiteuren	557	659
Nog te factureren bedragen	121	86
Overige handelsdebiteuren	50	55
Af: Voorziening voor verwachte kredietverliezen	-73	-78
Totaal	655	722

De specificatie van de handelsdebiteuren naar ouderdom is als volgt:

	Percentage voor verwachte kredietverliezen	Per 31 december 2019		Per 31 december 2018	
		Nominale vorderingen	Voorziening voor verwachte kredietverliezen	Nominale vorderingen	Voorziening voor verwachte kredietverliezen
Voor vervaldatum	0%	498	-	548	3
Na vervaldatum					
- tot 3 maanden	8%	110	9	130	7
- 3 tot 6 maanden	27%	22	6	21	4
- 6 tot 12 maanden	32%	28	9	23	8
- meer dan 12 maanden	70%	70	49	78	56
Nominale waarde		728	73	800	78
Af: Voorziening voor verwachte kredietverliezen		-73		-78	
Totaal		655	73	722	78

Het verloop van de waardeverminderingen van de handelsdebiteuren is als volgt:

	2019	2018
Per 1 januari (berekend volgens de principes van IAS 39)		79
Aanpassing voorziening a.g.v. invoering IFRS 9 per 1 januari		1
Per 1 januari (op basis van IFRS 9)	78	80
Dotaties uit hoofde van acquisities	-	11
Toevoegingen via het resultaat	19	10
Onttrekkingen	-25	-22
Vrijval	-	-1
Overige mutaties	1	-
Per 31 december	73	78

22. Overige vorderingen

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Contractwervingskosten	26	19
Overlopende activa	120	136
Zekerheidsstellingen aan handelspartijen (margin calls)	9	75
Overige vorderingen	7	9
Totaal	162	239

Het verloop van de geactiveerde contractwervingskosten is als volgt:

	2019	2018
Per 1 januari	49	18
Reclassificatie	-4	5
Activering	43	44
Amortisatie ¹	-40	-18
Per 31 december	48	49

Classificatie per 31 december

Kortlopend	26	19
Langlopend	22	30
Totaal	48	49

¹ inclusief € 13 mln. bijzondere waardevermindering van geactiveerde contractwervingskosten in 2019.

De amortisatie van de contractwervingskosten is in het resultaat verwerkt voor nihil in de 'Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten' (2018: € 3 mln.), voor € 20 mln. in de 'Inkoop energie en energie-gerelateerde activiteiten' (2018: € 2 mln.) en voor € 20 mln. in de rubriek 'Uitbesteed werk en andere externe kosten' (2018: € 13 mln.).

23. Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit kas- en banksaldi en deposito's en bedragen per 31 december 2019 € 537 mln. (31 december 2018: € 504 mln.). Hiervan bedragen de niet direct opvraagbare deposito's en geblokkeerde rekeningen op 31 december 2019 € 58 mln. (31 december 2018: € 58 mln.). Deze laatste categorie middelen staan niet ter vrije beschikking van de Groep.

24. Groepsvermogen

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Aandelenkapitaal	-	-
Agioreserve	2.781	2.781
Reserve translatieverschillen	-4	-7
Reserve kasstroomafdekkingen	-21	-3
Ingehouden resultaten	97	29
Onverdeeld resultaat boekjaar	79	136
Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouders van Eneco Groep N.V.	2.932	2.936
Minderheidsbelangen	5	3
Groepsvermogen Eneco	2.937	2.939

Algemeen

De openingsbalans per 1 januari 2018 van het groepsvermogen is aangepast met in totaal € 13 mln. Dit betreft de aanpassing in verband met de implementatie van IFRS 9 'Financial Instruments' en IFRS 15 'Revenue from Contracts with Customers' per die datum (verwerkt in 'Ingehouden resultaten').

Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van Eneco Groep N.V. bedraagt € 0,2 mln., verdeeld in 20 miljoen aandelen met een nominale waarde van elk € 0,01. Per 31 december 2019 zijn 4.970.978 aandelen geplaatst en volgestort. In 2019 is hierin geen wijziging opgetreden. Eneco Groep N.V. heeft alleen gewone aandelen uitstaan.

Agioreserve

In het kader van de splitsing van Eneco in een energiebedrijf en netwerkbedrijf, heeft op 30 januari 2017 een informele kapitaalstorting plaatsgevonden waarbij destijds Eneco Holding N.V. (thans Stedin Holding N.V.) 100% van het geplaatste aandelenkapitaal in N.V. Eneco Beheer heeft ingebracht in de per 12 december 2016 opgerichte vennootschap Eneco Groep N.V. voor een totaal bedrag van € 2.819 mln. Dit bedrag is gelijk aan de boekwaarde van het eigen vermogen van N.V. Eneco Beheer per 30 januari 2017 dat toekomt aan de (toenmalige) aandeelhouder. Dit heeft geresulteerd in een agiostorting van € 2.781 mln.

Reserve translatieverschillen

De activa en passiva van de buitenlandse groepsmaatschappijen in vreemde valuta alsmede de op de financiering van deze dochterondernemingen betrekking hebbende langlopende leningen in vreemde valuta worden, rekening houdend met belastingen, per balansdatum omgerekend tegen de eindkoers in euro's. De hieruit voortvloeiende koersverschillen worden in de translatiereserve binnen het eigen vermogen verwerkt. De resultaten van de buitenlandse groepsmaatschappijen worden tegen gemiddelde koersen omgerekend in euro's. Het verschil tussen de nettowinst op basis van de gemiddelde koersen en de nettowinst op basis van de koersen per balansdatum wordt verwerkt in de translatiereserve binnen het eigen vermogen. Bij afstoting of vermindering van een investering in een buitenlandse activiteit worden de cumulatieve koersverschillen die verband houden met die activiteit opgenomen als resultaat in de winst- en verliesrekening. De translatiereserve staat niet ter vrije beschikking van de aandeelhouders.

De Groep past 'net investment hedge accounting' toe om haar omrekeningsverschillen van Britse activiteiten in de translatiereserve en de winst- en verliesrekening te beperken. De koersverschillen van de aangetrokken lening in Britse ponden hebben een tegengesteld effect op de koersverschillen van de Britse activiteiten. Zowel de koersverschillen van de Britse activiteiten en de aangetrokken Britse pondenlening worden in de translatiereserve verwerkt.

Reserve kasstroomafdekkingen

In de reserve kasstroomafdekkingen worden veranderingen verwerkt van de reële waarde van het effectieve deel van afgeleide financiële instrumenten die zijn aangewezen voor kasstroomafdekking waarvan de afdekkingstransactie nog niet is afgewikkeld. De Groep voldoet hierbij aan de voorwaarden van kasstroomhedge-accounting. Deze afdekkingsinstrumenten bestaan vooral uit energie-, forward- en swapcontracten die met andere marktpartijen zijn afgesloten om de marktprijsrisico's af te dekken van de inkoop en verkoop van energiecommoditycontracten. Daarnaast is onder deze reserve het effectieve deel van de afdekking met rente- en valutaswapcontracten opgenomen. De reserve kasstroomafdekkingen staat niet ter vrije beschikking van de aandeelhouders. In toelichting 31 'Beheersing van financiële risico's', onderdeel 31.2 'Marktrisico', is een nadere toelichting op de kasstroomafdekkingen opgenomen, onder meer het verloopoverzicht van deze reserve.

Minderheidsbelangen

Dit betreft het aandeel van derden in het eigen vermogen van dochterondernemingen, waarvan de Groep niet alle aandelen bezit.

25. Personeelsvoorzieningen

	Diensttijd gebonden uitkeringen	Overige	Totaal
Classificatie per 1 januari 2018			
Kortlopend	-	7	7
Langlopend	9	1	10
Per 1 januari 2018	9	8	17
Dotaties	-	4	4
Onttrekkingen	-	-4	-4
Vrijval	-	-1	-1
Overig	-	-	-
Per 31 december 2018	9	7	16
Classificatie per 31 december 2018			
Kortlopend	1	6	7
Langlopend	8	1	9
Per 1 januari 2019	9	7	16
Dotaties	-	4	4
Onttrekkingen	-2	-3	-5
Herclassificatie	-	2	2
Vrijval	-	-2	-2
Overig	-	-	-
Per 31 december 2019	7	8	15
Classificatie per 31 december 2019			
Kortlopend	1	6	7
Langlopend	6	2	8
Per 31 december 2019	7	8	15

Diensttijd gebonden uitkeringen en pensioenverplichtingen

Deze voorziening dekt de verplichting voor het uitkeren van bedragen bij het bereiken van een bepaald aantal jaren dienstverband en de pensionering van medewerkers.

Tevens zijn enkele toegezegd pensioenregelingen opgenomen ('defined benefit plans'). Gezien de niet-materiële omvang van deze netto verplichtingen (toegezegd pensioenverplichtingen minus de beleggingen van deze pensioenregelingen) van circa € 4 mln. (31 december 2018: € 4 mln.) is de toelichting volgens IAS 19 'Employee Benefits' voor 'defined benefit plans' niet opgenomen.

De voorzieningen zijn actuarieel bepaald op basis van de volgende uitgangspunten:

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Diensttijd gebonden uitkeringen (NL)		
Disconteringsvoet per 31 december	0,7%	1,6%
Toekomstige salarisstijgingen	1,25%-3,50%	1,50%-2,50%
Sterftetabel	GBM & GBV 2013-2018	GBM & GBV 2012-2017
Pensioenverplichtingen (BE)		
Disconteringsvoet per 31 december	0,45% - 0,75%	1,3% - 1,5%
Toekomstige salarisstijgingen	1,5%/schaal +1% 1,51%/schaal +0%	1,5% / schaal+1%
Sterftetabel	MR-5/FR-5	MR-5/FR MR (gepensioneerd)/FR

De uitgaven van de personeelsvoorzieningen vinden over een langere periode plaats. De voorziening wordt jaarlijks herrekend op basis van actuele personeelsgegevens en geeft de adequate weergave van de verwachte kasstromen.

Overige personeelsvoorzieningen

Onder de overige personeelsvoorzieningen zijn de verplichtingen opgenomen voor uitkeringen als gevolg van loondoorbetaling bij ziekte en uitkeringen bij werkloosheid, omdat de Groep eigenrisicodrager is voor de Werkloosheidswet (WW). Gezien het overwegend kortlopende karakter zijn deze voorzieningen tegen nominale waarde opgenomen.

26. Overige voorzieningen

	Amoverings voorziening	Verlies latende contracten	Reorganisatie	Overige	Totaal
Classificatie per 1 januari 2018					
Kortlopend	-	4	1	2	7
Langlopend	76	4	3	11	94
Per 1 januari 2018	76	8	4	13	101
Dotaties	12	-	16	3	31
Onttrekkingen	-	-	-12	-5	-17
Dotaties uit hoofde van acquisities	-	-	7	4	11
Vrijval	-1	-4	-	-1	-6
Overig	-	-	-	-	-
Per 31 december 2018	87	4	15	14	120
Classificatie per 31 december 2018					
Kortlopend	-	4	9	-	13
Langlopend	87	-	6	14	107
Per 31 december 2018	87	4	15	14	120
Dotaties	41	-	1	2	44
Onttrekkingen	-	-	-7	-3	-10
Dotaties uit hoofde van acquisities	-	-	-	-	-
Vrijval	-3	-4	-3	-	-10
Herclassificatie	-	-	-3	1	-2
Per 31 december 2019	125	-	3	14	142
Classificatie per 31 december 2019					
Kortlopend	-	-	1	1	2
Langlopend	125	-	2	13	140
Per 31 december 2019	125	-	3	14	142

Amoveringsvoorziening

De amoveringsvoorziening heeft een langlopend karakter. De kasstromen zullen over het algemeen na tien jaar en binnen twintig jaar plaatsvinden. De opgenomen bedragen vormen de beste schatting per balansdatum van de verwachte uitgaven voor onder meer de benodigde machines, transport, materialen en arbeid die zullen worden ingezet. Deze bedragen worden jaarlijks beoordeeld voor de verwachte toekomstige kostenontwikkelingen, rekening houdend met inflatie van 1,3% (in 2018: 1,0%) voor het verwijderen van activa. De ingeschatte bedragen voor amoveringsvoorzieningen hebben inherent een onzeker karakter doordat de ontmanteling van de activa naar verwachting ver in de toekomst ligt en ervaringscijfers beperkt beschikbaar zijn. De voorzieningen zijn in 2019 opgerent met percentages in een range van 0,1% - 1,4% (2018: 2,1% - 3,8%).

Verlieslatende contracten

De uitgaven voor verlieslatende contracten zullen binnen één jaar plaatsvinden. De voorziening geeft een goede weerspiegeling van de kasstromen door de relatief kort resterende looptijd van de contracten.

Reorganisatievoorziening

In 2019 is de reorganisatie bij de Nederlandse en Belgische bedrijfsonderdelen nagenoeg afgerond en financieel afgewikkeld. Gezien het doorgaans kortlopende karakter is de reorganisatievoorziening niet opgerent.

Overige voorzieningen

De uitgaven van de overige voorzieningen zullen naar verwachting over een langere periode plaatsvinden. Het verwachte afwikkelmoment voor deze voorzieningen is moeilijk in te schatten. De huidige bedragen vormen de beste inschatting op balansdatum.

27. Rentedragende schulden

Op 31 december 2019 hebben de rentedragende schulden van de Groep grotendeels betrekking op financieringen van windparken alsmede algemene financiering.

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Non-recourse (vooral financiering wind- en zonprojecten)	347	311
Overige leningen en verplichtingen	204	194
Totaal	551	505

Voor de specificatie van de perioden waarin de aflossingen zullen plaatsvinden wordt verwezen naar toelichting 31 'Beheersing van financiële risico's'.

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Classificatie		
Kortlopend	72	41
Langlopend	479	464
Totaal	551	505

De belangrijkste mutaties in de (lang- en kortlopende) rentedragende schulden gedurende 2019 betreffen enerzijds vooral het opnemen van gelden vanuit de projectfinanciering van de windparken in aanbouw zoals Blauwwind en SeaMade (ca. € 0,1 mld.) en anderzijds de reguliere aflossingen op bestaande leningen.

Voor de rentedragende schulden inzake de financiering van windparken en zonprojecten hebben bepaalde zekerheidstellingen plaatsgevonden in de vorm van het recht van hypotheek, pandrechten op de aandelen van de juridische entiteiten, pandrechten op energie- afnamecontracten of subsidie-overeenkomsten. De uitstaande hoofdsom voor dergelijke leningen bedroeg ultimo 2019 € 347 mln. (per 31 december 2018 € 311 mln.). Voor de overige rentedragende schulden hebben geen zekerheidstellingen plaatsgevonden.

De verplichting uit hoofde van leningen met een vastrentend karakter (reële waarde risico) bedraagt per 31 december 2019: € 95 mln. (per 31 december 2018: € 82 mln.). Voor de overige leningen gelden variabele rentepercentages die de ontwikkeling van de marktrente (kasstroom-renterisico) volgen. Aflossingsverplichtingen voor het eerste jaar na balansdatum worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

De gemiddelde rentelast van de leningen was in 2019 2,3% (2018: 3,3%). De gemiddelde rentelast is in 2019 berekend als het gewogen gemiddelde van de rentelasten die direct zijn gerelateerd aan de rentedragende schulden, exclusief de overige financieringslasten.

De reële waarde van de leningen bedraagt per 31 december 2019 € 541 mln. (per 31 december 2018: € 454 mln.) en is berekend op basis van de 'inkomstenbenadering'. Hierbij is uitgegaan van relevante marktrentetarieven voor vergelijkbare schulden. Daarmee vallen de gegevens voor deze waarderingberekening onder 'niveau 2' binnen de reële waarde hiërarchie.

28. Handelscrediteuren en overige schulden

	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Handels- en energiecrediteuren	759	829
Ontvangen bijdragen aansluitkosten	108	101
Overlopende passiva	352	319
Pensioenpremies	2	2
Overige schulden	344	408
Totaal	1.565	1.659
Classificatie		
Kortlopend	1.417	1.517
Langlopend	148	142
Totaal	1.565	1.659

In de geconsolideerde balans zijn onder de Overige schulden (onderdeel van de Langlopende verplichtingen) contractverplichtingen opgenomen in verband met vergoedingen die klanten betalen voor aansluiting op het warmtenetwerk (ontvangen bijdragen aansluitkosten). Daarnaast is in het bedrag van € 344 mln. volgens de tabel hierboven een bedrag van € 17 mln. opgenomen (2018: € 12 mln.) voor overige meerjarige contractverplichtingen. Onder de post Handels- en energiecrediteuren zijn ook de reeds gefactureerde voorschotten opgenomen voor zover deze groter zijn dan het (geschatte) energieverbruik gedurende het boekjaar.

Het verloop gedurende het jaar van de ontvangen bijdragen aansluitkosten is als volgt:

	2019	2018
Per 1 januari	101	84
Toevoeging bijdrage aansluitkosten	9	17
Vrijval bijdrage aansluitkosten als overige opbrengsten	-2	
Overig	-	
Per 31 december	108	101
Classificatie per 31 december		
Kortlopend	3	2
Langlopend	105	99
Totaal	108	101

Gezien het karakter van de post handelscrediteuren en overige schulden is de boekwaarde gelijk aan de reële waarde.

29. Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

De niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen, met uitzondering van de garanties en leasevorderingen, worden gewaardeerd tegen contante waarde. De contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt.

Rechten uit operating leasecontracten (Eneco als verhuurder)

Verbruikstoestellen en energie-installaties worden verhuurd voor perioden van 5 tot 15 jaar, waarbij de betreffende activa eigendom van de Groep blijven.

De minimale vorderingen (nominale bedragen) uit hoofde van niet-opzegbare huurovereenkomsten vervallen als volgt:

	2019	2018
Binnen 1 jaar	19	19
Van 1 tot 2 jaar	18	-
Van 2 tot 3 jaar	16	-
Van 3 tot 4 jaar	14	-
Van 4 tot 5 jaar	12	-
Van 1 tot 5 jaar	-	59
Na 5 jaar	41	36
Totaal	120	114

Inkoop- en verkoopverplichtingen energie

De Groep heeft inkoopverplichtingen voor energie ter grootte van € 10,6 mld. (per 31 december 2018: € 9,4 mld.). Deze inkoopcontracten hebben betrekking op 2020 en latere jaren. De afloop hiervan zal voor € 2,0 mld. binnen 1 jaar geschieden, voor € 4,1 mld. tussen 1 en 5 jaar en voor € 4,5 mld. later dan 5 jaar. De inkoopverplichtingen omvatten energiecontracten voor eigen gebruik ('own use' volgens IFRS 9) met verschillende energieproducenten. Daartegenover staan reeds afgesloten verkoopverplichtingen, met name voor de zakelijke markt, die betrekking hebben op 2020 en latere jaren ter grootte van € 5,5 mld. (per 31 december 2018: € 4,7 mld.). De afloop hiervan zal voor € 2,1 mld. binnen 1 jaar geschieden, voor € 2,9 mld. tussen 1 en 5 jaar en voor € 0,5 mld. later dan 5 jaar.

Voor de inkoop van warmte zijn verplichtingen ter grootte van € 0,6 mld. (per 31 december 2018: € 0,6 mld.) aangegaan tot en met 2043. De jaarlijkse (verwachte) verkoopverplichting, voor onbepaalde tijd, van warmte bedraagt € 0,3 mld. (per 31 december 2018: € 0,3 mld.).

Investeringsverplichtingen

Ultimo 2019 is de Groep investeringsverplichtingen aangegaan voor een totaalbedrag van € 0,3 mld. (per 31 december 2018: € 0,4 mld.).

Verplichtingen inzake leasecontracten die niet in de balans zijn opgenomen

De minimale verplichtingen inzake kortlopende leasecontracten ('short-term leases'), leasecontracten met een lage waarde ('low value leases') en variabele leasebetalingen die niet zijn gewaardeerd onder de leaseverplichtingen in de balans bedragen € 12 mln. waarvan € 2 mln. binnen 1 jaar vervalt, € 3 mln. tussen 1 en 5 jaar vervalt en € 7 mln. na 5 jaar vervalt.

Overige (voorwaardelijke) verplichtingen

Ultimo 2019 bedragen de overige contractuele verplichtingen € 0,5 mld. (per 31 december 2018: € 0,4 mld.). Hieronder zijn voornamelijk onderhoudscontracten opgenomen.

Garanties

De Groep heeft aan derden concern- en bankgaranties verstrekt ter grootte van € 0,5 mld. (per 31 december 2018: € 0,5 mld.). Ultimo 2019 heeft N.V. Eneco Beheer garanties verstrekt voor € 0,4 mld. (per 31 december 2018: € 0,4 mld.). De resterende concerngaranties zijn verstrekt door dochtermaatschappijen van N.V. Eneco Beheer waarvoor een 403-verklaring is afgegeven.

Fiscale eenheid

Eneco Groep N.V. is zelfstandig belastingplichtig voor de vennootschaps- en omzetbelasting. Daarnaast vormt de enige dochter N.V. Eneco Beheer met vrijwel al haar Nederlandse dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting en N.V. Eneco Beheer

maakt onderdeel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting voor een groot deel van de Groep. Alle vennootschappen die deel uitmaken van een fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden, waarvoor die fiscale eenheid geldt.

Cash pool

Uit hoofde van de deelname in de cashpools van de Groep is N.V. Eneco Beheer hoofdelijk aansprakelijk, evenals de andere deelnemers in de cashpool, voor de tekorten in de cashpool als geheel.

Juridische procedures

De Groep is betrokken bij een aantal juridische en regulatorische claims en procedures die verband houden met de bedrijfsactiviteiten, ofwel als eiser ofwel als gedaagde. Het management zorgt ervoor dat deze zaken goed behartigd worden. Bij sommige van deze zaken kunnen bedragen worden geëist die significant zijn voor de geconsolideerde jaarrekening.

Aansprakelijkheden en voorwaardelijke verplichtingen in relatie tot deze claims en procedures worden periodiek beoordeeld op basis van de meest recente beschikbare informatie. Hierbij wordt regelmatig gebruik gemaakt van de adviezen van juristen en andere specialisten. Een voorziening wordt alleen getroffen als een negatieve uitkomst van de procedure 'waarschijnlijk' (IFRS: 'probable') wordt geacht en het bedrag van het verwachte verlies redelijkerwijs kan worden ingeschat. De daadwerkelijke uitkomst van een claim of procedure kan anders zijn dan de eerder ingeschatte aansprakelijkheid, en als gevolg daarvan een materieel negatief effect hebben op de financiële prestaties en positie van de Groep. Zo is Eneco bijvoorbeeld in rechte aangesproken tot betaling van een materieel bedrag, maar Eneco ontkent alle aansprakelijkheid hiervoor en betwist iedere vermeende verplichting tot betaling.

Splitsingsprotocol tussen de Netwerkgroep en het Energiebedrijf³

N.V. Eneco Beheer zal voor een periode van 6 jaar gerekend vanaf 31 januari 2017 Eneco Holding N.V. (op splitsingsdatum 31 januari 2017 gewijzigd in Stedin Holding N.V.) en daarmee verbonden vennootschappen vrijwaren voor:

- alle aansprakelijkheden, claims en kosten geleden of te lijden door Stedin Holding N.V. en daarmee verbonden vennootschappen, indien en voor zover dergelijke aansprakelijkheden, claims en kosten betrekking hebben op de activiteiten of vennootschappen behorende tot de groep van N.V. Eneco Beheer en daarmee verbonden vennootschappen, ongeacht of de rechtsverhouding voor een dergelijke claim is ontstaan uit een relatie die betrekking heeft op een periode voor of na de splitsing;
- regresrecht van derden op Stedin Holding N.V. of een daarmee verbonden vennootschap betrekking hebbend op verplichtingen, als in voorgaande alinea is bedoeld; en
- belastingclaims die betrekking hebben op N.V. Eneco Beheer en daarmee verbonden vennootschappen.

Daarnaast is bepaald dat Stedin Holding N.V. voor een periode van 6 jaar gerekend vanaf 31 januari 2017, N.V. Eneco Beheer en daarmee verbonden vennootschappen zal vrijwaren voor:

- alle aansprakelijkheden, claims en kosten geleden of te lijden door N.V. Eneco Beheer en daarmee verbonden vennootschappen, indien en voor zover dergelijke aansprakelijkheden, claims en kosten betrekking hebben op de activiteiten of vennootschappen behorende tot de groep van Stedin Holding N.V. en daarmee verbonden vennootschappen, ongeacht of de rechtsverhouding voor een dergelijke claim is ontstaan uit een relatie die betrekking heeft op een periode voor of na de splitsing;

³ Het 'Energiebedrijf' bestaat uit: Eneco Groep N.V. (de nieuwe topholding van het Energiebedrijf vanaf 31 januari 2017) met al zijn dochterbedrijven en overige deelnemingen.

- regresrecht van derden op N.V. Eneco Beheer of een daarmee verbonden vennootschap betrekking hebbend op verplichtingen, als in voorgaande alinea is bedoeld, exclusief enige aansprakelijkheid, claim, kosten of regresrecht met betrekking tot de belastingzaken; en
- belastingclaims die betrekking hebben op Stedin Holding N.V. en daarmee verbonden vennootschappen.

30. Transacties met verbonden partijen

Aan de Groep verbonden partijen zijn gelieerde maatschappijen (aandeelhouder en haar dochterondernemingen die geen onderdeel van de Eneco Groep vormen), geassocieerde deelnemingen, joint ventures en tevens haar bestuurders.

De verkopen aan en inkopen van verbonden partijen hebben plaatsgevonden volgens voorwaarden die in het normale economische verkeer met derden gebruikelijk zijn. De vorderingen en schulden zijn niet zeker gesteld en zullen door bankbetalingen worden verrekend. In de hieronder vermelde vorderingen op joint ventures is een verstrekte lening opgenomen inclusief te ontvangen interest van totaal € 52 mln. (2018: € 48 mln.). De interest-vergoeding bedraagt circa 10% op jaarbasis. Daarnaast is Eneco de verplichting aangegaan om, indien nodig, een aanvullende lening te verstrekken van circa € 20 mln. Verder heeft Eneco bank- en concerngaranties afgegeven voor een bedrag van circa € 20 mln. waarvan € 10 mln. vervalt in 2020.

De specificatie van de handelstransacties met de belangrijkste verbonden partijen is als volgt:

	Verkopen		Inkopen	
	2019	2018	2019	2018
Geassocieerde deelnemingen	9	13	1	-
Joint ventures	2	-	17	5

	Vorderingen		Verplichtingen	
	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Geassocieerde deelnemingen	4	2	1	-
Joint ventures	55	48	1	1

Voor de bezoldiging van de bestuurders en commissarissen wordt verwezen naar toelichting 6 'Bezoldiging bestuurders en commissarissen'.

Indien bestuurders energiekland zijn van de Groep bestaat hiervoor geen andere relatie dan die van klant en leverancier op basis van algemeen gebruikelijke leveringsvoorwaarden onder marktconforme voorwaarden. De Groep past de vrijstelling toe om transacties met verbonden overheidsinstellingen niet toe te lichten. De gemeente Rotterdam heeft een indirecte invloed van betekenis. Naast de aandeelhoudersrelatie bestaat geen andere relatie dan die van klant en leverancier op basis van algemeen gebruikelijke leveringsvoorwaarden onder marktconforme condities.

31. Beheersing van financiële risico's

In het kader van de normale bedrijfsvoering wordt kredietrisico, (commodity-)marktrisico, valutarisico, renterisico en liquiditeitsrisico gelopen. Het beleid is erop gericht de negatieve gevolgen van onvoorziene omstandigheden op de financiële resultaten te minimaliseren.

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor de risicobeheersing en er zijn procedures en richtlijnen opgesteld die ten minste eenmaal per jaar worden geëvalueerd en indien nodig aangepast. In dit kader worden door haar de procedures en richtlijnen vastgesteld en ziet zij toe op de naleving. De bevoegdheden om namens de Groep verbintenissen aan te gaan zijn vastgelegd in het Corporate Authority Manual. Daarnaast zijn voor alle business units en haar management mandaten opgesteld die de benoemde risico's beheersen zoals bijvoorbeeld bij het commodityrisico (elektriciteit, gas, warmte, emissierechten, groencertificaten en brandstoffen) voor de inkoop- en handelsafdeling van de Groep, de business units met energie- en warmteproductie en de verkoopkanalen van de Groep. Tevens is er een credit mandaat voor de Groep dat geldt voor alle business units binnen Eneco. In dit mandaat is aangegeven onder welke voorwaarden er transacties aangegaan mogen worden met externe partijen om het kredietrisico te kunnen beheersen.

De Raad van Bestuur bespreekt periodiek met het (business unit-)management de ontwikkeling van de resultaten, kengetallen zoals de ontwikkeling van de kpi's en de handelspositie, de belangrijkste risico's (en eventuele concentratie van bepaalde risico's) en de maatregelen om deze risico's te beheersen. Op basis van belangrijke geïdentificeerde risico's worden stress tests ontwikkeld en toegepast op de financiële meerjarenplanning. Hiermee wordt de impact van risico's op de bedrijfsvoering inzichtelijk gemaakt. Elk jaar legt het (business unit-)management verantwoording af aan de Raad van Bestuur middels een 'in control statement'.

Een intern Audit & Risk Committee, een Commodity Risk Team en een Investment Risk Team zien toe op de formulering en toepassing van het risicobeleid en adviseren de Raad van Bestuur hierover.

31.1 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat een verlies ontstaat omdat de tegenpartij of de garantiesteller van de tegenpartij niet aan haar contractuele verplichtingen kan of zal voldoen. Voor de beheersing van dit risico wordt onderscheid gemaakt tussen debiteurenrisico (betreft handelsdebiteuren en overige vorderingen) en tegenpartijrisico (counterparty risico). Het maximale kredietrisico is gelijk aan de balanswaarde van de financiële activa met inbegrip van de afgeleide financiële instrumenten.

Debiteurenrisico

Debiteurenrisico is het risico dat een debiteur, niet zijnde een handelstegenpartij, een vordering niet zal voldoen. De meeste vorderingen zijn van beperkte omvang en verdeeld over een zeer groot aantal debiteuren. Concentratie van risico is daarom niet aan de orde.

Het beleid is erop gericht om aan klanten geen andere kredieten te verstrekken dan normale leverancierskredieten zoals vastgelegd in de van toepassing zijnde leveringsvoorwaarden. Daarnaast is op decentraal niveau in de organisatie beleid geformuleerd. De effectiviteit van dat beleid wordt centraal gemonitord en zo nodig bijgesteld.

Maatregelen die worden toegepast om het debiteurenrisico te beperken zijn:

- een actief incassobeleid;
- het gebruik van kredietlimieten, bankgaranties en/of margining (cash collateral) voor zakelijke partijen; en

- de inzet van incassobureaus en differentiatie in incassomethoden voor actuele en historische klanten.

Handelsdebiteuren

De Groep past de vereenvoudigde IFRS 9-benadering toe ('simplified approach') voor het bepalen van verwachte verliezen voor handelsvorderingen waarbij de 'lifetime expected credit losses'-methode wordt gebruikt. Deze methode is gebaseerd op het inherente risico dat een debiteur gedurende de gehele looptijd van de vordering, niet of niet volledig zal betalen. Daardoor moet vanaf de eerste opboeking van de vordering met dit risico in de waardering rekening worden gehouden en wordt, als gevolg van de toepassing van IFRS 9 vanaf 1 januari 2018, voor handelsvorderingen waarvan de betaaltermijn nog niet is verstreken en voor de nog te factureren bedragen al een (klein) deel van deze bedragen voorzien. Om de verwachte verliezen te bepalen voor vorderingen op consumenten-klanten en zakelijke MKB-klanten, wordt gebruik gemaakt van een 'voorziening-matrix' ('provision matrix'). Daarin zijn handelsvorderingen gegroepeerd op basis van overeenkomstige kredietrisicokenmerken en het aantal dagen dat de vorderingen open staan.

Deze 'voorziening-matrix' bevat voor de verschillende incassostappen waarin een vordering zich kan bevinden, bijvoorbeeld '1e herinnering', 'dispuut', 'deurwaarder' of 'faillissement', afzonderlijke percentages gerelateerd aan het betreffende risicoprofiel voor het bepalen van deze verwachte verliezen. Die percentages zijn door ervaringscijfers tot stand gekomen, gecorrigeerd voor éénmalige effecten in het verleden. Bij de totstandkoming van deze percentages wordt rekening gehouden met actuele en toekomstgerichte informatie over macro-economische factoren per land die van invloed kunnen zijn op het vermogen van klanten om de vorderingen te kunnen voldoen. Daarnaast is deze 'voorziening-matrix' gesegmenteerd naar de diverse categorieën klanten, bijvoorbeeld verschillende klantproposities, en naar land.

Voor grootzakelijke klanten geldt deze procedure eveneens, aangevuld met een individuele beoordeling. Dit gebeurt onder meer op basis van credit ratings (indien beschikbaar), jaarrekeningen, persberichten en specifieke contractafspraken met deze klanten.

Op basis hiervan zijn de verwachte verliezen voor handelsvorderingen op 31 december 2019 bepaald. Voor de cijfermatige uitwerking wordt verwezen naar toelichting 21 'Handelsdebiteuren'.

Overige vorderingen

Voor de overige vorderingen, zowel langlopend als kortlopend en gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, geldt dat voor het bepalen van verwachte verliezen deze berekening wordt uitgevoerd op basis van de '12-month expected credit losses'-methode, tenzij zou blijken dat er voor die vorderingen een significante/aanzienlijke toename in het kredietrisico is ontstaan na eerste opname van die vorderingen. In dat geval wordt een eventuele bijzondere waardevermindering ook bepaald volgens de 'lifetime expected credit losses'-methode volgens IFRS 9. Daartoe vindt een individuele beoordeling per vordering plaats. Dit gebeurt onder meer op basis van credit ratings (indien beschikbaar), jaarrekeningen, persberichten en specifieke contractafspraken met deze klanten en overige partijen.

Voor cijfermatige toelichting over de voorziening voor dubieuze debiteuren wordt verwezen naar toelichting 21 'Handelsdebiteuren'.

Tegenpartijrisico

Tegenpartijrisico is het risico dat een handelspartner niet aan haar leverings- of betalingsverplichtingen kan of zal voldoen. Dit risico heeft voornamelijk betrekking op de handel in energiecommodities (hieronder worden tevens begrepen emissierechten, groencertificaten en brandstof ('feedstock') voor onze biomassacentrales) en rente- en valuta-afdekkingstransacties.

De basis voor de beheersing van dit risico is vastgelegd in het 'Credit Mandaat Eneco Groep' en het 'Treasury Statuut', welke beide door de Raad van Bestuur zijn vastgesteld.

De omvang van het tegenpartijrisico wordt voornamelijk bepaald door de vervangingswaarde van de toekomstige leveringen en de geleverde commodity die nog niet betaald is. De vervangingswaarde wordt per tegenpartij dagelijks berekend op basis van de actuele marktprijzen voor toekomstige leveringen. De risicopositie wordt afgemeten aan de risicotolerantie. Deze tolerantie wordt per contractpartij vastgesteld op basis van een beoordeling van de kredietwaardigheid van die tegenpartij volgens een openbare of interne rating en/of andere beoordelingsmethodieken.

Het tegenpartijrisico wordt beperkt door:

- stellen van een bepaalde financiële limietruimte gebaseerd op financiële sterkte van de handelspartner;
- stellen van bepaalde handelsrestricties per tegenpartij (positiemanagement);
- gebruik maken van gestandaardiseerde overeenkomsten, met name op basis van EFET- en ISDA-voorwaarden;
- gebruik maken van margining en clearing via een derde partij;
- gebruik maken van bilaterale margining overeenkomsten met tegenpartijen;
- uitvoeren van risico reducerende transacties met tegenpartijen waar onderling elkaar (deels) opheffende posities uitstaan;
- vragen van additionele zekerheden aan tegenpartijen, zoals bankgaranties; en
- eventueel afsluiten van kredietverzekeringen voor de afdekking van exposures buiten de limieten.

Margining en clearing via een derde partij vindt plaats bij het gebruik van futures. Hierbij wordt het tegenpartijrisico van een termijncontract overgedragen aan een clearingbank. Deze bank is aangesloten bij het clearinghuis dat faciliteert in de afwikkeling van futures transacties via de handelsbeurzen, zoals ICE ENDEX (InterContinental Exchange European Energy Derivatives Exchange N.V.), EEX (European Energy Exchange A.G.) en ECX (European Climate Exchange). Het clearinghuis verrekenet dagelijks tussentijdse marktwaardeveranderingen met zijn clearingbanken, die dat op hun beurt weer verrekenen met de betrokken handelspartijen (margin calls). Hierdoor wordt voor de contractpartijen het tegenpartijrisico op elkaar geneutraliseerd. Bilaterale margining impliceert eveneens een periodieke verrekening, dit kan bijvoorbeeld dagelijks of wekelijks zijn, maar dan rechtstreeks met de tegenpartij van de transactie. In het contract met de tegenpartij worden op basis van de kredietwaardigheid van beide partijen individuele limieten afgesproken ('threshold') afgesproken, bilaterale margining wordt alleen toegepast wanneer deze thresholds overschreden worden.

Door de margining systematiek ontstaat liquiditeitsrisico (liquidity risk). Het risicobeleid is gericht op het bewaken en op elkaar afstemmen van het tegenpartijrisico door handel in forwards enerzijds en het liquiditeitsrisico door margining anderzijds. Voor de beheersing van beide risico's bestaat een systeem waarmee interne limieten worden bewaakt op basis van periodieke rapportages.

Financieringsinstrumenten en tegenpartijrisico bij het uitzetten van gelden

De wijze waarop de financieringsinstrumenten worden beheerd is vastgelegd in het Treasury Statuut dat is vastgesteld door de Raad van Bestuur. Bij het opnemen van gelden is het tegenpartijrisico zeer beperkt. Bij het uitzetten van gelden wordt rekening gehouden met de risicotolerantie zoals deze in het Treasury Statuut is geformuleerd. De risicopositie met een

tegenpartij wordt afgemeten aan de risicotolerantie. Deze tolerantie wordt per contractpartij vastgesteld op basis van een beoordeling van de kredietwaardigheid van die tegenpartij volgens een openbare credit rating. Het tegenpartijrisico wordt verder beperkt door spreiding over meerdere partijen, vastgestelde limieten per tegenpartij en maximale looptijden voor uitzettingen.

Het tegenpartijrisico voor financiële instrumenten (swapcontracten) wordt beperkt door:

- het gebruik van raamovereenkomsten op basis van ISDA-voorwaarden; en
- procedures voor periodieke beoordeling van het tegenpartijrisico.

Door de margining systematiek op basis van credit support agreements ontstaat liquiditeitsrisico (liquidity risk). Het risicobeleid is gericht op het bewaken van dit liquiditeitsrisico op basis van periodieke rapportages.

31.2 Marktrisico

Marktrisico is het risico dat wordt gelopen over waardeveranderingen in huidige of toekomstige kasstromen en financiële instrumenten die het gevolg zijn van veranderingen in marktprijzen, markttrente en wisselkoersen.

Prijrisico

Prijrisico's op de energie opwek-, inkoop- en leveringsportefeuilles worden beheerst door een ingerichte structuur van mandaten en limieten welke zijn vastgesteld door de Raad van Bestuur. Hierbij worden positielimieten, MtM-limieten, value-at-risk maatstaven (VaR)³ ingezet, waarbij per activiteit wordt bepaald welke limieten het beste gebruikt kunnen worden om de risico's te beheersen. Dagelijks wordt aan de riskmanagers en de energiehandelaren gerapporteerd over zowel de VaR als de MtM en de posities in relatie tot de afgegeven limieten. Limietoverschrijdingen worden gerapporteerd conform de daartoe ingestelde escalatie procedures.

Het marktprijrisico op de commodityportefeuilles voor inkoop en levering aan klanten wordt in de eerste plaats beperkt door back-to-back-transacties voor inkoop- en verkoopverplichtingen, waarbij ook gebruik wordt gemaakt van afgeleide financiële instrumenten. Waar back-to-back hedging niet mogelijk is, of alleen tegen excessief hoge transactiekosten, wordt gebruik gemaakt van gestructureerde hedging strategieën. Bij dit laatste worden de posities tijdelijk afgedekt in andere commodities, leveringstijdvakken en/of landen die historisch gezien een sterke correlatie hebben met de af te dekken prijsrisico's. Verder wordt onder meer gebruikt gemaakt van gasopslag en andere mogelijkheden uit eigen en gecontracteerde posities, om in te spelen op vraag- en aanbodschommelingen op de kortere termijn, bijvoorbeeld vanwege weersinvloeden.

Het marktprijrisico op de 'must run' eigen opwek en de langjarige ('structured') commodity inkoopcontracten wordt eveneens beperkt door back-to-back-transacties en 'structured hedging' strategieën zoals hierboven beschreven. Voor de stuurbare opwek in het portfolio wordt een afweging gemaakt van de verwachte opbrengsten versus de kosten en het neerwaartse risico. Hierbij dient aangetekend te worden dat voor exposures die verder in de toekomst liggen er geen liquide energiehandselmarkt is en deze uit dien hoofde moeilijk tot niet afdekbaar zijn.

De via de markten in te dekken posities uit bovenstaande activiteiten worden samengebracht, zodat de netto exposure van de Groep op actuele basis inzichtelijk is. Bij het beheer en de strategie bepaling ten aanzien van deze posities worden de vigerende marktomstandigheden in ogenschouw genomen, alsmede de verwachte vraag naar en aanbod van energie vanuit de Groep op korte en middellange termijn. Uitsluitend bij de handelsafdeling worden deze afwegingen voor

³ De VaR representeert het potentiële verlies van een negatief scenario op een portefeuille over een bepaalde tijdsperiode, uitgaande van een betrouwbaarheidsinterval grens van 95%. VaR-calculaties zijn gebaseerd op een prijs historie en omvatten onder meer correlaties tussen producten, markten en tijdsperiodes. Door middel van backtesting worden de berekende VaR-waarden en het gebruikte model gecontroleerd

de gehele Groep gemaakt. De overige bedrijfsonderdelen dienen ten alle tijden hun exposure direct in te dekken bij de handelsafdeling. Vanwege de inherent bestaande imperfecties tussen af te dekken posities en beschikbare hedge instrumenten, weersinvloed, beperkte marktliquiditeit en veranderingen in commodityprijzen ten opzichte van elkaar (bijvoorbeeld tussen verschillende commodities, leveringstijdvakken en/of landen) blijft er een restrisico bestaan bij de bovengenoemde activiteiten.

De VaR (jaarbasis) van het prijsrisico op het totaal van commodity posities (inkoop-, klantenbelevering-, opwek- en portefeuillesposities) voor het komende leveringsjaar 2020 bedroeg per 31 december 2019 € 26,5 mln. (31 december 2018 - voor het leveringsjaar 2019 - € 21 mln.). Deze VaR bedroeg gemiddeld in 2019 € 19,4 mln. (2018: € 26 mln.). De lagere VaR over 2019 is voornamelijk een resultante van de gedaalde gas commodity prijzen dit jaar. De VaR (10 dagen) voor portfolio posities die op korte termijn via de markt afdekbaar zijn, bedroeg per 31 december 2019 € 2,4 mln. (31 december 2018: € 1,8 mln.). Deze VaR bedroeg gemiddeld in 2019 € 2,3 mln. (2018: € 2,3 mln.).

De Groep past kasstroomafdekking toe voor haar energie opwek-, inkoop- en leveringsportefeuilles en neemt hiervoor tijdelijke mutaties in het eigen vermogen op voor het effectieve deel van de afdekkingsrelatie. De Groep streeft een één op één afdekkingsrelatie na tussen de volumes van de af te dekken risico's en termijncontracten (afdekkingsinstrumenten). De omvang en tarieven van de afgedekte risico's van de kasstroomafdekkingsrelaties zijn per 31 december 2019 en 2018 als volgt te specificeren:

Kasstroomafdekkingen (in GWh)	12 maanden of minder	Meer dan 12 maanden	Totaal	Gemiddeld tarief per MWh(x € 1)
Nominale omvang contracten				
2019	-450	-701	-1.151	53,68
2018	-3.627	-450	-4.077	35,29

De afgeleide financiële instrumenten zijn in de geconsolideerde balans opgenomen als 'Afgeleide financiële instrumenten', zowel als vaste en vlottende activa en als langlopende en kortlopende verplichtingen.

De afdekkingsinstrumenten van de afgedekte commodityrisico's in kasstroomafdekkingen per 31 december 2019 en 2018 zijn als volgt te specificeren:

Kasstroomafdekkingen voor prijsrisico's energie opwek-, inkoop- en leveringsportefeuilles	2019	2018
Per 31 december		
Bruto contractwaarde van de afgeleide financiële instrumenten (deze worden veelal netto afgewikkeld ten opzichte van de marktprijs)	-62	-144
Boekwaarde afgeleide financiële instrumenten ¹	23	12
Mutaties in de elementen inzake de beoordeling van afdekkingsrelaties		
Mutatie in reële waarde inzake afgeleide financiële instrumenten ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	6	-9
Mutatie in reële waarde inzake afgedekt risico ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	-11	11
Wijziging van de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten in de niet-gerealiseerde resultaten	10	-8
Afdekkingsineffectiviteit opgenomen in de winst- en verliesrekening	-2	-2
Gerecycled bedrag uit de kasstroomafdekkingsreserve naar de winst- en verliesrekening	9	-1

¹ De afzonderlijke debet- en creditbedragen voor deze afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen in toelichting 18.3 'Financiële instrumenten met waardemutaties in het eigen vermogen'.

Verschillen in het verbruik van elektriciteit en gas en opwekking van elektriciteit kunnen mogelijk leiden tot ineffectiviteit in de afdekkingsrelatie. De gereclassificeerde bedragen en ineffectiviteit uit kasstroomafdekkingsrelaties voor commodityrisico's worden in de regel 'Inkoop energie en energie-gerelateerde activiteiten' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening opgenomen.

Vreemde valutarisico

Vreemde valutarisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van koersveranderingen in vreemde valuta. De Treasury-afdeling is verantwoordelijk voor de beheersing van de andere valutarisico's van de Groep. In de consolidatie opgenomen vennootschappen mogen zonder instemming van de Treasury-afdeling geen open posities (exclusief commodity-gerelateerde financiële instrumenten) in vreemde valuta aanhouden die groter zijn dan € 250.000. Op basis van de totale positie in een vreemde valuta en de bijbehorende vastgestelde limiet voor open posities bepaalt de Treasury-afdeling of afdekking gewenst is en welke strategie daarbij zal worden gevolgd. Daarnaast gebruikt Eneco derivaten en leningen in vreemde valuta om het valutarisico te mitigeren. De gebruikte derivaten en leningen hebben een tegenovergesteld risicoprofiel en dezelfde onderliggende valuta, hoofdsom en timing als het risico dat ontstaat uit de bedrijfsactiviteiten, hetgeen tot een effectieve afdekking leidt, waarvoor hedge accounting wordt toegepast. Voorstaande aanpak leidt nauwelijks tot ineffectiviteit van de valuta-afdekkingen. Valutarisico's verbonden aan de commodity-gerelateerde financiële instrumenten worden overeenkomstig het prijsrisico beheerst.

De gevoeligheid van de koersmutatie voor GBP/Euro voor de Reserve translatieverschillen binnen het eigen vermogen in 2019 bij 1% koersverandering bedraagt € 2,5 mln. (2018: € 1,2 mln.).

Eneco is de afdekkingsinstrumenten aangegaan voor toekomstige inkomende kasstromen van haar buitenlandse operaties (kasstroomafdekkingen) en voor de waarde van de Britse bedrijfsactiviteiten (afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit). De Groep past kasstroomafdekkingen en afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit toe voor haar valutarisico's en neemt hiervoor tijdelijke mutaties in het eigen vermogen op voor het effectieve deel van de afdekkingsrelatie. De Groep streeft een één op één afdekkingsrelatie na tussen de omvang van de vreemde valuta en termijncontracten of leningen in vreemde valuta.

De omvang en tarieven van de afgedekte risico's van de kasstroomafdekkingen zijn per 31 december 2019 en 2018 als volgt te specificeren:

x € 1 mln.	12 maanden of minder	Meer dan 12 maanden	Totaal	Gemiddelde koers (€)
Kasstroomafdekkingen				
Nominale waarde afgeleide financiële instrumenten				
2019	26	35	61	0,88
2018	42	46	88	0,87

De afgeleide financiële instrumenten zijn in de geconsolideerde balans opgenomen als 'Afgeleide financiële instrumenten', zowel als vaste en vlottende activa en als langlopende en kortlopende verplichtingen. Indien rentedragende schulden als afdekkingsinstrument worden toegepast, staan deze onder deze post in de balans opgenomen.

De afdekkingsinstrumenten voor de kasstroomafdekkingen van valutarisico's zijn per 31 december 2019 en 2018 als volgt te specificeren:

Kasstroomafdekkingen voor valutarisico's x € 1 mln.	2019	2018
Per 31 december		
Nominale waarde afgeleide financiële instrumenten	61	101
Boekwaarde afgeleide financiële instrumenten ¹	1	7
Mutaties in de elementen inzake de beoordeling van afdekkingsrelaties		
Mutatie in reële waarde inzake (afgeleide) financiële instrumenten ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	-6	-1
Mutatie in reële waarde inzake afgedekt risico ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	6	3
Wijziging van de reële waarde van de (afgeleide) financiële instrumenten in de niet-gerealiseerde resultaten	-6	-2
Afdekkingsineffectiviteit opgenomen in de winst- en verliesrekening	-	-
Gerecycled bedrag uit de kasstroomafdekkingsreserve naar de winst- en verliesrekening	-	1

1 De afzonderlijke debet- en creditbedragen voor deze afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen in toelichting 18.3 'Financiële instrumenten met waardemutaties in het eigen vermogen'.

De omvang en tarieven van de afgedekte risico's van de afdekking van een netto-investering in een buitenlandse entiteit zijn per 31 december 2019 en 2018 als volgt te specificeren:

x € 1 mln.	12 maanden of minder	Meer dan 12 maanden	Totaal	Gemiddelde koers (€)
Afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit				
Nominale waarde (afgeleide) financiële instrumenten				
2019	116	100	216	0,85
2018	110	100	210	0,91

De afgeleide financiële instrumenten zijn in de geconsolideerde balans opgenomen als 'Afgeleide financiële instrumenten', zowel als vaste en vlottende activa en als langlopende en kortlopende verplichtingen. Indien rentedragende schulden als afdekkingsinstrument worden toegepast, staan deze onder deze post in de balans opgenomen.

De afdekkingsinstrumenten voor de afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit met valutarisico zijn per 31 december 2019 en 2018 als volgt te specificeren:

Afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit x € 1 mln.	2019	2018
Per 31 december		
Nominale waarde (afgeleide) financiële instrumenten	216	231
Boekwaarde (afgeleide) financiële instrumenten ¹	-121	-113
Mutaties in de elementen inzake de beoordeling van afdekkingsrelaties		
Mutatie in reële waarde inzake (afgeleide) financiële instrumenten ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	-13	-
Mutatie in reële waarde inzake afgedekt risico ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	13	1
Wijziging van de reële waarde van de (afgeleide) financiële instrumenten in de niet-gerealiseerde resultaten	-13	-
Afdekkingsineffectiviteit opgenomen in de winst- en verliesrekening	-	-
Gerecycled bedrag uit de kasstroomafdekkingsreserve naar de winst- en verliesrekening	-	-

1 De afzonderlijke debet- en creditbedragen voor deze afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen in toelichting 18.3 'Financiële instrumenten met waardemutaties in het eigen vermogen'.

Afwijkingen in de ontvangsten van de kasstromen in buitenlandse valuta kunnen mogelijk leiden tot ineffectiviteit in de afdekkingsrelatie. De reclassificatie van bedragen en ineffectiviteit uit kasstroomhedge-afdekkingen voor valutarisico's worden in de regel 'Financiële baten' of 'Financiële lasten' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening opgenomen. Voor de ongerealiseerde resultaten op valutarisico's wordt verwezen naar de regel 'Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen' in het 'Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten'.

Renterisico

Renterisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van een renteverandering in de markt. Het renterisico wordt beheerst door de Treasury afdeling. Het renterisicobeleid is gericht op het beheersen van de netto financieringslasten door fluctuaties in de marktrente. Hiertoe wordt uitgegaan van een bepaalde bandbreedte voor de verhouding tussen vast en variabel rentende leningen. De Groep kan gebruik maken van afgeleide financiële instrumenten zoals renteswapcontracten om het gewenste risicoprofiel te bereiken.

Indien alle overige variabelen constant blijven, zal een algemene stijging van Euribor (voor een periode van twaalf maanden) met 1%-punt naar schatting leiden tot een daling van het resultaat vóór belastingen met € 0,5 mln. (2018: € 0,5 mln.).

De Groep past kasstroomafdekkingen toe voor haar renterisico's en neemt hiervoor tijdelijke mutaties in het eigen vermogen op voor het effectieve deel van de hedgerelatie. De Groep streeft een één op één afdekkingsrelatie na tussen de omvang van het renterisicoprofiel en de hiervoor afgesloten afgeleide financiële instrumenten. De omvang en tarieven van de afgedekte risico's van de afdekkingsrelatie zijn per 31 december 2019 en 2018 als volgt te specificeren:

Kasstroomafdekkingen in € 1 mln.	12 maanden of minder	Meer dan 12 maanden	Totaal	Gemiddeld rentetarief
Nominale waarde afgeleide financiële instrumenten				
2019	21	220	241	1,11%
2018	20	168	188	1,07%

De afgeleide financiële instrumenten zijn in de geconsolideerde balans opgenomen als 'Afgeleide financiële instrumenten', zowel als vaste en vlottende activa en als langlopende en kortlopende verplichtingen.

De afdekkingsinstrumenten voor de kasstroomafdekkingen van renterisico's per 31 december 2019 en 2018 zijn als volgt nader te specificeren:

Kasstroomafdekkingen voor renterisico's	2019	2018
Per 31 december		
Nominale waarde afgeleide financiële instrumenten	34	7
Boekwaarde afgeleide financiële instrumenten ¹	-30	-4
Mutaties in de elementen inzake de beoordeling van afdekkingsrelaties		
Mutatie in reële waarde inzake afgeleide financiële instrumenten ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	-29	-3
Mutatie in reële waarde inzake afgedekt risico ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	29	1
Wijziging van de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten in de niet-gerealiseerde resultaten	-26	-4
Afdekkingsineffectiviteit opgenomen in de winst- en verliesrekening	-	1
Gerecycled bedrag uit de kasstroomafdekkingsreserve naar de winst- en verliesrekening	3	1

¹ De afzonderlijke debet- en creditbedragen voor deze afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen in toelichting 18.3 'Financiële instrumenten met waardemutaties in het eigen vermogen'.

Afwijkingen in de tijdsplanning van de constructie van windparken kunnen mogelijk leiden tot ineffectiviteit in de afdekkingsrelatie. De gereclassificeerde bedragen en ineffectiviteit uit kasstroomhedge-afdekkingen voor renterisico worden in de regel 'Financiële baten' of 'Financiële lasten' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening opgenomen.

Reserve kasstroomafdekkingen

Het verloop van de reserve kasstroomafdekkingen over 2019 en 2018 is als volgt:

	Energie- commodities	Renteswap- contracten	Valutaswap- contracten	Totaal
Per 1 januari 2018	14	-3	-1	10
Mutatie reële waarde kasstroomafdekkingeninstrumenten	-8	-3	-2	-13
Reclassificatie van reserve kasstroomafdekkingen naar de geconsolideerde winst- en verliesrekening	-1	1	1	1
Uitgestelde belastingverplichtingen	2	-	-	2
Ineffectief deel van kasstroomafdekkingen opgenomen in de geconsolideerde winst- en verliesrekening	-2	1	-	-1
Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen in het Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	5	-4	-2	-1
Aandeel in mutatie van de kasstroomafdekking van geassocieerde deelnemingen en joint ventures, na belasting	-	-2	-	-2
Per 31 december 2018	5	-6	-2	-3
Mutatie reële waarde kasstroomafdekkingeninstrumenten	3	-29	-	-26
Reclassificatie van reserve kasstroomafdekkingen naar de geconsolideerde winst- en verliesrekening	9	3	-	12
Uitgestelde belastingverplichtingen	-2	7	-	5
Ineffectief deel van kasstroomafdekkingen opgenomen in de geconsolideerde winst- en verliesrekening	-2	-	-	-2
Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen in het Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	8	-19	-	-11
Aandeel in mutatie van de kasstroomafdekking van geassocieerde deelnemingen en joint ventures, na belasting	-	-7	-	-7
Per 31 december 2019	13	-32	-2	-21

Reserve translatieverschillen

Het valutarisico waarvoor afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit wordt toegepast, beïnvloedt de reserve translatieverschillen. De invloed van de valuta-afdekkingen op deze reserve is hieronder weergegeven:

	2019	2018
Per 1 januari	-7	-6
Translatieverschillen in het boekjaar	13	-1
Mutatie afdekking van netto-investeringen in een buitenlandse activiteit	-13	-
Mutatie in de reserve translatieverschillen voor belastingeneffecten	-7	-7
Belastingeffecten in de mutatie reserve translatieverschillen	3	-
Per 31 december	-4	-7

31.3 Liquiditeitsrisico

De Groep is een kapitaalintensief bedrijf. Het financieringsbeleid is erop gericht om te groeien naar een optimale financieringsstructuur, rekening houdend met de huidige activa-basis en het investeringsprogramma, en deze te onderhouden en verder te ontwikkelen. Uitgangspunten zijn toegang tot de kapitaalmarkt en flexibiliteit tegen acceptabele financieringskosten en -voorwaarden.

Financieringen worden voornamelijk decentraal aangetrokken voor duurzame activa, voor zover dit bijdraagt aan de realisering van het project en de decentrale financiering tegen acceptabele

financieringskosten en -voorwaarden afgesloten kan worden.

Ten behoeve van de 'sourcing' voor haar energielevering koopt de Groep, naast de eigen opwek, tevens energie in via gestandaardiseerde fysieke leveringscontracten en gestructureerde langjarige inkoopcontracten met derden. Hierbij worden met tegenpartijen afspraken gemaakt over onderling te verstrekken garanties en zekerheden. De hoogte hiervan is deels afhankelijk van de kredietwaardigheid van partijen en de op elkaar gelopen ('Marked-to-Market') exposures vanwege prijsontwikkelingen op de energiemarkten. In het geval van een neerwaartse bijstelling van het kredietwaardigheidsniveau van de Groep kan dit, zonder aanvullende maatregelen ter mitigatie, mogelijk leiden tot een significante toename in de kapitaalbehoefte door zekerheidsstellingen.

Een specifiek liquiditeitsrisico vloeit voort uit margining van energiecontracten via clearinghuizen en contracten met een bilaterale margining-verplichting. Voor de beheersing van dit risico zijn limieten in het mandaat van de inkoop- en handelsafdeling van de Groep ('Commodity Trading Mandate') voor zowel het openstaande saldo als de gevoeligheid voor prijsmutaties. Hierover wordt periodiek gerapporteerd aan het (business unit) management en aan het Commodity Risk Team. De gevoeligheid van de margin call bij een prijsverandering van 1% bedraagt per ultimo 2019 € 0,1 mln. (2018: € 1,1 mln.). Per ultimo 2019 is er door de Groep per saldo € 6 mln. ontvangen (2018: € 16 mln. ontvangen) ten aanzien van margining.

Om te voorkomen dat de Groep niet in staat is te voldoen aan haar financiële verplichtingen wordt groot belang gehecht aan het beheersen van alle hiervoor vermelde risico's en hiervoor zijn de nodige stuur-rapportages, -applicaties en back-up faciliteiten ingericht. Daarnaast wordt de liquiditeitsbehoefte gepland op basis van kasstroomprognoses die tevens een middellange horizon hebben. Deze kasstroomprognoses omvatten onder meer operationele kasstromen, investeringskasstromen, dividenden, te betalen interest en aflossing van schulden. Specifiek neemt de Groep daarbij de periodiciteit van haar kasstroom in ogenschouw, waarbij zij tevens rekening houdt met de gevoeligheid voor weersinvloeden. De vermogensbehoefte wordt door de Treasury-afdeling afgezet tegenover de beschikbare middelen. Maandelijks wordt hierover gerapporteerd aan de Raad van Bestuur.

Niet-gecommitteerde krediet- en garantiefaciliteiten

Bij een aantal banken zijn niet-gecommitteerde krediet- en garantiefaciliteiten overeengekomen ter grootte van in totaal € 564 mln. (2018: € 660 mln.). Hiervan is € 111 mln. getrokken per ultimo 2019 (2018: € 103 mln.). Daarnaast heeft Eneco de beschikking over een Euro Commercial Paper programma van € 750 mln. waaronder eind 2019 niet getrokken is.

Gecommitteerde krediet- en brugfaciliteiten

Eneco heeft de beschikking over een gecommitteerde Revolving Credit Facility ('RCF'). De RCF van € 600 mln. is in juli 2017 afgesloten en heeft een looptijd van 5 jaar.

Uitgaande kasstromen financiële instrumenten

De specificatie van de verwachte uitgaande nominale kasstromen met eventuele rente van financiële instrumenten gedurende de komende jaren is hieronder opgenomen. De kasstromen van de derivaten zijn gebaseerd op de prijzen en volumes in de contracten.

Per 31 december 2019	Binnen 1 jaar	Van 1 tot 5 jaar	Na 5 jaar	Totaal
Afgeleide financiële instrumenten	-176	14	-18	-180
Leaseverplichtingen	26	92	158	276
Rentedragende schulden	74	350	136	560
Handelscrediteuren en overige schulden	1.417	23	-	1.440
Totaal	1.341	479	276	2.096

Per 31 december 2018	Binnen 1 jaar	Van 1 tot 5 jaar	Na 5 jaar	Totaal
Afgeleide financiële instrumenten	88	18	-	106
Rentedragende schulden	41	331	133	505
Handelscrediteuren en overige schulden	1.517	49	93	1.659
Totaal	1.646	398	226	2.270

31.4 Saldering van financiële activa en financiële verplichtingen

Financiële activa en financiële verplichtingen worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen voor zover de Groep voldoet aan de IFRS-criteria voor saldering. Voor de transacties in afgeleide financiële instrumenten worden gestandaardiseerde contractvoorwaarden en contracttypen gebruikt zoals de 'master netting'-overeenkomsten op basis van de ISDA- en EFET-voorwaarden. De meeste contracten voor afgeleide financiële instrumenten van de Groep voldoen aan de salderingscriteria. Enerzijds omdat een in rechte afdwingbaar recht bestaat om de verantwoorde bedragen te mogen salderen en daarnaast omdat alle bedragen met betrekking tot gesaldeerde financiële activa en financiële verplichtingen in één bedrag worden afgewikkeld.

De tabel hieronder geeft alleen de financiële activa en financiële verplichtingen weer die zijn gesaldeerd in de geconsolideerde balans in overeenstemming met de salderingscriteria van IAS 32. Doordat in deze tabel niet alle in de balans vermelde financiële activa en verplichtingen zijn verwerkt, is geen aansluiting mogelijk met de nettobedragen zoals gepresenteerd in de balans.

Per 31 december 2019	Brutobedragen van opgenomen financiële activa	Brutobedragen van opgenomen financiële activa/ verplichtingen die gesaldeerd zijn in de balans	Nettobedragen van financiële activa gepresenteerd in de balans
Activa			
Afgeleide financiële instrumenten	1.298	1.035	263
Overige vorderingen	659	526	133
	1.957	1.561	396

	Brutobedragen van opgenomen financiële verplichtingen	Brutobedragen van opgenomen financiële activa/ verplichtingen die gesaldeerd zijn in de balans	Nettobedragen van financiële verplichtingen gepresenteerd in de balans
Verplichtingen			
Afgeleide financiële instrumenten	1.286	1.035	251
Overige schulden	943	526	417
	2.229	1.561	668

Per 31 december 2018	Brutobedragen van opgenomen financiële activa	Brutobedragen van opgenomen financiële activa/ verplichtingen die gesaldeerd zijn in de balans	Nettobedragen van financiële activa gepresenteerd in de balans
Activa			
Afgeleide financiële instrumenten	1.489	1.237	252
Overige vorderingen	771	597	174
	2.260	1.834	426

	Brutobedragen van opgenomen financiële verplichtingen	Brutobedragen van opgenomen financiële activa/ verplichtingen die gesaldeerd zijn in de balans	Nettobedragen van financiële verplichtingen gepresenteerd in de balans
Verplichtingen			
Afgeleide financiële instrumenten	1.443	1.237	206
Overige schulden	1.091	597	494
	2.534	1.834	700

32. Kapitaalmanagement

Het primaire doel van het kapitaalbeheer van de Groep is de instandhouding van een goede kredietwaardigheid en een gezonde solvabiliteit als ondersteuning van de activiteiten en het minimaliseren van de kostenvoet voor vreemd vermogen. De Groep beschouwt zowel kapitaal als ook netto schuld als relevante onderdelen van haar financiering en derhalve van haar kapitaalbeheer. De Groep kan haar kapitaalstructuur beïnvloeden door de wijziging van de verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen. De netto-rentedragende schulden (exclusief die van beëindigde bedrijfsactiviteiten) zijn gedefinieerd als de lang- en kortlopende rentedragende schulden verminderd met de liquide middelen.

De Groep bewaakt haar kapitaal met behulp van het 'Financieel Sturingskader'. Hierin wordt de ratio voor het groepsvermogen / totaal vermogen periodiek gemonitord door de Raad van Bestuur. Ultimo 2019 bedraagt deze ratio 49,2% (per 31 december 2018: 51,2%).

33. Gebeurtenissen na balansdatum

Eneco wint gunning aanbesteding windpark Maasvlakte 2

Eneco heeft de aanbesteding gewonnen voor de bouw van een windpark op de zeevering bij de Tweede Maasvlakte van ruim 100 MW en heeft nu de onherroepelijke verplichting om dit windmolenpark te realiseren. Daartoe is Eneco verplichtingen aangegaan voor een bedrag van circa € 0,2 miljard. Deze verplichtingen zijn gewaarborgd door een aantal uitgegeven bank- en concerngaranties die geen materiële impact hebben op het totale bedrag per ultimo 2019 voor soortgelijke verplichtingen (zie toelichting 29. 'Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen' onder 'Garanties').

Toelichting op het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Tenzij anders vermeld, zijn alle bedragen opgenomen in miljoenen euro.

Het geconsolideerd kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Voor de herleiding van de mutatie in de liquide middelen wordt het resultaat na belastingen aangepast voor posten van de winst- en verliesrekening en balansmutaties die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in boekjaar 2019.

In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt naar kasstromen uit operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De operationele kasstroom omvat onder andere de uitgaven voor rente en belastingen en de ontvangsten van rente en dividenden.

Ontwikkelingskosten, investeringen en desinvesteringen in vaste activa (inclusief financiële belangen) worden opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De betaling van dividend wordt gezien als een uitgaande kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Impact van IFRS 16 'Leases' op het geconsolideerde kasstroomoverzicht

Onder IAS 17 'Leases' werden alle leasebetalingen uit hoofde van operating leases gepresenteerd als onderdeel van de 'Kasstroom uit operationele activiteiten'. Het gevolg is dat door toepassing van IFRS 16 de netto kasstroom uit operationele activiteiten in 2019 is toegenomen met € 25 mln. in vergelijking tot de pro forma 2019-cijfers op basis van IAS 17. De netto kasstroom uit financieringsactiviteiten is afgenomen met hetzelfde bedrag.

34. Mutatie werkkapitaal

Het werkkapitaal omvat de voorraden en kortlopende vorderingen verminderd met de niet-rentedragende kortlopende schulden.

De mutatie van het werkkapitaal zoals opgenomen in de operationele kasstroom is als volgt:

x € 1 mln.	2019	2018
Mutatie immateriële vlottende activa	14	-111
Mutatie voorraden	6	-10
Mutatie handelsdebiteuren	68	26
Mutatie overige vorderingen	71	3
Mutatie niet-rentedragende schulden	-104	212
Totaal	55	120

Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen

Hieronder zijn de belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen weergegeven. Voor een nadere toelichting over de activiteiten en samenstelling van de groep wordt verwezen naar 1.1 'Algemene informatie'.

Dochterondernemingen

Naam	Plaats	Belang
AgroPower B.V.*	Delft	100%
BioEnergieCentrale Delfzijl B.V.	Rotterdam	100%
CEN B.V.*	Hilversum	100%
Eneco B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco België B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Belgium N.V.	Mechelen (B)	100%
Eneco Bio Golden Raand C.V.	Rotterdam	100%
Eneco Consumenten B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco Consumenten Nederland B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco eMobility B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Energy Trade B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Gasspeicher B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Installatiebedrijven B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco Installatiebedrijven Groep B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco Installatiebedrijven TI B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco Leiding over Noord B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Mistral B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Services B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Smart Energy B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Solar Belgium N.V.	Gent (B)	100%
Eneco Solar, Bio & Hydro B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco UK Limited	Leeds (VK)	100%
Eneco Verda B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Warmte & Koude B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Warmte & Koude Leveringsbedrijf B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Warmtenetten B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Warmteproductie Utrecht B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Wind B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Wind Belgium SA	Wavre (B)	100%
Eneco Windpark Delfzijl Noord v.o.f.	Rotterdam	100%
Eneco Windmolens Offshore B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Zakelijk B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Zakelijk Nederland B.V.	Rotterdam	100%
LichtBlick Holding GmbH (voorheen LichtBlick Holding AG)	Hamburg (D)	100%
LichtBlick SE	Hamburg (D)	100%
N.V. Eneco Beheer	Rotterdam	100%
Oxxio Nederland B.V.*	Rotterdam	100%
Quby B.V.	Amsterdam	100%
Windpark de Beemden B.V.	Rotterdam	100%

* Voor deze dochterondernemingen is door N.V. Eneco Beheer een 403-verklaring afgegeven.

Joint operations

Naam	Plaats	Belang
Blauwwind Management II B.V.	Rotterdam	10%
Enecogen v.o.f.	Rotterdam	50%
Q10 Offshore Wind B.V.	Rotterdam	50%
Seamade N.V.	Oostende (B)	12,5%
Zonnepark Ameland B.V.	Ameland	33,3%

Joint ventures

Naam	Plaats	Belang
EnspireME GmbH	Kiel (D)	50%
Norther SA	Gembloers (B)	25%
PVNED Holding B.V.	Middelburg	33,3%

Geassocieerde deelnemingen

Naam	Plaats	Belang
Greenchoice B.V. (voorheen Groene Energie Administratie B.V.)	Rotterdam	30%
Next Kraftwerke GmbH	Keulen (D)	35,1%
Thermondo GmbH	Berlijn (D)	8,2%
Luminex B.V.	Amsterdam	33,3%

Een volledig overzicht van de maatschappijen, zoals bedoeld in artikel 379 Boek 2 BW Titel 9, is ten kantore van het Handelsregister te Rotterdam gedeponneerd.

Vennootschappelijke jaarrekening

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening

x € 1 mln.	2019	2018
Resultaat dochterondernemingen	79	136
Overige resultaten na belastingen	-	-
Resultaat na belastingen	79	136

Vennootschappelijke balans

Voor winstbestemming

x € 1 mln.	Toelichting	Per 31 december 2019	Per 31 december 2018
Vaste activa			
Financiële vaste activa	3	2.932	2.936
Totaal vaste activa		2.932	2.936
Vlottende activa			
Totaal vlottende activa		-	-
TOTAAL ACTIVA		2.932	2.936
Eigen vermogen			
Aandelenkapitaal		-	-
Agioreserve		2.781	2.771
Reserve translatieverschillen		-4	-7
Reserve kasstroomafdekkingen		-21	-3
Reserve niet-uitgekeerde winsten deelnemingen		58	34
Reserve kosten van ontwikkeling		9	5
Ingehouden resultaten		30	-
Onverdeeld resultaat boekjaar		79	136
Totaal eigen vermogen	4	2.932	2.936
Langlopende verplichtingen			
Totaal langlopende verplichtingen		-	-
Kortlopende verplichtingen			
Totaal kortlopende verplichtingen		-	-
TOTAAL PASSIVA		2.932	2.936

Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

Alle bedragen zijn in miljoenen euro tenzij anders vermeld.

1. Waarderingsgrondslagen

De vennootschappelijke jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW, waarbij dezelfde waarderingsgrondslagen zijn toegepast als in de geconsolideerde jaarrekening, zoals toegestaan in artikel 362 lid 8, Titel 9 Boek 2 BW. Dochterondernemingen vormen een uitzondering op het voorstaande en worden gewaardeerd op netto-vermogenswaarde, die is bepaald op basis van de IFRS-grondslagen die worden gehanteerd in de geconsolideerde jaarrekening. De beschrijving van de activiteiten en de structuur van de onderneming, zoals opgenomen in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening is eveneens van toepassing op de vennootschappelijke jaarrekening.

2. Bezoldiging bestuurders en commissarissen

Voor de bezoldiging van bestuurders en commissarissen in overeenstemming met art. 383 BW2, Titel 9, wordt verwezen naar toelichting 6 'Bezoldiging bestuurders en commissarissen' van de geconsolideerde jaarrekening.

3. Financiële vaste activa

	Dochterondernemingen
Per 1 januari 2018	2.866
Aanpassingen openingsbalans	13
Resultaat dochterondernemingen	136
Ontvangen dividend	-64
Mutatie kasstroomafdekkingen	-13
Overige eigen vermogen mutaties	-1
Translatieverschillen	-1
Per 31 december 2018	2.936
Resultaat dochterondernemingen	79
Ontvangen dividend	-68
Mutatie kasstroomafdekkingen	-28
Overige eigen vermogen mutaties	1
Translatieverschillen	12
Per 31 december 2019	2.932

4. Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen van Eneco Groep N.V. is:

	Gestort en opgevraagd kapitaal	Agio-reserve	Reserve translatie-verschillen	Reserve kasstroomafdekkingen	Reserve niet-uitgekeerde winsten deelnemingen	Reserve kosten van ontwikkeling	Ingehouden resultaten	Onverdeeld resultaat	Totaal eigen vermogen
Per 1 januari 2018	- 2.743		-6	10	33	5	-	81	2.866
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2018	-	-		-	-	-	13	-	13
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2018	- 2.743		-6	10	33	5	13	81	2.879
Totaal (niet-)gerealiseerde resultaten	-	-	-1	-13	-	-	-1	136	121
Winstbestemming 2017	-	-	-	-	-	-	17	-17	-
Dividend aan aandeelhouders van Eneco Groep N.V.	-	-	-	-	-	-	-	-64	-64
Mutaties verloop boekjaar	-	28	-	-	1	-	-29	-	-
Per 31 december 2018	- 2.771		-7	-3	34	5	-	136	2.936
Totaal (niet-)gerealiseerde resultaten	-	-	3	-18	-	-	1	79	65
Winstbestemming 2018	-	-	-	-	-	-	68	-68	-
Dividend aan aandeelhouders van Eneco Groep N.V.	-	-	-	-	-	-	-	-68	-68
Mutaties verloop boekjaar	-	10	-	-	24	4	-39	-	-1
Per 31 december 2019	- 2.781		-4	-21	58	9	30	79	2.932

Een toelichting op de afzonderlijke vermogenscomponenten wordt gegeven in toelichting 24 'Groepsvermogen' van de geconsolideerde jaarrekening.

Op grond van Titel 9 Boek 2 BW worden wettelijke reserves onderkend. De wettelijke reserves van Eneco Groep N.V. zijn te onderscheiden in een reserve translatieverschillen, reserve kasstroomafdekkingen, reserve niet-uitgekeerde winsten deelnemingen en een reserve kosten van ontwikkeling. Bij de inbreng van N.V. Eneco Beheer heeft Eneco Groep N.V. alle wettelijke reserves overgenomen vanuit N.V. Eneco Beheer en haar dochterondernemingen.

Het totaalbedrag van de reserves niet-uitgekeerde winsten deelnemingen en kosten van ontwikkeling bedraagt € 67 mln. per 31 december 2019 (per 31 december 2018: € 39 mln.) en is volledig in mindering gebracht op de 'Ingehouden resultaten'. In 2018 is het totaal bedrag van de reserves niet-uitgekeerde winsten deelnemingen en kosten van ontwikkeling (€ 39 mln.) deels in mindering gebracht op de agioreserve (€ 10 mln.) en deels gecorrigeerd op de 'Ingehouden resultaten' (€ 29 mln.), aangezien Eneco Groep N.V. toen nog niet beschikte over voldoende 'Ingehouden resultaten'.

Uitkeerbare resultaten

Er is in 2019 € 68,0 mln. (2018: € 63,5 mln.) dividend uitgekeerd door Eneco Groep N.V.

Per 31 december 2019 bedraagt het niet-uitkeerbare vermogen dat toe te rekenen is aan de aandeelhouders van Eneco Groep N.V. € 112 mln. (per 31 december 2018: € 47 mln.), waarbij voor de reserve kasstroomafdekkingen de individuele methode is toegepast.

5. Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Aansprakelijkheidsstelling

N.V. Eneco Beheer, dochteronderneming van Eneco Groep N.V., heeft voor haar dochterondernemingen die in het Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen zijn gemarkeerd met * een hoofdelijke aansprakelijkheidsverklaring afgegeven zoals bedoeld in artikel 403, lid 1, sub f, Titel 9 Boek 2 BW.

Fiscale eenheid

Eneco Groep N.V. is zelfstandig belastingplichtig voor de vennootschaps- en omzetbelasting.

6. Accountantskosten

Onderstaande honoraria hebben betrekking op de accountantskosten en adviesdiensten door de externe accountant van Eneco: Deloitte Accountants B.V., zoals gedefinieerd in artikel 1.1 van de 'Wet toezicht accountantsorganisaties' (Wta), alsook de aan de accountantsorganisatie gelieerde entiteiten van het Deloitte-netwerk.

x € 1.000	Deloitte Accountants B.V.	Gelieerde Deloitte entiteiten	Totaal 2019
Controle van de jaarrekening	1.557	-	1.557
Andere controleopdrachten	600	639	1.239
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	15	15
Andere niet-controle diensten	147	8	155
Totaal	2.304	662	2.966

In het honorarium voor de controle van de jaarrekening van Eneco Groep N.V. zijn de werkzaamheden voor de geconsolideerde en vennootschappelijke jaarrekening van deze vennootschap opgenomen. De toegelichte honoraria met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2019 zijn ongeacht of de werkzaamheden gedurende dat boekjaar zijn verricht.

De andere controleopdrachten betreffen de controlewerkzaamheden voor statutaire jaarrekeningen van dochtermaatschappijen en hieraan gerelateerde opdrachten. Andere niet-controle diensten betreffen diensten die zijn toegestaan volgens de geldende wet- en regelgeving.

7. Voorstel winstbestemming 2019

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 20 maart 2020 wordt voorgesteld te besluiten tot een dividendbetaling aan de aandeelhouders van € 68 mln. van het aan de aandeelhouders toe te rekenen geconsolideerde resultaat na belastingen. Dit betekent over 2019 een uitkering van € 13,68 per aandeel. Het dividend zal uiterlijk worden uitgekeerd in april 2020. Verder wordt voorgesteld te besluiten om het resterende deel van het geconsolideerde resultaat na belastingen van € 11 mln. toe te voegen aan de 'Ingehouden resultaten'.

Rotterdam, 21 februari 2020

Eneco Groep N.V.

Raad van Bestuur

Mr. L.M. (Ruud) Sondag, voorzitter
Ir. C.J. (Kees-Jan) Rameau
Drs. G.A.J. (Guido) Dubbeld
F.C.W. (Frans) van de Noort

Raad van Commissarissen

Mr. C.M. (Charlotte) Insinger MBA, voorzitter
Mr. F.J. (Frederieke) Leeflang
Drs. E.Ph. (Ewoud) Goudswaard MBA MM
Mr. Drs. M.B.A. (Marco) Keim RA
Drs. R. (Rob) Zandbergen
Mr. Drs. A. (Atzo) Nicolai
Mr. M. (Michael) Enthoven

Disclaimer

In dit jaarverslag worden toekomstgerichte uitspraken gedaan. Deze uitspraken zijn herkenbaar aan het gebruik van bewoordingen als 'verwacht', 'naar verwachting', 'voorziet', 'heeft het voornemen' en vergelijkbare uitdrukkingen. Deze uitspraken zijn onderhevig aan risico's en onzekerheden en de werkelijke resultaten en gebeurtenissen kunnen aanmerkelijk afwijken van de huidige verwachtingen. Factoren die daartoe kunnen leiden zijn onder meer, maar niet uitsluitend, de algehele economische omstandigheden, de situatie op de markten waarop Eneco Groep actief is, het gedrag van klanten, leveranciers en concurrenten, technologische ontwikkelingen en juridische bepalingen en voorschriften van regelgevende instanties die consequenties hebben voor de activiteiten van Eneco Groep. In aanvulling hierop, maar niet beperkt daartoe, kunnen toekomstige resultaten beïnvloed worden door financiële risico's, zoals valuta- en renterisico's en liquiditeits- en kredietrisico's. Eneco Groep verwerpt iedere aansprakelijkheid of verplichting ter zake van het bijwerken of herzien van onderhavige prognoses op basis van nieuwe informatie, toekomstige gebeurtenissen of anderszins.

Op alle in dit jaarverslag gepubliceerde foto's berust copyright.

Eneco, Oxxio, Toon, Jedlix, Luminext, Eneco HollandseWind, Eneco WarmteWinner en Eneco HeatWinner zijn geregistreerde merknamen van Eneco B.V.

Dit jaarverslag wordt alleen gepubliceerd op internet in een Nederlandstalige en Engelstalige versie.

Aan de gegevens, zoals die in deze site worden weergegeven, kunnen geen rechten worden ontleend. Indien de op het internet vermelde gegevens van Eneco afwijken van de gedrukte versie, prevaleert de laatstgenoemde.

Om de interactiviteit te bevorderen wordt gebruik gemaakt van links tussen locaties in het jaarverslag alsook daarbuiten. Indien een link leidt naar een locatie buiten het jaarverslag (zichtbaar door het openen van een nieuw venster) betreft dit informatie welke geen onderdeel is van het door de accountant beoordeelde jaarverslag.

Uitgave

Eneco Groep Communications
Postbus 1003
3000 BA Rotterdam
Telefoon 06 11 71 46 09
corporatecommunicatie@eneco.com
www.enecogroep.nl

Vormgeving

C&F Report

Eneco Groep N.V.
Postbus 1003
3000 BA Rotterdam
www.eneco.nl